

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स

सूत्र-संग्रह

भिक्षु अमृतानन्द

Dhamma.Digital

प्रकाशक :

मंत्री, धर्मोदय सभा
चतुर्थ विश्व बौद्ध सम्मेलन
कान्तिपुर, नेपाल ।

स्थापां १०००

मूल्य { भा०रु १)
 { मो०रु ११५०

निगू शब्द

थव सूत्रसंग्रह सफु १९५६ साले नेपाले धर्मोदयसभाया तत्वावधाने विश्व बौद्ध सम्मेलन जबले हे प्रेसे बना च्वंगु खः । किन्तु छपाइया ज्या बिचेसं लिकुना च्वंगु जुया आतिनि पिहां बल ।

थव सफुती भगवान बुद्धया उपदेशया संग्रह विभिन्न सूत्रपिटकं कया संग्रह यानातैगु दु । थव सफु शिक्षण केन्द्रे अध्ययन याकेत नं उपयोगी जयी धयागु आशा दु । थव संग्रह न्हापानिसै लेख तथा अनुवादया रूपे प्रकाशित ज्वीधुंगु यात पुन संकलन याना “सूत्रसंग्रह” या रूपे प्रकाशन जूगु जुल ।

आनन्दकुटी,
स्वयम्भू, काठमांडू,
नेपाल ।

भिक्षु अमृतानन्द

२४।२।१९६०

धलः-पौ

१. मेत्त-सुत्तं	१
२. मङ्गल-सुत्तं	४
३. वसल-सुत्तं	१३
४. पब्बजा-सुत्तं	२१
५. महानाम-सुत्तं	२६
६. राहुल-सुत्तं	३१
७. उट्ठान सुत्तं	३५
८. आलवक-सुत्तं	३९
९. सालेप्यक-सुत्तं	४५
१०. धम्मिक-सुत्तं	५४
११. कालदान-सुत्तं	६७
१२. जीवक-सुत्तं	६९
१३. पधान-सुत्तं	७३
१४. रथकार-सुत्तं	८१
१५. किं सील-सुत्तं	८५
१६. नावा-सुत्तं	८९
१७. मनुष्यया उत्थान व पतन	९६
१८. गौतमिया दान	११०
१९. निगू सुख	११५

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स

सूत्र-संग्रह

मेत्तसुत्तं

[थुगु सूत्रे मैत्री-भावना याइहसित प्राप्त जुइगु भिक्खू गुण (आनिसंस), यागु खँ बांलाक प्रकाश यानातःगु दु ।]

छगू समये भगवान कोशल देशे चारिका याः बिज्यात । अन छगू बने 'अग्गिक्खन्धोपम' सूत्र देशना याना बिज्यात । गुगु सूत्र न्यना गुलि अपरिशुद्ध शीलपिं भिक्षुपिसं भिक्षु भाव तोता उपासक भेष काल, गुलिं श्रामणेर जुल, गुलिं परिशुद्ध शीलपिं भिक्षुपिं अरहन्त जुल । चारिका सिधयेका भगवान श्रावस्ती जेतवन महाविहारे तुं ल्याहाँ बिज्यात । अन विहारे न्हापाथे भिक्षुपिं आपा मदुगु खना भगवानं आनन्दयाके न्यन । आनन्द भिक्षुं "अग्गिक्खन्धोपम सूत्र न्यना बांलाक शील पालन याये मफयेवं नके दुक्ख भोग याःवने माली धयागु भयं ग्याना बरू गृहस्थ जुया दान पुण्य याना च्वं च्वने धका कथंनसें भिक्षुया भाव तोता वन" धका निवेदन यात । अले भगवानं थ्व हे कारण ज्वना आत्तेचाया च्वंपिं भिक्षुपिन्त धैर्य बिया बिज्यासे "भिक्षुपिं, पलख मात्र मैत्री-भावना यात धाःसा ध्यानं मप्वंह जइ (अतुच्छ ध्यानी), भगवानया आज्ञा पालन याःह जइ, गुण धर्म पूर्ण याना राष्ट्रपिण्ड नःह जइ । बांलाक हे भावना यात धाःसा

जा थुजा थुजागु गुण स्मेतं प्राप्त जुइ” धका आइवासन बिया बिज्यासे थुगु सूत्र देशना याना बिज्यात ।

एवं मे सुत्तं—एकं समयं भगवा सम्बन्धियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामि । तत्र खो भगवा भिक्खु आमन्तेसि-भिक्खवो’ति । भदन्ते’ति ते भिक्खू भगवतो पच्चस्सोसुं भगवा एतदवोच—

अर्थ—थये जि न्यनागु दु—इगू समये भगवान श्रावस्ती अनाथपिण्डिक-या जेतवन महाविहारे विहार याना बिज्याना च्वंगु जुल । अन जूसी भगवानं भिक्षुपिन्त सःता बिज्यात—‘भिक्षुपि’ धका । ‘भदन्त’ धका इपि भिक्षुपिसं भगवान्नायात लिसः बिल । भगवानं थये आज्ञा जुया बिज्यात—

“मेत्ताय भिक्खवे चेतोविमुत्तिया, आसेविताय, भाविताय, बहुलीकताय, यानिकताय, वत्थुकताय, अनुट्टिताय, परिचित्ताय सुसमारद्दाय, एकादसानिसंसा पाटिकंखा ।”

अर्थ—“भिक्षुपि ! मैत्री-भावना द्वारा क्लेशं चित्तमुक्त यानातःहसित हानं मैत्री-भावनायात आदरपूर्वक सेवन याइहसित, बढे याइहसित, पुनः पुनः याइहसित, यान (=रथ) समान याइहसित, प्रतिष्ठित जुया च्वनेगु थाय समान याइहसित, सदानं उपस्थित याना तइहसित, बांलाक अभ्यास वयेधुं कूहसित, सम्पूर्ण जुइक यायेधुं कूहसित, भिक्खू गुण प्राप्त जुइ ।”

“कतमे एकादस ?”

अर्थ—“गुगु भिक्खू खः ?”

“सुखं सुपति, सुखं पटिबुज्झति, न पापकं सुपिनं पस्सति, मनुस्सानं पियो होति, अमनुस्सानं पियो होति, देवता रक्खन्ति,

नास्स अग्नि वा विसं वा सत्थ वा कमति, तुवटं चित्तं समा-
धियति, मुखवण्णो विप्पसीदति, असम्मुहो कालं करोति, उत्तरि
अप्पटिविज्झन्तो ब्रह्मलोकूपगो होति ।”

अर्थ—सुखं दानी, सुखं दनी, मभिं गु ह्यगसे ह्यनी मखु; मनुष्यपिनि यइ,
अमनुष्यपिनि (नं) यइ, देवतापिसं रक्षा याइ, न वयात मिं विषं (हानं) शस्त्रं
थो फइ; ख्वाःयागु ऊन सुप्रसन्न जुइ, मचाय्क मरण जुइ मखु; मैत्री-भावना
द्वारा च्वेयागु मार्ग-फल प्राप्ति याये मफुसां नं ब्रह्मलोके उत्पन्न ज्वनीह्य जुइ ।”

मेत्ताम भिक्खवे चेतोविमुत्तिया, आसेविताय, भाविताय,
बहुलीकताय, यानिकताय, वत्थुकताय, अनुट्टिताय, परिचिताय,
सुसमारद्धाय, इमे एकादसानिसंसा पाटिकह्वाति ।”

अर्थ—“भिक्षुपिं ! मैत्री-भावना द्वारा क्लेश चित्त मुक्त यानातःमहसित,
(हानं) मैत्री-भावनायात आदरपूर्वक सेवन याइहसित, बढे याइहसित, पुनः
पुनः याइहसित, रथ समान याइहसित, प्रतिष्ठित जुया च्वनेगु थाय् समान
याइहसित; सदानं उपस्थित याना तइमहसित, बांलाक अभ्यास दयेधुं कूह-
सित, सम्पूर्ण जुइक याये धुं कूहसित व भिक्खू आनिसंस=गुण प्राप्त जुइ ।

इदमवोच भगवा, अत्तमना ते भिक्खू भगवतो भासितं
अभिनन्दुन्ति ।

मेत्त सुत्तं निट्टितं ।

अर्थ—थुलि भगवानं आज्ञाजुया बिज्यात, आत्ममन=सन्तोष जुया
इपिं भिक्षुपिसं भगवान्वागु भाषणयात प्रशंसा यात ।

मैत्रीसूत्र समाप्त जुल ।

—*—

मङ्गलसुत्तं

निदानकथा

न्हापा थ्व हे भारतवर्षे (=जम्बुद्वीपे) ततःधंपिं महाजनपिं थासे-थासे सकलै मुना हीरा, मोति, असर्फी आदि द्रव्य बिया बिया नानाप्रकारया न्हिच्छ्यायगु म्हाइपु छ्यायगु सम्प्रलाप बाखँ कंका न्यनाच्चनीगु जुया च्वन । प्यला दयेका जक उगु बाखँ विसर्जन याइगु जुया च्वन ।

उगु सभाय् ङ्हु मंगलयागु बारे वार्त्तालाप जुल— ‘मङ्गल धयागु छु ? छुकेयात मङ्गल धाइ ? खनीगु मङ्गल ला ? न्यनेगु वा ताय्दइगु मङ्गल ला ? कित थीगु मंगल ला ?’

अन ‘दिट्टमङ्गलिको’=खनीगुयात मङ्गल धका विश्वास याइह्य व्यक्ति ङ्हुसै धाल :—

“भो महाजनपिं ! मङ्गलयागु खँ जि स्यु, गथे धासा—‘मिखां खनीगु-यात लोकजनपिसं ‘मङ्गल’ धका धाइ । यथा—सुथे न्हापां दनाकथं बखुं, कोकिल आदि लक्षण लाःपिं भंगः पक्षित खनीगु नं ‘मंगल’ धका धाइ । अथे हे हानं गर्भिनी मिसात, बाबांलाःपिं कुमारीत, पूर्णकलश खनीगु, प्याःन्या आदि खनीगु तक नं लोके ‘मंगल’ धका धाइ ।” उकिया निंति थुगु वादया नां ‘दिट्टमंगल’ धका धाल । थुगु खँयात गुलिसिनं ‘खः खः’ धका स्वीकार यात । गुलिसिनं ‘गन या खइ’ धका स्वीकार मयाः । स्वीकार मयाःपिसं विवाद यानावं च्वन ।

हानं ‘सुत्तमंगलिको’=न्यनेगु हे मङ्गल खः धका विश्वास याना च्वंम्ह ङ्हुसै धालः—

“भो महाजनपिं ! थ्व ‘दिट्ठमङ्गलिक’ पिनिगु खँ मङ्गल पाखे वनी मखु, छायाधासा मिखां जा भिंगु नं खं, मभिंगु नं खं, बाँलागु नं खं, बांमलागु नं खं, योगु नं खं, मयोगु नं खं; छु थुपिं फुकं मङ्गल जुइ ला ? कदापि जुइ-मखु; जुइ हे मखुगु खँ; मंगल धयागु न्यने दुगुयात हे जकं धाइ । न्यने दुगु शब्दयात हे ‘मङ्गल’ धका लोकजनपिसं धया जुल । यथा—सुथे न्हापां दना—‘वृद्धिजुइमा ! चीरंजीवि जुइमा ! पूर्ण, सुमन, श्रीसुखी जुइमा !’ धका आशीर्वाद व्यूगु न्यनेगु व ‘थौं भिंगु तिथि खः, थौं भिंगु दिन खः’ धका भि धाइगु शब्द न्यने दुगुयात ‘मङ्गल’ धका धाइ ।” उकिया नितिं थुगु वादया नां हे ‘सुत्तमङ्गल’ धका धयातल । थुगु खँ नं गुलिसिनं स्वीकार यात, गुलिसिनं स्वीकार मयाः । स्वीकार मयाःपिसं विवाद यानावं च्वन ।

हानं ‘सुत्तमंगलिको’=थीगुयात मंगल धका विश्वास जुयाच्चंम्ह
कम्हसें धाल :—

“भो महाजनपिं ! न्हेंपनं जा भिंगु मभिंगु, योगु मयोगु, बाँलागु बांमलागु दयाच्चक शब्द ताया च्वंगु हे दु यदि व फुक शब्द ‘मंगल’ जुइगु जूसा लोके अमङ्गल धयागु छुं नं मन्त । तसर्थ ‘सुत्तमङ्गल’ यागु खँ नं यथार्थ मखुत । ‘मङ्गल’ धइगु गुजागु धासा—थमं हे थीदुगु, थत हे लाभ जूगुयात हे जकं ‘मङ्गल’ धाइ । यथा—थीगु=स्पर्श यायेगु छुयात धाइ धासा—बां-बाँलागु, नाइसे च्वंगु उत्तम पदार्थयात थीगु अर्थात् सुथे न्हापां दना सुगन्धी, पलेस्वाँ, अत्तर आदि नँतुनेगु, हानं भिंभिंगु दतिवन् यायेगु, पृथ्वी, परामर्श यायेगु, वाँउसेच्चंगु वामा, प्याःगु सौ हानं काउलि आदि फल-मूल ल्हातं थीगु, शुद्धगु शियूचां बँ थिलेगु, शुद्धगु वस्त्रं पुनेगु, फेटां चियेगु, गां न्येगु इत्यादियात हे जकं ‘मङ्गल’ धका धाइ ।” उकिया नितिं थुकियागु

नां 'सुत्तमङ्गल' धका धाल । थुगु खँ नं गुलिसिनं स्वीकार यात्त, गुलिसिनं स्वीकार मयाः । स्वीकार मयाःपिसं विवाद यानाई च्वन ।

उक्त स्वंगू प्रकारया मङ्गलवादीपिनि परस्पर सुयात्तं सुनानं चित्त मुक्के जुइक निर्णय याना विये मफुगु जुल । श्रोतापिं नं गुलिसिनं गुलिसिनं 'दिट्टमङ्गल' हे सत्य खः धका स्वीकार याना वन । गुलिसिनं 'सुत्तमङ्गल' हे सत्य खः धका स्वीकार याना वन । गुलिसिनं 'सुत्तमङ्गल' हे सत्य खः धका स्वीकार याना वन । थुगु प्रकारं जम्बुद्वीपे सकमनं 'मङ्गल'यागु बारे कोलाहल चर्चा जुया च्वन ।

थ्व मङ्गलबागु बारे चर्चायाना जूपिन्त रक्षायाना च्वंपिं आरक्ष देवतापिसं नं उगु हे प्रकारं चर्चायाना जुल । थ्व आरक्ष देवतापिनि मित्रपिं भूमिदेवतापिसं नं चर्चायाना जुल । हानं भूमिदेवतापिनि मित्रपिं— आकासदेवतापिसं नं । हानं आकासदेवतापिनि मित्रपिं चातुम्महाराजिका देवतापिसं नं थुगु हे प्रकारं क्रमशः सुदस्सिदेवतापिनि मित्रपिं— अंकनिदेवतापिसं नं मङ्गलयागु बारे चर्चायाना जुल । थुगु प्रकारं दया- च्वंक दशसहस्र लोकचक्रे सकमनं मङ्गल चिन्तना फिजे जुया वन । थुलि तक जुया नं मङ्गलामङ्गलयागु खँ किंनिदं दया नं निर्णय याये मफुगु जुल ।

आर्य श्रावकपिं बाहिकं अन्य सकल देव-मनुष्यपिं दिट्ट, सुत्त, सुत्त-यागु हिसाबं स्वंगू प्रकारं मङ्गलयागु भेद जुया च्वं च्वंगु जुल । यथार्थधे धात्थेयागु मङ्गलयात्त निर्णय याये फुगु मखुनि । थुजोगु प्रकारं कोलाहल मचेजुया वन नं 'मङ्गल' धयागु धथे हे धका सुनानं हे भिर्मासा याये फुगु मखु ।

कोलाहल धयागु न्याता प्रकारंयो दुः—

“(१) कप्पकोलाहल, (२) चक्ककोलाहल, (३) बुद्धकोलाहल,
(४) मङ्गलकोलाहल, (५) मोनेय्यकोलाहल ।”

थुपिं न्यागू कोलाहल मध्ये प्यंगूगु कोलाहल ‘मंगलकोलाहल’ खः ।
गुकथं जुइगुयात कोलाहल जुइ धाइ धासा - ळगू कारण ज्वना सारा
संसारे हल्लवल् मचेजुया वनी ; यावत् संसारे व हे खँयागु जक वाद-विवाद
जुया च्वनी । लेँ वना च्वंपिनि नं व हे खँ तर्क जुया च्वनी, हेँ च्वंपिनि
नं व हे खँ, कार्य कर्म याना च्वंपिनि नं व हे खँ, जा नया च्वंपिनि नं व खँ
समा जुया च्वंपिनि नं व हे खँ तर्क जुया च्वनी । थुजागु प्रकारं जुया
च्वंगुयात कोलाहल जूगु धका धाइ ।

अतः थुगु प्रकारं भिंनिदँ तक ‘मंगल’यागु बारे कोलाहल जुलं नं मंगल-
यागु निर्णय मजुया तावतिसकायिक देवतापिं सकलैँ मुना सलाह यात कि
—“हे मारिष, गथे हेँ - थकालि हेँ जहानपिनि मालिक खः; ग्रामवासी-
पिनि मालिक द्वारे खः; सकल देशवासीपिनि मालिक राजा खः; वर्थे
हे देवराज इन्द्र नं म्नीपिं सकल देवतापिनि मालिक खः; पुण्य तेजे नं
ऐश्वर्ये नं ज्ञाने नं भी स्वया तद्धं हे खः ।” धका इन्द्रयाथाय् वनाः
निगूत्या कोटी अप्सरापिसं चाः हुयेका पारिजात स्वाँमाया मूले ‘पाण्डुकम्बल’
धयागु उत्तमासने फेतुना च्वंझ देवराज शक्रयात सादर प्रणाम याना यथा
योग्य स्थाने फेतुना निवेदन यात :—

‘भो मारिष ! थौंकन्हे लोके मंगलकोलाहल जुयाच्वंगु ळलपोलं मस्यगु
खइ मखु, उगु खे थौंतक नं सुनानं निर्णय याये मफया च्वन तिनि । थुगु
खँया निर्णय यायेगुली ळलपोल बिना मेपिसं फइगु मखुत, कृपया थुगु कोला-

हलयात (मंगल धयागु यथार्थ जुइक कना) शान्त याना बिज्याहुँ; थुलि जिमिगु निवेदनयात र्वीकार याना बिज्याहुँ !'

देवराज इन्द्र नं विचारवानम्ह जूया नितिं—“श्व मंगलयागु खँ न्हापां गनं पिहाँ वल ?’ धका न्यन ।

अन देवतापिसं धाल—“भो देवराज ! श्व खँ जिमिसं चातुम्महाराजिक देवतापिके न्यनागु ।” थुगु प्रकारं क्रमशः तनं तं मनुष्यलोक थ्यंकः ठट्टानयागु हेतु कना यंकल ।

इन्द्र—“थौकन्हे त्रिलोकया आचार्य जुया बिज्याकम्ह तथागत सम्यक् सम्बुद्ध भगवान् गन बिज्याना च्वन ?’

देवतापिं—वसपोल शास्ता थौकन्हे मनुष्य लोके हे विहार याना बिज्यागु दु ।”

इन्द्र—“श्व मंगलयागु बारे वसपोल शास्तायाथाय् वना सुनानं न्यं मबंनि ला ?’

देवतापिं—“भो देव ! थौतक सुनानं हे वसपोलयाके न्यों वंगु मदुनि ।”

इन्द्र—“भो मारिष ! छिपिं गुजापिं ! गुह्यजा छुं वृकूचा हे शेष मत्यंक सर्व प्रकार मंगलयागु खँ कना बिज्याइह्म खः, वसपोल भगवानयात तोता जिके न्यं वयेगु ला ?’

“मारिष ! भ्नीपिं सकलें वना वसपोल भगवान्याके न्यं वनेनु, अवश्यं भ्नीत वसपोलं सार्थकगु उत्तर बिया बिज्याइ’ धका सलाह याना अन छम्ह देवपुत्र योत आज्ञा बिल—

‘हे मारिष, का हुँ छ वना भगवान्याके प्रश्न याः हुँ ।’

‘हवस’ धका देवपुत्र ऋह देवाभूषणं भूषित जुसे, देवगणपिनिगु मध्यभागे च्वना थःगु दिव्य तेजं जाज्वल्यमान जुया, जेतवन महाविहार ळुगुलिं ज्योतिं प्रकाशित याना, गन भगवान् बिज्याना च्वंगु खः अन वना भगवानयात सादर प्रणाम याना यथायोग्यगु थासे दनाच्वना* । दना हे मंगलयागु बारे गाथा व्वंसे प्रश्न यात । भगवानं उह्य देव पुत्रयात गाथा द्वारा उत्तर बिया बिज्यात । उपदेशावशाने देवतापिं सकलें प्रसन्न जुया साधुकार बिया थःथःगु स्थाने तुं त्याहाँ वन । (अ०)

थ्व महोत्तमगु मंगल-सूत्र बुद्धमार्गीपिन्तः जक आवश्यक मखु, सकल साधारण सज्जनपिन्त नं आवश्यकगु मंगल खः । तसर्थ मूलपालि सहितं अनुवाद याना प्रकाश यानागु जुल ।

सूत्रारम्भ :

एवं मे सुत्तं—एकं समयं भगवा सावत्थियं त्रिहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे ।

अर्थ :—थथे जिं न्यनागु दु, ळुगू समये भगवान् बुद्ध श्रावस्ती देशे च्वंगु जेतवन धयागु अनाथपिण्डिक सेठया विहारे विहार याना बिज्यागु जुया च्वन ।

अथ खो अब्बतरा देवता अभिक्कन्ताय रत्तिया अभिक्कन्त वण्णा केवल कप्पं जेतवनं ओभासेत्वा, येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठोसि । एकमन्तं ठिता खो सा देवता भगवन्तं गाथाय अज्झभासि ।

अर्थ—अले उगु समये देवपुत्र ऋह रात्रीयागु प्रथम याम बितेजुइ-काली जेतवन ळुगुलिं उज्ज्वल जुइक रश्मिपिकया, भगवान् विहार याना

विज्याना च्चंमं थासे उपस्थित ज्वन । उपस्थित जुया भगवान्‌यात अभि-
वादनं याना क्वसिलिक दना च्वन । क्वसिलिक च्चंमं उद्दं देवता भगवान्‌-
याके गाथा (श्लोक) द्वारा प्रश्न यात ।

देवतां—

बहूदेवा मनुस्सा च, मङ्गलानि अचिन्तयुं ।

आकङ्कमाना सोत्थानं, ब्रूहि मङ्गलमुत्तमं ॥ १ ॥

अर्थ—सुखी जुद्दगु इच्छा याना च्चंपि आपालं देवता व मनुष्यपिसं
'भ्रंमल'यागु सारार्थं माला जुया च्वन । (उक्थिया निंतिं भो भगवान् !)
उत्तम मङ्गलयागु सारार्थं (क्वलोळं) आज्ञा जुया विज्याहुं ।

भगवानं

असेवना च बालानां, पण्डितानञ्च सेवना ।

पूजा च पूजनीयानं, एतं मङ्गलमुत्तमं ॥ १ ॥

अर्थ—मूर्खजनपिनिगु संगत मयायेगु, ज्ञानी-गुणी-पण्डितपिनिगु
सत्संगत यायेगु, पूजनीय (=पूजा याये योग्य) पित्त पूजा यायेगु, थ्व हे
उत्तमगु मङ्गल खः ।

पतिरूप देसवासो च, पुब्बे च कतपुब्बता ।

अत्तसम्मा पणीधि च, एतं मङ्गलमुत्तमं ॥ २ ॥

अर्थ—यथा योग्यगु देशे बास यायेगु, न्हापा याना तयागु पुण्य नं
दंद्दगु थगु चित्तयात बालाक दमन याये फद्दगु, थ्व हे उत्तमगु मङ्गल खः ।

बाहुसञ्च सिप्पञ्च, विनयो च सुसिक्खितो ।

सुभासित्तं च या वाचा, एतं मङ्गलमुत्तमं ॥ ३ ॥

* तुरन्त हे ल्याहाँ वनेगु विचारं दना च्वन ।

अर्थ—बहुश्रूत (=आपालं शास्त्रादियागु खँ न्यनातयेगु) भाव दइगु, शील स्वभाव दइगु; शिल्प विद्या बांलाक सेकातयेगु, सुभाषित खँ त्हायेगु, थ्व हे उत्तमगु मङ्गल खः ।

मातापितु उपट्टानं, पुत्त-दारस्स सङ्गहो ।

अनाकुला च कम्मन्ता, एतं मङ्गलमुत्तमं ॥ ४ ॥

अर्थ—मां-बौपिनिगु सेवा सुश्रूषा यायेगु, स्त्री-पुत्रादिपिन्त पालन-पोषण यायेगु, आकुल मजुइगु ज्या यायेगु थ्व हे उत्तमगु मङ्गल खः ।

दानञ्च धम्मचरिया च, वातकानञ्च संगहो ।

अनवज्जानि कम्मनि, एतं मङ्गलमुत्तमं ॥ ५ ॥

अर्थ—दान बीगु, धर्माचरण यायेगु, थःथितिपिन्तः यथाशक्ति उपकार यायेगु हानं निदोषगु ज्या यायेगु थ्व नं उत्तमगु मङ्गल खः ।

आरती विरती पापा, मज्जपाना च सञ्चमो ।

अप्पमादो च धम्मेषु, एतं मङ्गलमुत्तमं ॥ ६ ॥

अर्थ—शरीरं नं मनं नं पाप मयायेगु, अर्थात् शरीर व मनयात पापं थी मफयेक तापाका तयेगु, सुरापानादि मादक पदार्थ सेवन मयायेगु, कुशल धर्म यायेगुली आलसी मजुइगु, थ्व नं उत्तमगु मङ्गल खः ।

गारवो च निवातो च सन्तुट्ठि च कतञ्जुता ।

कालेन धम्मस्सवनं, एतं मङ्गलमुत्तमं ॥ ७ ॥

अर्थ—गौरव=आदर तयेगु, अभिमान मयासे कोमली जुइगु, लाम जुक्वे सन्तोष जुइगु, कृतज्ञ=थःत उपकार याना तःपिनिगु गुण लोमरंकेग वेला-बखते धर्मोपदेश न्यनेगु, थ्व नं उत्तमगु मङ्गल खः ।

खन्ती च सोवचस्सता, समणान्ध दस्सनं ।

कालेन धम्मसाकच्छां, एतं मङ्गलमुत्तमं ॥ ८ ॥

अर्थ—सहनशील दयेकेगु, सुवचो=धाःगु खँ माने जुइगु, भ्रमण भिक्षुपिं दर्शन यायेगु, बेला-बखते धर्मया विषये क्लृप्फल् यायेगु, थ्व नं उत्तमगु मङ्गल खः ।

तपो च ब्रम्हचरियम्भ, अरियसञ्चानि दस्सनं ।

निब्बान सच्छिकिरिया च, एतं मङ्गलमुत्तमं ॥ ९ ॥

अर्थ—तपस्या यायेगु हानं ब्रम्हचर्या पालन यायेगु, प्यंगू भार्य सत्ययात यथार्थे ज्ञानं खंकेगु, निर्माणयात साक्षात्कार यायेगु, थ्व नं उत्तमगु मङ्गल खः ।

फुट्ठस्स लोक धम्मेहि, चित्तं यस्स न कम्पति ।

असोकं विरजं खेमं, एतं मङ्गलमुत्तमं ॥ १० ॥

अर्थ—अष्टलोक धर्म* द्वारा गुम्हसिया चित्त कम्पायमान जुइ मञ्जु, शोक नं मयायेगु, क्लेशरूपी रज=धू मदइगु, 'क्षेम'=निर्मय जुइगु इत्यादि थ्व फुकं हे उत्तमगु मङ्गल खः ।

एतादिसानि कत्वान, सब्बत्थ मपराजिता ।

सब्बत्थ सोत्थिगच्छन्ति, तं तेसं मङ्गलमुत्तमं ॥ १० ॥

अर्थ—उक्त मङ्गल कार्य याना गनं हे पराजय=हार मज्जुमहयात सकमनं सुख शान्ति प्राप्त जुइ ; थ्व हे स्वीच्याता प्रकारया मंगल हे अभित उत्तमगु मंगल खः ।

मङ्गल सूत्तं निद्वितं ।

मङ्गल सूत्र समाप्त ।

* लाम, अलाम, यश, अयश, निन्दा, प्रशंसा, सुख, दुःख ।

वसल सुत्तं

थये जिं न्यनागु दु—द्वगू समये भगवान् बुद्ध श्रावस्तीया अनाथ-
पिण्डिकयागु आराम=जेतवन महाविहारे विहारयाना बिज्यागु जुल ।
अन भगवान् पुर्वान्ह समये चीवरं पुनाः पात्र ज्वना श्रावती भिक्षा-
चार यायेत बिज्यात । उगु समये 'अग्गिक भारद्वाज' धयाम्ह ब्राह्मणया
हेँ यज्ञशालाया होम् याना च्वन । भगवान् बुद्ध श्रावस्ती भिक्षाचारयासे
क्रमशः अग्गिक भारद्वाज ब्राह्मणया हेँ न्ह्योने थ्यंकः बिज्यात । अन
अग्गिक भारद्वाजं ब्राह्मण भगवान् बिज्याना च्वंगु यानं निसैँ खना भग-
वानयात धाल—

“ए !! मुण्डक आमकनंसं च्वं । आमकनंसं च्वं, ए श्रमणक ! आमकनंसं
च्वं, ए वसलक !”

भगवानं—“हे ब्राह्मण ! ‘वसल (=चण्डाल)’ धका सुयात धाइ छेँ
स्यू ला ? छु याइम्हयात वसल धाइ स्यू ला छेँ ?”

अग्गिक भारद्वाजं—“थुजाम्हयात वसल धाइ’ धका जिं स्यूगु मखु ।
गुजागु ज्या याइम्हयात ‘वसल’ धाइ नं जिं स्यूगु मखु । भो गौतम !
कृपातसे जित उगु उपदेश बिया बिज्यासा अत्युत्तम जुइ कि—गुरु
उपदेश द्वारा जिं ‘थुजाम्हयात वसल धाइ ।’ ‘थुजागु ज्या याइम्हयात
वसल धाइ ।’ धका सीके फइ ।

भगवानं—“हे ब्राह्मण ! अथे जूसा ब/लाक मन तथा न्यं !
जिं कने ।

“ज्यू हवस्” धका ब्राम्हणं भगवान्यात उत्तर बिल । भगवानं थये
आज्ञा जुया विज्यात ।—

“क्रोधनो उपनाही च, पापमक्खी च यो नरो ।

विपन्नदिट्ठि मायावी, तं जब्बा वसलो इति ॥१॥

क्रोध पिकाइम्ह, व हे क्रोधयात मती लुमका तइम्ह, परजनपिनिगु गुणे
दोष पिकया जुइम्ह, मखुंगु विश्वासे लाना च्वम्ह, थंगु दोषयात तीपुइम्ह
गुम्ह खः—उजाम्ह व्यकियात हे ‘वसल=चण्डाल’ धका सीकाः का ॥१॥

एकजं वा द्विजं वा’पि, यो’ध पाणानि हिंसति ।

यस्स पाणे दया नत्थि, तं जब्बा वसलो इति ॥२॥

यौनिज प्राणीपिन्त अण्डज प्राणीपिन्त गुम्ह व्यक्ति हिंसा याइ,
प्राणीपिनि उपरे मुहोसिया दया मदु, वयात हे ‘वसल=चण्डाल’ धका
सीकाः का ॥ २ ॥

यो हन्ति परिरून्धति गामानि निगमानि च ।

निग्गाहको समब्बातो तं जब्बा वसलो इति ॥३॥

गुम्हसें प्रहार याइ, गुम्हसें प्रामे निगमे देशे सैन्यतयेसं च्येरे याका
विनाश याकइ, गुम्ह व्यकियात लोकजनपिसं—“थ्व व्यक्ति प्रामनिगमे
हनन-प्रहार याना लुटेयाना च्वम्ह” धका थाइ उजाम्हयात हे ‘वसल’
धका सीकाः का ॥ ३ ॥

गामे वा यदि वा’रब्बे, यं परेसं ममायितं ।

थेय्या अदिन्नं आदियति, तं जब्बा वसलो इति ॥४॥

गुम्हेसिनं प्रामादि अरण्ये परजनं गुगु खः प्रेम याना तःगु वस्तु खुइगु
चित्तं (थेय्य) मवीकं काइ; उम्हसयात हे ‘वसल’ धका सीकाः का ॥४॥

यो हवे इणमादाय, चुज्जमानो पलायति ।

नहि ते इणमत्थीति, तं जब्बा वसलो इति ॥ ५ ॥

गुम्हेसिनं कवयाके त्यासा कया लिपा दां ह्यः वइबले—‘छंके जिं गुबले दां त्याना कयागु दु ?’ धका बीसे वनी, उम्हेसित हे ‘वसल’ धका सीकाः का ॥ ५ ॥

यो वे किञ्चिक्ख कम्म्यता, पन्थस्मि वजतं जनं ।

हन्त्वा किञ्चिक्खमादेति, तं जब्बा वसलो इति ॥ ६ ॥

गुम्हेसिनं छुं धन-सम्पत्ति-वस्तुयागु लोभं लें जुया च्वंपित स्याना दुगु धन काइ, उम्हेसित हे ‘वसल’ धका सीकाः का ॥ ६ ॥

यो अत्त हेतु पर हेतु, धन हेतु च यो नरो ।

सक्खि पुट्ठो मुसा ब्रूति, तं जब्बा वसलो इति ॥ ७ ॥

साक्षि बके याकीबले गुम्हेसिनं थःगु कारणं वा परयागु कारणं वा धनयागु लोभं वा मखुगु खँ साक्षि बके याइ, उम्हेसित ‘वसल’ धका सीकाः का ॥ ७ ॥

यो वातीनं वा सखानं वा, दारेसु पतिदिस्सति ।

सहसा सम्पियेन वा, तं जब्बा वसलो इति ॥ ८ ॥

गुह्यव्यक्ति थःथिथि वा पासापिनि स्त्रीपिन्त बलात्कारं वा परस्पर स्नेह याना व्यभिचार याइ, उम्ह व्यक्तियात हे ‘वसल’ धका सीकाः का ॥ ८ ॥

यो मातरं वा पितरं वा, जिण्णकं गत योव्वनं ।

पहु सन्थो न भरति, तं जब्बा वसलो इति ॥ ९ ॥

गुम्ह व्यक्ति देश वितेजुया बुढा बुढी जुइ धुंक्कपिं मा-बौपिन्त थःके

समर्थ द्येकं नं भरज-पोषज याइ मखु, उम्ह व्यक्तिगत हे 'वसल' धका सीका: का ॥९॥

यो मातरं वा पितरं वा, भातरं भगिनं समुं ।

हन्ति रोसेति वाचाय, तं जब्वा वसलो इति ॥ १०॥

मा-बौपिन्त, दाजु-किजा व तता-क्येहेपिन्त हानं सस:मां सस:बौपित गुम्हसें ल्हातं कठिं दाइ वा छाक्क=फल्य वचन ल्हाइ, वयात हे 'वसल' धका सीका: का ॥१०॥

यो अर्थं पुच्छितो सन्तो, अनर्थं मनुसासति ।

पटिच्छन्नेन मन्तेति, तं जब्वा वसलो इति ॥११॥

गुम्हसयाके सुनानं विश्वास पूर्वक वृद्धि जुइशु छुं खँ न्यं वनी, अन वयात फुक खँ खोले मयासें गुरुमुष्टि याना अनर्थ कथं खँ कनी, उजाम्ह व्यक्तिगत हे 'वसल' धका सीका: का ॥ ११ ॥

यो कत्वा पापकं कम्मं, मा मं जब्वाति इच्छति ।

यो पटिच्छन्न कम्मन्तो, तं जब्वा वसलो इति ॥१२॥

गुम्हसें पापकर्म यानानं थ:त: परजनं 'पापी' धका मसीकेगु इच्छा याइ; गुम्हसें परजनं मसीक गुप्त कार्य याइ, उम्हसित हे 'वसल' धका सीका: का ॥१२॥

यो वे परकुलं गन्त्वा, भुत्वान सुचि भोजनं ।

आगतं न पटिपूजेति, तं जब्वा वसलो इति ॥१३॥

गुम्ह व्यक्ति कर्षयां छें वना उत्तम भोजन याइ, थ:गु छें वइबले नके त्वंकेगु मान याइ मखु, उजाम्ह व्यक्तिगत हे 'वसल' धका सीका: का ॥१३॥

यो ब्राह्मणं वा समणं वा, अञ्जंवा'पि वणिब्बकं ।

मुसावादेन वञ्चेति, तं जञ्ज्या वसलो इति ॥१४॥

गुम्हसिनं श्रमण-ब्राम्हण वा सुं गुम्हं याचकपिन्त थःके दुसानं 'मदु' धका मखुगु खँ त्हाना क्खले याइ, उम्हसित हे 'वसल' धका सीकाः का ॥१४॥

यो ब्राह्मणं वा समणं वा, भत्तकाले उपट्ठिते ।

रोसेति वाचा न च देति, तं जञ्ज्या वसलो इति ॥१५॥

गुम्हसिनं भोजनयागु अवस्थाय् न्ह्योने वोम्ह श्रमण वा ब्राम्हणयात क्काक्क वचन त्हाना छुं बी मखु, उम्हसित हे 'वसल' धका सीकाः का ॥१५॥

असतं यो'ध पन्नूति, मोहेन पलिगुण्ठितो ।

किञ्चिक्खं निजिगिसानो, तं जञ्ज्या वसलो इति ॥१६॥

गुम्हसिनं मोहयागु वशेलाना छुं वस्तु ह्येका क्खल्याना कायेगु इच्छां असत्य खँ त्हाइ, उम्हसित हे 'वसल' धका सीकाः का ॥१६॥

यो चत्तानं समुक्कंसे, परञ्च मवजानति ।

निहीनो सेन मानेन, तं जञ्ज्या वसलो इति ॥१७॥

गुम्हसिनं थःत उच्चयाना कतःयात नीचयाना खँ त्हाइ ; उम्ह थःगु अभिमानं नीच जुयाच्चवंम्हसित 'वसल' धका सीकाः का ॥१७॥

रोसको कदरियो च, पापिच्छो मच्छरी सठो ।

अहिरिको अनोत्तप्पी, तं जञ्ज्या वसलो इति ॥१८॥

क्काक्क खँ त्हाइम्ह, कतःयात पुण्यकर्म याके मबीम्ह, थःके मदुगु गुण दुर्थे च्चं क धया क्यनाजुइम्ह, मतिकुहाम्ह, क्खली-कपती (शठ) व पाप कर्म यायेगुली लज्ज्या व मय मदुम्हसित 'वसल' धका सीकाः का ॥१८॥

यो बुद्धं परिभासति, अथवा तस्स सावकं ।

परिव्राजं गहट्टं वा, तं जब्बा वसलो इति ॥१६॥

गुम्हसिनं बुद्धयात व वसपोलया श्रावकपित अथवा परिव्राजक व
गृहस्थोपासकपित अपवाद याइ, उम्हसित 'वसल' धका सीकाः का ॥१९॥

यो वे अनहरा सन्तो, अरहं पटिजानति ।

चोरो सत्रह्मके लोके, एस खो वसला'धमो ।

एते खो वसला वुत्ता, मया यो वे पकासिता ॥२०॥

गुम्हसिनं थः 'अर्हत्' मखयेकं 'अर्हत् खः' धका धाइ, उम्हसित ब्रह्म-
लोक सहित सकल जगतयो 'खुँ' धाइ—थ्वयात हे दकसिबे नीचम्ह वसल
(चाण्डाल) धाइ । थुमित हे जि चाण्डाल धाये गुगु खँ छन्त कने धुन ॥२०॥

न जच्चा वसलो होति, न जच्चा होति ब्राह्मणो ।

कम्मना वसलो होति, कम्मना होति ब्राह्मणो ॥२१॥

न जातिं चाण्डाल जुइ, न जातिं ब्राह्मण जुइ, कर्म (ज्या-खं) हे
चाण्डाल जुइ, कर्म हे ब्राह्मण जुइ ! ॥२१॥

तद्भिनापि विजानाथ, यथा'भेदं निदस्सनं ।

चण्डालपुत्तो सोपाको, मातङ्गो इति विस्सुतो ॥२२॥

सो यसं परमं पत्तो, मातङ्गो यं सुदुल्लभं ।

आगंछं तस्सुपट्टानं, खत्तिया ब्राह्मणा बहु ॥२३॥

सो देवयानमारुह्य, विरजं सो महापथं ।

कामराग विराजेत्वा, ब्रह्मलोकूपगो अहु ।

न तं जाति निवारेसि, ब्रह्मलोकूपपत्तिया ॥२४॥

श्व खँया मतलब थन जिं कनेगु निदर्शन द्वारा थुइका का । (न्हापा)
 मातङ्ग धइगु नामं सुप्रसिद्धम्ह चाण्डाल-पुत्र क्कम्ह दुगु खः । प्रव्रजित जुसँलि
 वयात जनतापिनि बिचे सुदुर्लभ यश प्राप्त जुल । क्षत्री व ब्राह्मणपिं स्मेत
 वयागु सेवा-टहल याः वल । देव लोके वनेत यान समान जुया च्वंगु महानगु
 निर्मल ध्याने च्वना कामराग मदयेका ब्रह्मलोके थ्यंकः वन । न वयात
 वयागु जातिं ब्रह्मलोके वनेगुलिं रोके यात ॥२२-२४॥

अज्झायका कुले जाता, ब्राह्मणा मन्त बन्धुनो ।

ते च पापेसु कम्मेषु, अभिण्हमुपदिस्सरे ॥२५॥

दिट्ठेव धम्मे गारह्या, सम्पराये च दुग्गती ।

न ते जाति निवारेति, दुग्गच्चा गरहाय वा ॥२६॥

न जच्चा वसलो होति, न जच्चा होती ब्राह्मणो ।

कम्मना वसलो होति, कम्मना होति ब्राह्मणो ॥२७॥

श्व लोके वेद व मन्त्र जप-पाठ याइगु कुले जन्म-जूपिं नं दु । यदि
 इमिसं सर्वदा प्राणीघातादि पापकर्म यात धाःसा थुगु लोके नं इपिं निन्द-
 नीय जुइ परलोके नं दुर्गतिगामी जुइ । न इमित इमिगु जातिं निन्दा व
 दुर्गतिं रोके याइ ॥२५-२७॥

जातिं चाण्डाल जुइ मखु, जातिं ब्राह्मण जुइ मखु, कर्म (ज्या-खं) हे
 चाण्डाल जुइ, कर्म हे ब्राह्मण जुइ ।

एवं वुत्ते अग्गिक भारद्वाज ब्राह्मणो भगवन्तं एतदवोचः—

थथे आज्ञाजुया बिज्यासँलि अग्गिक भारद्वाज ब्राह्मणं भगवानयात

थथे धालः---

“अभिक्षन्तं भो गोतम, अभिक्षन्तं भो गोतम, सेय्यथापि भो गोतम, निक्कुज्जितं वा उक्कुज्जेय्य, पटिच्छनं वा विवरेय्य, मूलहस्स वा मगं आचिक्खेय्य, अन्धकारे वा तेलपज्जोत्तं धारेय्य चक्खुमन्तो रूपानि दक्खिन्ती’ति । एवमेवं भोता गोतमेन अनेक परियायेन धम्मो पकासितो । एसाहं भगवन्तं गोतमं सरणं गच्छामि, धम्मं च भिक्षुसंघं च । उपासकं मं भवं गोतमो धारेतु अज्जतगो पाणुपेतं सरणं गतन्ति ।”

“धन्य भो गौतम ! धन्य भो गौतम ! गथे भो गौतम ! भोपुयाः च्वंगुयात थपुइका बी, तोपुयाः च्वंगुयात उला बी, लँ द्रना च्वंम्हसित लँ कयना बी, ख्युंसेच्वंथाय् चिकँ-मतः च्याका बी (गुफियाना) भिखा दुम्हे-सित रूपादि खने इह । अथे हे क्लपोल गौतमं जितः अनेक प्रकारं धर्म कना विज्यात । आः जि क्लपोल गौतमया शरणे बने, धर्म व भिक्षुसंघया नं । थनिसें मसीतले शरणे वःम्ह उपासक धका क्लपोल गौतमं जित धारणयाना विज्याहं ।’

वसल-सुत्तं निद्वितं

चाण्डाल-सूत्र समाप्त

पब्बज्जा-सुत्तं

भगवान् बुद्ध श्रावस्ती बिज्याना च्वंगु बखते आनन्द भिक्षुया मने थथे विचार जुल—“सारिपुत्रादि महाश्रावकपिनि प्रब्रज्याया वर्णन याना तःगु दु। वसपोलपिनि प्रब्रज्याया खँ सकल भिक्षु व उपासकपिसं नं स्यू। तर भगवान्खा प्रब्रज्याया वर्णन सुनानं याःगु मदुनि। अतएव व वर्णन जिं याये माल।”

थुलि मती लुइका आनन्द भिक्षु जेतवन महाविहारे बिज्यात। अन वसपोलं बुत्तादुगु पंखा इगू ज्वना धर्मासने च्वना भिक्षुपित भगवान्खा प्रब्रज्याया बारे वर्णन यासे निम्न सूत्र भाषण याना बिज्यातं।

पब्बज्जं कित्तयिस्सामि यथा पब्बजि चक्खुमा।

यथा वीमंसमानो सो पब्बज्जं समरोचयि ॥ १ ॥

अर्थ—चक्षुमान् बुद्ध भगवान् काय् छु कारणं प्रब्रजित जुल, छु विचारं प्रब्रजित जुल तथा काय् वसपोलं प्रब्रज्यायात प्रेमयाना बिज्यात व खँ नि कने।

संवाधो यं घरावासो रजस्सायतनं इति।

अब्भोकासो च पब्बज्जा इति दिस्वान पब्बजि ॥२॥

अर्थ—‘धुफादिनिगु थाय्थे छे च्वनेगुली नं अने अनेगु विघ्न-वाधा व प्रपञ्च दु। खुल्लम्-खुलागु अकाशे गथे छुं मदु अथे हे प्रब्रज्या नं खः धका खंको वसपोल प्रब्रजित जुल।

पब्बज्जित्वान कायेन पापकम्मं विवज्जयि।

वची दुच्चरितं हित्वा आजीवं परिसोधयि ॥३॥

अर्थ—प्रव्रजित जुये धुसेलि वसपोलं शरीरं याइगु पाप-कर्म तोता बिज्यात । हानं बचनं याइगु मभिगु ज्या तोता थःगु जीवन वृत्ति नं परिशोधन याना बिज्यात ।

अगमा राजगहं बुद्धो मगधानं गिरिब्वजं ।

पिण्डाय अभिहारेसि आकिण्ण वरलक्खणो ॥४॥

अर्थ—(अनंलि) अनेक लक्षणं परिपूर्णम्ह वसपोल, गिरिव्रज नां जुया च्वंगु मगधपिनि राजगृह नगरे भिक्षाया नितिं बिज्यात ।

तमहसा बिम्बिसारो पासादस्मिं पतिट्ठितो ।

दिस्वा लक्खण सम्पन्नं इममत्थं अभासथ ॥५॥

अर्थ—अले अन प्रासादे च्वं च्वंम्ह बिम्बिसार जुजुं, लक्षणं पूर्णम्ह वसपोलयात खना (थः अमात्यपित) थथे धालः—

इमं भोन्तो निसामेथ अभिरूपो ब्रहा सुचि ।

चरणेन चैव सम्पन्नो युगमत्तं च पेक्खति ॥६॥

ओक्खित्तचक्खु सतिमा नायं नीचकुलामिव ।

राजदूता विधावन्तु कुहिं भिक्खु गमिस्सति ॥७॥

अर्थ—“हे भणे, थ्व अतिकं सुन्दरम्ह, लाउन बांलाम्ह, गमनलीला युक्तम्ह, चक्षु इन्द्रिय संयम याना थःत माच्छि जक स्वयावना च्वंम्ह, कस्वया स्मृति तथा वना च्वंम्ह थ्व भिक्षु अवश्य नं हीन कुलयाम्ह खइथे मच्चं । अकिं हे भणे, थ्व भिक्षु गन वनी खनि स्व हूँ !”

ते पेसिता राजदूता पिट्ठितो अनुवन्धिमुं ।

कुहिं गमिस्सति भिक्खु कत्थ वासो भविस्सति ॥८॥

अर्थ—अले व राजदूतपिं 'ध्व भिक्षु, गन वनीथे' गन च्वनीथे' धका वसपोलया ल्यूल्यू वन ।

सपदानं चरमानो गुत्तद्वारो सुसंबुतो ।

खिपपं पत्तं अपूरेसि संपजानो पतिस्सतो ॥६॥

स पिण्डाचारं चरित्वा निक्खम्म नगरा मुनि ।

पण्डवं अभिहारेसि एत्थ वासो भविस्सति ॥१०॥

अर्थ—वसपोल मुनि नं थःगु पञ्चिन्द्रिययात संयम यासे हे'खापत्तिं भिक्षा पवना पात्रे भिक्षा जा'लि 'धुलि दुसा जित गाः' धका ज्ञानं सीका नगरं प्याहाँ बिज्याना पाण्डव पर्वतपाखे वना क्थाय् फेतुना बिज्यात ।

दिस्वान वासूपगत ततो दूता उपाविसुं ।

एको च दूतो आगन्त्वा राजिनो पटिवेदर्या ॥११॥

अर्थ—वसपोल अन फेतूगु खना राजदूतपिं ल्याहाँ वन । उकी मध्ये क्कम्ह दूत वना जुजुयात थथे धाल ।

एस भिक्खु महाराज पण्डवस्स पुरक्खतो ।

निसिन्नो व्यग्घुसभो व सीहो व गिरिगम्भरे ॥१२॥

अर्थ—महाराजा ! व्याग्र व वृषभ पर्वत गुफाय् च्वनीथे' वसपोल भिक्षु निर्भयपूर्वक पूर्वपाखे स्वया पाण्डव पर्वते फेतुया बिज्यात ।

सुत्वान दूतवचनं भहयानेन खत्तियो ।

तरमानरूपो निग्यासि येन पण्डव पब्बतो ॥१३॥

अर्थ—दूतपिनि खँ न्यना क्षत्रिय जुजु भिंगु रथे च्वना याकन याकनं पाण्डव पर्वत पाखे वन ।

सं यान भूमिं यायित्वा याना ओरुह खत्तियो ।

पत्तिको उपसंकम्प आसज्ज नं उपाविसि ॥१४॥

अर्थ—अले जुजु रथे च्वना वने ज्यूथाय् तक रथे च्वना वना अनंलि नागा तुति न्यासिवना वसपोलया न्होने थ्यंकः वना वसपोलया लिक्क फेतुत ।

निसज्ज राजा सम्मोदि कथं सारणियं ततो ।

कथं सो वीतिसारेत्वा इममत्थं अभासथ ॥ १५॥

अर्थ - अन जुजुं वसपोल नापं कुशलवार्ता यात । कुशलवार्ता वाये धुंका जुजुं वसपोलयात थथे धालः—

युवा च दहरोचासि पठमुप्पत्तिको सुसु ।

वण्णारोहेन सम्पन्नो जातिया विय खत्तियो ॥१६॥

सोभयन्तो अनीकमां नागसङ्घ पुरक्खतो ।

ददामि भोगे भुञ्जस्सु जातिं चक्खाहि पुच्छितो ॥१७॥

अर्थ—इपि जुलसां त्याय्ग्ह तिनि, इपिनि वयस कम तिनि, इपि नकतिनिया सुकुमार तिनि; क्षत्रिय कुमारपिथे इपिनि इवि-वर्णं नं साप बांला । इपित ला शैन्य भारदारपिनि न्होने च्वनेगु हे जक शोभा दइ, अकिं इपित जि जिगु राज्यसम्पत्तिया भाग बिये, बिज्याहुं नु जि लिसे ! कृपया इपिनि कुल छुथे आजा दयेका बिज्याहुं !

उजुं जनपदो राजा हिमवन्तस्स पस्सतो ।

धनविरियेन सम्पन्नो कोसलेसु निकेतिनो ॥१८॥

अर्थ—भो राजन्, थनं तप्यंक हिमालयपाखे धनवान् वीर्यवान्धि इगु कश्चल देशया प्राचीन राज्य इगू दु ।

आदिच्चा नाम गोत्तेन साकिया नाम जातिया ।
तम्हा कुला पब्बजितो न कामे अभिपत्थयं ॥१६॥

अर्थ—अन आदित्य गोत्र व शाक्यकुलया राजवंशीपिं दु । जि व कुलं
प्रव्रजित जुया वयागु, विषय भोग याये धका मखु ।

कामेस्वादीनवं दिस्वा नेक्खम्मं दट्ठु खेमतो ।
पधानाय गमिस्सामि एत्थ मे रञ्जति मनोति ॥२०॥

अर्थ—जि जा कामरागादि विषयया दोष व भय खना उगु भयं मुक्त
जुयाच्चंगु नैक्कम्य खंका मोक्ष प्राप्तार्थ उद्योग याः वनेत वयागु । थुकी हे जक
जिगु मनवं सिबे मेगुली मवं ।

पब्बज्जा-सुत्तं निट्ठितं

प्रव्रज्या-सूत्र समाप्त ।

महानाम-सुत्तं

थथे जिं न्यना—

छगू समये भगवान् शाक्यपिनि कपिलवस्तु नगरे च्वंगु निप्रोधारामे वास याना बिज्यागु जुल । उगु बखते महानाम धयाम्ह शाक्यराजा गन भगवान् वास याना च्वंगु खः अन उपस्थित जू वन, वना भगवान् यात दण्डवत् याना छखेलिक्क फेतुत । छखेलिक्क फेतुना च्वम्ह महानाम शाक्य राजा भगवान् यात थथे निवेदन यात :—

(१) “भन्ते ! उपासक धयागु गबले निसैं जुइ ?”

‘महानाम ! गबले निसैं बुद्ध, धर्म, सङ्घयाके शरण वनी, अबले निसैं तिनि उपासक जुइ, अर्थात् बुद्ध, धर्म, सङ्घया शरणे यथार्थथें वने धुंकूम्ह व्यक्तियात हे “उपासक” धका धाइ ।’

(२) “भन्ते ! उपासक धयाम्ह गबले निसैं शीलवान् जुइ ?”

“महानाम ! गबले निसैं उपासकं प्राणिघात यायेगु ज्या तोता, मेपिनिगु वस्तु मबीकं खुया कायेगु ज्या तोती, थःम्ह स्त्री तोता परस्त्री गमन यायेगु ज्या तोती, असत्य खँ ल्हायेगु तोता, सुरा (=एला) मेरय (=स्वा, फल, मूल आदियागु दयेका तःगु ‘एला’) मज्ज (=थ्व निगू नं काय्यःगु जुया नितिं, अर्थात् न्हागु जूसी तभि काय्यःगु चीज फुक) पमादट्टाना (=बेहोश जुइगु तथा भूल जुइगुया कारण जुया च्वंगु चीज) थुजागु एला, थ्वँ, गज्जि, भांग, अफिम् आदि प्रमाद जुइगु चीज तोती, महानाम ! अबले निसैं तिनि उपासक धयाम्ह शीलवान् जुइ ।’

(३) “भन्ते ! उपासकं धयाम्ह गबले निसैं श्रद्धावान् जुइ ?”

“महानाम ! गबले निसैं थ्व लोके उपासकं थुगु प्रकारं श्रद्धा तइ—

अरहं=क्लेश मदये धुंकूमह, क्लेश रूपी शत्रुयात हनन याना बिज्याकमह, देव-मनुष्यापिसं पूजा याये योग्य जुया बिज्याकमह, गुप्त याना हे नं पाप मयाइमह, इत्यादि प्रकारयागु गुणं युक्त जुया बिज्याकमह जूया नितिं वसपोल भगवानयात ‘अरहं’ धका विश्वास याइ ।

सम्मासम्बुद्धो=प्यंगू आर्यसत्य धर्म स्वयम् थःथमं तुं बोध जुया बिज्याकमह जूया नितिं वसपोल भगवानयात ‘सम्मासम्बुद्धो’ (=सम्यक् सम्बुद्ध) धका विश्वास याइ ।

विज्जाचरण सम्पन्नो=च्यागू विद्या भिन्त्यागू चरण-धर्मो युक्त जुया बिज्याकमह जूयानितिं वसपोल भगवानयात । ‘विज्जाचरण सम्पन्नो’ (=विद्या व आचरणं युक्तमह) धका विश्वास याइ ।

सुगतो=शोभा दयेक बांलाक गमन याना बिज्याकमह जूया नितिं नं हानं सुन्दरगु निर्वाणे थ्यंकः बिज्याकमह जूया नितिं नं वसपोल भगवानयात ‘सुगतो’ (=भिगु थासे थ्यंकः बिज्याकमह) धका विश्वास याइ ।

लोकविदू=सत्त्वलोक, संस्कार लोक, ओकास लोक धयागु थ्व स्वंगू प्रकारयागु लोकयात बांलाक यथार्थे बोध जुया बिज्याकमह जूया नितिं वसपोल भगवानयात ‘लोकविदू’ (=लोक स्यूमह) धका विश्वास याइ ।

अनुत्तरो=शील, समाधि आदि गुणे वसपोल समान थ्व लोके मेपिं सुं हे मदुगु जूया नितिं वसपोल भगवानयात ‘अनुत्तरो’ धका विश्वास याइ ।

पुरिसदस्म सारथि=देवादि मनुष्यामनुष्यपिन्त दमन याना सन्मार्गे हया विनीत याये फुम्ह जूया निति 'पुरिसदस्म सारथि' (=पुरुष दमन याइम्ह सारथि) धका विश्वास याइ ।

सत्था देव-मनुस्सानं= - देव सहितं मनुष्यादिपिन्त उचित भद्र-सारं उपदेश याना विज्याये फुम्ह जूया निति 'सत्था देवमनुस्सानं' [=देव मनुष्यपिनि शास्ता=गुरु] धका विश्वास याइ ।

बुद्धो=अतीतानागत प्रत्युत्पन्न थ्व स्वंगू कालयागु खँ सीका-खंका विज्याकम्ह जूया निति नं हानं, सर्वप्रकारया धर्म यथार्थ भावं युइका-खंका विज्याकम्ह जूया निति नं 'बुद्धो' (=बोध जूम्ह) धका विश्वास याइ ।

भगवा=फुकं कुशलाकुशल-धर्म विभाग याना विज्याम्ह जूया निति, शील, समाधि प्रज्ञादि सर्वप्रकारयागु गुण धर्मयात अभ्यास याना विज्याये धुंक्म्ह जूया निति नं हानं, असंख्यं तद्धंगु भाग्य दुम्ह जूया निति नं, रागादि क्लेशयात भग्न=तोथुला मदयेका छम्ह जूया निति नं बसपोल-यात 'भगवा' (=भगवान) धका विश्वास याइ ।

इत्यादि प्रकारं भगवानयागु सम्यक बोधिज्ञानयात विश्वास याइ । महानाम ! अबलें निसें निति उपासक धयाम्ह भ्रद्धावान् जुइ, अर्थात् गुंगू प्रकारयागु बुद्ध-गुणयात विश्वास याइम्हयात हे जकं भ्रद्धावान् धका धाइ !'

(४) "अन्ते ! उपासक धयाम्ह गबले निसें त्यागवान् जुइ ?"

'महानाम ! गबले निसें थ्व लोके उपासकं कपटि भाव मदुगु शुद्ध-चित्तं गृहे वास याइ, लोभ मयाये त्याग याइम्ह जुया, वो-वोपिन्त दान'

व्यु-व्युं शुद्धगु हस्तम्ह जुया दान बीगुली मन तद्मह जुया छुं वस्तु पव-
नेत योग्यम्ह जुया थःगु भाग मध्ये नं इना बीम्ह जुया गृहे वास याइ;
महानाम ! अबले निसैं तिनि उपासक धयाम्ह त्यागवान जुइ, अर्थात् उक्त
न्यागू गुणं युक्त जुया दान बीगुली मन तथा च्वनीम्हयात 'त्यागवान्'
धका धाइ" ।

(५) "भन्ते ! गबले निसैं उपासक धयाम्ह प्रज्ञावान् जुइ ?"

"महानाम ! थ्व लोके गबले निसैं उपासक धयाम्ह थुगु प्रकारयागु
प्रज्ञा युक्त जुइ—

उत्पत्ति भंग जुइगु ज्ञानं युक्तम्ह जुइ, सम्पूर्ण दुक्खयात फुके फइगु,
राग, द्वेष, मोहयात नाश याइगु उत्तमगु प्रज्ञा युक्तम्ह जुइ महानाम !
अबले निसैं तिनि उपासक धयाम्ह प्रज्ञावान् जुइ, अर्थात् दया वइगु व
मदया वनीगु हानं, राग, द्वेष, मोहयात नाश याये फइगु विपश्यना—
प्रज्ञा व मार्ग—प्रज्ञा धयागु उत्तमगु प्रज्ञा दुम्हयात हे 'प्रज्ञावान्' धका
धाइ ।"

× × × ×

थ्व महानाम सूत्र द्वारा बौद्ध-जनपिन्त थ्व बोध जू वनी कि - 'केवल
नामं जक बौद्ध उपासक अर्थात् बुद्धमार्गी धका धाये योग्य मजू , कारण
गुथाय् तक बुद्धं क्यना तःगु मध्यम मार्गे गमन याइ मखु, उथाय् तक
न्हाक्व हे 'जि' तद्मह खः धका अहंकार याना जूसां नं वयात बुद्ध
मार्गी व बुद्ध-पुत्र धका धाइ मखु । गुखुनु निसैं बुद्ध, धर्म, संघया शरणे
वनी, अर्थात् थ्व संसार दुक्खं छुटे जुइत वसपोल त्रिरत्न बाहिक मेपिं
सुंहे शरण मदु धका दइ याना थःगु जीवन दतलें वसपोलया शरणे वनी,

उखुनु निसैं वयात बुद्धमार्गी (बुद्धं वयना तःगु मार्गे वनीपि) धका धाइ थुगु कर्त्तव्य बाहिक शाक्यकुले जन्म जुल धायेवं हे बुद्धया शिष्यपि खइ मखु । उकिया निति भी बुद्धमार्गी धया च्वंच्वनापिसं थुगु खैं ध्यान तथा खः मखु विचार याना स्वये मोल ।

महानाम—सुत्तं निट्ठितं

महानाम—सूत्र समाप्त ।

Dhamma.Digital

x x x x

राहुल-सुत्तं

थ्व सूत्र भगवानं सुयात देशना याना बिज्यागु धाःसा — भगवान् बुद्धं सम्यक् सम्बोधि ज्ञान अवबोध याये धुंका बोधिमंडलं क्वसिं निसैं कपिल-वस्तु पुरे बिज्यात । अनं क्वहुया दिने राहुल कुमारं 'भो श्रमण, जित दायाद्य (अंश) बिया बिज्याहुं' धका अंश भाग पवंगु खना 'थ्व कुमारयात उगु सम्पत्ति बीमाल गुगु सम्पत्ति द्वारा पुनः थ्व संसार चक्रे चाःहिला दुक्ख सिये मोलीगु खः' धका कुमारयात लोकोत्तर सम्पत्ति बीगु इच्छा याना सारिपुत्र स्थविरयात सःता 'राहुल कुमारयात प्रव्रजित या' धका आज्ञा जुया बिज्यात ।

सारिपुत्र स्थविरं आज्ञानुसार राहुल कुमारयात प्रव्रजित याना बिज्यात । थुगु प्रकारं प्रव्रजित जूम्ह राहुलयात प्रज्ञा ज्ञान वृद्धि प्राप्त जुया च्वंम्ह सारिपुत्र स्थविरं तुं उपसम्पन्न याना बिज्यात । महा मौद्गल्यायन स्थविर वसपोलया कर्मवाक्याचार्य्य जुया बिज्यात । थुगु प्रकारं राहुल कुमार क्वसिं निसैं श्रामणेर जुया अनं उपसम्पन्न नं जुइ धुं कुसैलि, भगवानं 'थ्व कुमार जुलसां जाति कुल सम्पन्नम्ह, तस्मात् थवं उगु जाति गोत्र कुल वर्णं स्वभायमानयागु कारणं मान, अभिमान, अहंकार पिकया थमजुइमा' धका मचायागु बैसं निसैं आर्य्य भूमिस प्राप्त मज्जूतल्ले अर्थात् अर्हन्त मज्जूतल्ले न्हिया न्हियं थुगु निम्न सूत्र द्वारा राहुल-यात अववाद उपदेश बिया बिज्यात । अकिं थ्व सूत्रया अन्तिमे 'थ्व सूत्र जुलसां न्हिया न्हियं भगवानं आयुष्मान् राहुलयात उपदेश बिया बिज्याइगु ।' धका धया तल ।

भगवान् :—

कश्चि अभिण्ह संवासा, नाव जानासि पण्डितं ।

उक्का धारो मनुस्सानं, कश्चि अपचितो तथा ॥

अर्थ—राहुल ! सदानं कथासं च्वनेगुया हेतुं छं पण्डितपिन्त जात्यादि-
यागु कारणं अनादर अगौरव जा मयाना मखु ला ? गुपिं मनुष्यपिनि निंतिं
ज्ञानया मत (चिलाख) ज्वना च्वंपिं खः, इपिं पण्डितपिन्त छं आदर
सम्मान् तथाजू मखु ला ?

राहुल :—

३—नाहं अभिण्ह संवासा, अवजानामि पण्डितं ।

उक्का धारो मनुस्सानं, निच्चं अपचिते मया ॥२॥

अर्थ—सदानं कथासं च्वनेगुया कारणं जि सुं हे पण्डितपिन्त
जात्यादियागु कारणं अनादर अपमान् याना जुयागु महु। मनुष्यपिनि निंतिं
ज्ञानया मत ज्वना च्वंपिं पण्डितपिन्त जि सदानं हे आदर सम्मान तथा
जुया च्वनागु दु ।

वत्यु गाथा :

पञ्चकाम गुणे हित्वा, पियरूपे मनोरमे ।

सद्भाय घरा निक्खम्म, दुक्खस्सन्तकरो भव ॥३॥

अर्थ—प्रियगु रूप तथा मनं प्रिय याना ज्वना तद्गु विषय, हानं रूप
शब्दादि पञ्चकामगुणं नं तोता, श्रद्धा पूर्वकं छं-बुँ त्याग याना वये धुकुसेंछि,
जन्म मरण दुक्खयात अन्त याइमह जु ।

मित्ते भजस्सु कल्याणे, पन्तञ्च सयनासनं ।

विवित्तं अप्पनिग्घोसं, मत्तब्बु होहि भोजने ॥४॥

अर्थ— कल्याणपि मित्र लिसे सत्संगत याना जु ! दूरगु, सुं नं मदुगु
निर्जनस्थाने बास याना जु ! एकान्तगु शून्यगु निःशब्दगु थासे च्चं !
भोजन यायेगुली मात्राद्धियागु ज्ञान दयेकि !

चीवरे पिण्डपाते च, पञ्चये सयनासने ।

एतेसु तण्हं माकांसि, मा लोकं पुनरागमि ॥५॥

अर्थ—पुनेगु चीवरे व नये त्वनेगु भोजने हानं रोगीगु बखते नये-
त्वनेगु वासले शीतोष्णादि काले च्चनेगु स्थाने थुलि उक्त विषये आशा
तृष्णा याये मत्ये, हानं संसार-चक्रे त्यार्हा वये मालीगु ज्या याये मत्ये ।

संवृतो पातिमोक्खस्मि, इन्द्रियेसु च पञ्चसु ।

सति कायगतात्यत्थु, निब्बिदा बहुले भवो ॥६॥

अर्थ— प्रातिमोक्ष शीले (भिक्षु-शीले) संवर याना च्चं ! न्यागू
इन्द्रिययात दमन याना च्चं ! शरीरयागु इय्यपिथे* स्मृति तथा च्चं ।
सदानं संसारया असारत्व खंका वैरागी जुया च्चं ।

निमित्तं परिवज्जेहि, सुभं रागूपसंहितं ।

असुभाय चित्तं भावेहि, एकगं सुसमाहितं ॥७॥

अर्थ—‘बाँला बाँला’ धका ग्रहण याना काइगु विचारयात तोता छु ।
‘बाँला’ धका भाःपाः च्चनीगु रागयुक्तगु विचार नं तोता छु ।

शरीरे ला, हि, क्वेँ जक दु धका खंकेगु भावना वृद्धि या ! बाँलाक
चित्त ध्याने तथा एकाग्र याना समाधिस्थ जुयाच्चं !

अनिमित्तञ्च भावेहि, मानानुसयमुज्जह ।

ततो मानाभि समया, उपसन्तो चरिस्ससीति ॥८॥

* दनेगु, फेतुइगु, जुइगु, गोतुलेगु ।

अर्थ—अनित्य दुक्ख अनोत्मयागु भावना वृद्धि या ! मानादि अनुशास
 क्लेशयात नाशयाना छु ! थुकथं मानाभिमानयात शान्त यात धाये
 अन छु शान्त जुया सुख पूर्वकं च्वने दइ ।

इत्थं सुदं भगवा आयस्मन्तं राहुलं

इमाहि गाथाहि अभिण्हं आवेदती'ति ।

अर्थ—थुगु प्रकारं भगवानं आयुष्मान् राहुलयात उपर्युक्तं श्लोकं द्वार
 ण्दियान्दित्थं उपदेशं याना विज्याइ ।

राहुल—सुत्तं निट्ठितं

राहुल—सूत्र समाप्त ।

Dhamma Digital

उद्दान-सुत्तं

छु कारणं भगवानं थ्व सूत्र देशना याना बिज्यात धासा द्वगू समये भगवान् श्रावस्ति नगरे बिज्याना च्वंगु अवस्थाय् बह्निसिया इले जेतव-नारामे बास याना बिज्याना सुथ न्हाप्पां भिक्षु सङ्घपिसं चाःहुयेका श्रावस्ति नगरे भिक्षाटन याना पूर्व पाखे च्वंगु नगर ध्वाखां प्याहाँ बिज्यात । मृगार-माताया प्रासादे विशाखा महाउपासिकां दयेका व्यूगु विहारे न्हिनेसिया इले विहार यायेत बिज्यात ।

भगवान्यात थथे अभ्यास दुगु खः हँ—बहनी जेतवनारामे बास याना बिज्यासा मृगारमाताया प्रासादे दिवा विहार यात बिज्याइगु । हानं बहनी भिगारमाताया प्रासादे बास याना बिज्यासा दिवा विहार यायेत जेतव-नारामे बिज्याइगु । ङाय्धाःसा निगुलिं कुल्यात अनुग्रह यायेया नितिं तथा महानधन परित्याग याना तःगुया गुण प्रकाश यायेत ।

मृगारमाताया प्रासादया दकेसिबे क्वे च्वंगु तेँ न्यासःकू कोठा दु,गुकी भिक्षुपिं बास यायू । अन गुगु बखते भगवान् दकसिबे क्वे च्वंगु तेँ विहार याना बिज्याइ, उगु समये भिक्षुपिं भगवान्यागु गौरवं तले थाहाँ मवं । उखुन्हुयागु दिने जुलसां भगवान् तले च्वंगु कोठाय् द्वाहाँ बिज्यात । उकिं क्वे च्वंगु न्यासःकू कोठाय् न्यासः भिक्षुपिं द्वाहाँ वन । इपिं भिक्षुपिं जुलसां फुकं हे न्हूपिं, थ्व बुद्ध-शासने, थ्व धर्म-विनये नकतिनि द्वाहाँ वोपिं चञ्चल स्वभाव मतंनिपिं, मानीपिं, शान्तगति मदुपिं, इन्द्रिय संवर मदुपिं अहंकारिपिं । इपिं कोठाय् द्वाहाँ बना न्हिच्छिं यना संध्या इले दना तदंगु बैठके मुना थौं भोजन याना थाय् ङन्त छु छु प्राप्त जुल ! ङ सुयाथाय् छेँ भोजन यात

वना ! 'आवुसो, जि कोशल जुजुयागु दरबारे, जि अनाथपिण्डक महाजनया छे वना, अन थुजो थुजोगु भोजन दुगु खः, थुगु थुगुकथं भोजन याकल' धका नाना तरहं आमिस-खँ (नये त्वनेगु खँ) ल्हासे उच्चशब्द महा-शब्द याना च्वन ।

भगवानं उगु कलबल स्वरगु उच्चशब्द ताया 'थुपिं भिक्षुपिं जि लिसे च्वं च्वनं हे थुजोगु स्वभाव; अहो ! अयुक्त थुमिसं याना च्वन' धका महा-मौद्गल्यायणयागु आगमन मती लुइका बिज्यात । उतनाघरी हे आयुष्मान् महामौद्गल्यायण भगवान्यागु चित्ते च्वंगु खँ सीका ऋद्धिबलं वया भगवानया श्रीचरण कमले वन्दनायाना न्होने च्वना बिज्यात । अले भगवानं वसपोलयात सःता बिज्यात---“स्व मौद्गल्यायण क्खिमि भिक्षुपिं, सब्रह्मचारीपिं प्रमादि जुया च्वन, इमित संवेग याकेगु कल्याण खः।” धात्थे खः भन्ते धका वसपोल आयुष्मान् महामौद्गल्यायणं भगवानयात लिसः बिया बिज्यात । तदन्तर वसपोलं आपोकसिणा (लःयागु द्वय स्वया यायेगु) यागु ध्याने च्वना, संके मफुगु छाःगु भूमिया दोने च्वंगु महाप्रासाद, लखे दोने च्वंगु द्वं गायत फसं संकीथे महाप्रासादयागु भूमि भाग थ्यंकः संका बिज्यात ।

अले अन इपिं सकल भिक्षुपिं ग्याना भयभीत जुया बिस्वरं हाला, थः थःगु चीवरादि परिष्कार स्मेतं तोता प्यंगुलिं लुखां प्याहाँ वल । भगवानं इमिसं थःत खने दयेकेथे मेगु लुखां गन्ध-कुटी द्वाहाँ बिज्याना च्वंगुथे च्वंक वयना बिज्यात । इमिसं भगवानयात खना वन्दनायाना दना च्वन । भगवानं “भिक्षुपिं ज्ञाय् ग्यानागु” धका न्यना बिज्यात । इमिसं “भन्ते, थ्व मृगारमाताया प्रासाद कम्पा जुल, सन” धका धाल । भिक्षुपिं सुनां याःगु स्यू ला ? मस्यू भन्ते । अले भगवानं “क्खिपिंथे जापिं भिक्षुपिं, मूर्खतयेत,

ज्ञानदुपिन्त भूले जुया च्वपित विरक्त याकेत, संवेग याकेत 'मौद्गल्यायण संकृगु' धका आज्ञा दयेका इपि भिक्षुपित उपदेश बीत थ्व निम्न सूत्र भाषण याना बिज्यात ।

उट्टहथ निसीदथ, को अत्थो सुपितेन वो ।

आतुरानं हि का निहा, मल्लविद्धान रूपतं ॥१॥

अर्थ—अलसी मजूसे दँ । बल्लाक बज्जासन याना फेतु । यना च्वनां छिमित छु फल दइ ? चक्षुरादि नाना रोगं पीडित जुया च्वपिं प्राणिपि ! क्लेश रूपी कठं हृदय दुने थयंकं स्वीका च्वने मासेलि गथे याना न्ह्यःवयेकेगु ?

उट्टहथ निसीदथ, दल्हं सिक्खथ सन्तिया ।

मा वो पमत्ते विञ्जाय, (मच्चुराजा) अमोहयित्थ वसानुगे ॥२॥

अर्थ—अलसी मजूसे दँ । बल्लाक बज्जासन याना फेतु । शान्तिव प्राप्त यायेत मार्ग-शिक्षा दइ याना सेका का । 'थुपिं प्रमादिपिं' धका मृत्युराजां (मारं) सीकाः, छिमित मोहित याना भूले लाका थःगु बशे थमतयेमा ।

याय देवा मनुस्सा च, सिता तिट्ठन्ति अत्थिका ।

तरथेतं विसत्तिकं, खणो वो मा उपच्चगा ।

खणातीता हि सोचन्ति, निरयम्हि समप्पिता ॥३॥

अर्थ—गुह्यसिया बशे लाना देव-मनुष्यपिं नं रूपादि विषये आसक्त जुया चित्त प्यपुंका च्वं च्वनी । थुजोगु भव-भोगयागु आशां पार तरे जुया हुँ, थ्व धर्मयागु मौका (चैतन्य चोला) यात बिते याना छुये मत्ये ।

मौका चुके जुइका थुगु लोके नं शोक यायेमाली परलोके नं नर्कादि दुर्गति बना पश्चाताप चाया दुक्ख भोग यायेमाली ।

पमादो रजो पमादा, पमादानुपतितो रजो ।
 अपमादेन विज्जाय, अब्बहे सल्लमत्तनो ॥४॥

अर्थ—स्मृति मदयेक च्वं च्वनेगु चित्त-मलीनता खः, प्रमाद खः ।
 प्रमादे कुतुं वन धायेव चित्त मलीन जुइ, रागादि धुलं कइ, स्मृति तथा
 च्वनेगु—ज्ञान-विद्या, थःगु हृदये दुने थ्यंकरं गढ़े जुया च्वंगु रागादि कँ
 लिकया छु ।

उट्ठान—सुत्तं निट्ठितं

उत्थान-सूत्र समाप्त ।

Dhamma.Digital

आलवक-सुत्तं

थथे जिं न्यनागु दु—कूगू समये भगवान् बुद्ध आलवी नगरे आल-
वक यक्षयागु छैयागु आसपासे विहार याना बिज्याना च्वंगु जुल । अले
उगु बखते आलवक यक्ष गन भगवान् विहार याना बिज्याना च्वंगु खः,
अन न्ह्योने उपस्थित जूवन । न्ह्योने उपस्थित जूवना आलवक यक्षं भगवान्-
यात थथे धाल—

“प्याहाँ हुं, भ्रमण !”

“साधु आवुसो” धया भगवान् प्याहाँ बिज्यात ।

“द्वाहाँ वा, भ्रमण !”

“साधु आवुसो” धया भगवान् द्वाहाँ बिज्यात ।

दुतीयबार नं आलवक यक्षं भगवान्यात थथे धाल—“प्याहाँ हुं, भ्रमण !”

“साधु आवुसो” धया भगवान् प्याहाँ बिज्यात ।

“द्वाहाँ वा ! भ्रमण !”

“साधु आवुसो” धया भगवान् द्वाहाँ बिज्यात ।

तृतीयबार नं आलवक यक्षं भगवान्यात थथे धाल—“प्याहाँ हुं, भ्रमण !”

“साधु सावुसो” धया भगवान् प्याहाँ बिज्यात ।

“द्वाहाँ वा ! भ्रमण !”

“साधु आवुसो” धया भगवान् द्वाहाँ बिज्यात ।

चतुर्थबार नं आलवक यक्षं भगवान्यात थथे धाल—“प्याहाँ हुं !”

“आः जि छं धाल धायेवं तुं प्याहाँ वने मखु;छं छु यायेमाःगु खः,
व या ।” धका भगवानं उत्तर बिया बिज्यात । अन आलवक यक्षं ‘भ्रमण !

छंके जिं प्रश्न ऋगू न्यने । यदि प्रश्नया उत्तर मबिल धाःसा छंगु चित्त स्यंका बी बा छंगु नुगःश्येँ हे फाया बी, तुति ज्वना गंगा पारी वांछ्वया बी” धका धाल ।

मगवानं ‘हे यक्ष, थ्व त्रिभूवने देव, ब्रह्मा, श्रमण ब्राह्मणादि मध्ये जिं अजाह्न पुरुष सुं हे मखना कि—गुह्येँ जिगु चित्त स्यंका बियू, नुगःश्येँ हे फाया बियू, तुति ज्वना गंगापारी थ्यंका वांछ्वया बियू, अतएव छं न्यने योगु प्रश्न न्यं’ धका आज्ञा जुया बिज्यात ।

अले आलवक मक्षं निम्न गाथा द्वारा न्यन—

किं सूध वित्तं पुरिसस्स सेट्टं ?

किसु सुचिण्णं सुखभावहाति ?

किसु हवे सादुतरं रसानं ?

कथं जीवं जीवितमाहु सेट्टं ? ॥ १ ॥

अर्थ— थ्व लोके मनुष्यपिनि नितिं उत्तमगु धन छु ? गुगु आचरण यात धासा सुख जुइ ? रस मध्ये उत्तमगु रस छु खः ? गुकथं जीविका यात धासा उत्तमगु जीविका जुइ ?

मगवानं आज्ञा जुया बिज्यात—

सद्धीध वित्तं पुरिसस्स सेट्टं,

धम्मो सुचिण्णो सुखभावहाति ।

सच्चं हवे सादुतरं रसानं,

पञ्चाजीवं जीवितमाहु सेट्टं ॥२॥

अर्थ - मनुष्यपिनि नितिं थ्व लोके ‘श्रद्धा’ उत्तमगु धन-सम्पत्ति खः

धर्मो सुभाचरणयात धासा सुख प्राप्त जुइ । रस मध्ये उत्तमगु रस 'सत्य'
हे खः, प्रज्ञावान जुया जीविका यायेगु उत्तमगु जीविका खः ॥

आलवक यक्षं न्यन---

कथंसु तरती ओघं ?

कथंसु तरती अण्णवं ?

कथंसु दुक्खं अच्चेति ?

कथंसु परिसज्झति ? ॥३॥

अर्थ—गुकथं खुसिबाः वोगुलिं (मिथ्या दृष्टि) तरे जुइ ? गुकथं
सागरं (जन्ममरणं) तरे जुइ ? गुकथं दुक्खं मुक्त जुइ ? गुकथं परिशुद्ध जुइ ?

भगवानं आज्ञा जुयो बिज्यात---

सद्दाय तरती ओघं,

अप्पमादेन अण्णवं

विरियेन दुक्खं अच्चेति,

पञ्चाय परिसुज्झति ॥५॥

अर्थ—श्रद्धा द्वारा खुसिबाः वोगुलिं तरे जुइ, अप्रमाद द्वारा सागरं
तरे जुइ, वीर्य द्वारा दुक्खं मुक्तं जुइ, प्रज्ञा द्वारा (तिनि) परिशुद्ध जुइ ।

आलवक यक्षं न्यन---

कथंसु लभते पञ्चं

कथंसु विन्दते धनं ?

कथंसु किन्ति पप्पोति

कथंसु मित्तानि गन्थति ?

अस्मा लोका परं लोकं कथं पेच्च न सोचति ? ॥६॥

अर्थ—गुकथं प्रज्ञा लाभ जुइ ? गुकथं धन लाभ जुइ ? गुकथं कीर्ति लाभ जुइ ? गुकथं मित्र लाभ जुइ ? मरण जुया थुगु लोकं परलोके बनेबले गुकथं शोक याये मोलि ?

भगवानं आज्ञा जुया विज्यात—

सद्दहानो अरहतं धम्मं निब्बाणपत्तिया ।

सुस्सूसा लभते पब्बं अप्पमत्तो विचक्खणो ॥६॥

अर्थ—अरहन्तपिनिगु प्रति विश्वास याइम्हसित व (निर्वाण वनीगु) धर्मे श्रद्धा तइम्हसित अथवा निर्वाण प्राप्त यायेया निंति धर्मे श्रद्धा तइम्हसित हानं शुश्रूषा, अप्रमाद (स्मृति) विचक्षण बुद्धि द्वारा प्रज्ञा लाभ जुइ ।

पतिरूपकारी धुरवा उट्टाता विन्दते धनं ।

सच्चेन कित्तिं पप्पोति ददं मित्तानि गन्थति ॥७॥

अर्थ—उचीत रूपं ज्या याइम्ह, मती आलस्य मदुह, उद्योग दुह—सित धन लाभ जुइ । सत्य द्वारा कीर्ति लाभ जुइ, दान बीगु स्यभाव दुहसित मित्र लाभ जुइ ।

यस्सेते चतुरो धम्मा सद्धस्स घरमेसिनो ।

सच्चं धम्मो धिति चागो सवे पेच्च न सोचति ॥८॥

अर्थ—श्रद्धापूर्वक छँ च्वना च्वं ह्य गुह्यसिके 'सत्य, धर्म, (=सदाचरण) धैर्य, (=उद्योग, त्याग) थुलि थ्व प्यता गुण-धर्म दइ, उहसित मरण लिपा परलोके शोक याये माली मखु ।

भगवानं आज्ञा जुया विज्यात—

इह्म अब्बेपि पुच्छस्सु पुथू समण ब्राह्मणे ।

यदि सच्चा दमा चागा खन्त्या भिययोध विज्जति ॥९॥

अर्थ—हे यक्ष, मेपिं श्रमण ब्राह्मणपिके नं छं न्यानासो कि—सत्य, दमन, त्याग, क्षान्ति इत्यादि गुण-धर्म स्वयानं तद्धंगु धर्म मेगु छुं दु— ला धका ।

आलवक यक्षं धाल—

कथं नु दानि पुच्छेय्यं पुथू समण ब्राह्मणे ।

सोहं अज्ज पजानामि यो चत्थो सम्परायिको ॥१०॥

अर्थ—छु धका आः जिं मेपिं श्रमण ब्राह्मणपिके न्यने ? गुगु खः थौं जिं मेगु जन्मे हित सुख जुइगु गुण-धर्म यथार्थ रूपं सीके धुन ।

अत्थाय वत मे बुद्धो वासायालविमागमा ।

सोहं अज्ज पजानामि यत्थ दिन्नं महत्फलं ॥११॥

अर्थ—सत्य नं हे जित हित यायेया नितिं भगवान् आलवक यक्षया भवने बास याः बिज्यात । थौं जिं सीके धुन कि—गुगु स्थाने दान बिल धासा महत्फल प्राप्त जुइ ।

सो अहं विचरिस्सामि गामा गामं पुरा पुरं ।

नमस्समानो सम्बुद्धं धम्मस्स च सुधम्मतंति ॥१२॥

अर्थ—थनिं निसैं जि बुद्धयात नं धर्म मध्ये श्रेष्ठोत्तमगु धर्मयात नं नमस्कार यायां, गामं गामे, नगरं नगरे चाःहिला जुइगु जुल ।

थथे आलवक यक्षं भगवानयात पुनर्वा र थुगु कथं प्रशंसायात—

“सत्य खः भगवान् ! गथे भगवन् ! पुसातिना तःगुयात पुसा उला बियू, खने मदुगुयात खने दयेका बियू, लँ द्रना च्वंमहसित लँ क्यना बियू, ख्युंसे वंथाय् (चिकं) मतजः क्यना मिखाँ खने दया रूपादि

खने दइगु खः, वथे हे क्लपोल गौतम बुद्ध भगवानं अनेक प्रकारं जित धर्म प्रकाश याना बिज्यात ।’ आः जि भगवान् गौतम बुद्धया शरणे वने, धर्मया नं भिक्षु संघया नं । उपासक धका जित क्लपोल गौतम बुद्ध भगवानं विश्वास याना बिज्याहुं, ‘थनि निसैं प्राणान्त मज्जुतले शरणे वोह्म’ धका ।

आलवक-सुत्तं निद्वितं

आलवक—सुत्र समाप्त ।

Dhamma Digital

शालेयक-सुतं

थथे जिं न्यना, छगू समये भगवान् कोशल देशे चारिका यायां आपालं
 भिक्षुपिं लिसे शाला धयागु कोशलवासीपिनि ब्राह्मण-ग्रामे बिज्यात । अन
 ब्राह्मणगृहपतिपिसं थथे खबर ताल,—‘श्रमण जुलसां गौतम शाक्यपुत्र,
 शाक्यकुलं प्रव्रजित जुया कोशल देशे भ्रमण यायां आपालं भिक्षुपिं लिसे
 शालेय्य थ्यंक बिज्यागु दु ।’ वसपोल भगवान् गौतमया थुकथं लोके
 कल्याण कीर्ति-शब्द फैले जुया च्वनः—‘वसपोल भगवान् इत्यादि
 कारणं अर्हत् - सम्यक् सम्बुद्ध—विद्याचरणं युक्तह—मिगु थासे बिज्याम्ह
 लोकविद्—अनुत्तर—पुरुषदम्यसारथि—देव मनुष्यपिनि शास्ता—बुद्ध—
 भगवान् खः ।’ वसपोलं थुगु लोक सह देव-भार ब्रह्मलोक तथा श्रमण
 सहितं स्वयं बालाक सीका साक्षात्कार याना (थथे जिं सीके धुन धका)
 ज्ञात याकइ । वसपोलं आदि—मध्य—अन्त कल्याण जुइगु धर्मोपदेश
 याना बिज्याइ तथा सार्थ-सब्यंजन-सर्वप्रकारं पूर्णगु—परिशुद्धगु श्रेष्ठचर्या
 प्रकाशित याना बिज्याइ । उजापिं निःक्लेश अर्हत्पिनिगु दर्शन याये
 द-गु धन्य खः ।

अले अन च्वंपिं ब्राह्मण गृहपतिपिं गन भगवान् बिज्याना च्वंगु खः
 अन न्ह्योने वन; न्ह्योने वना गुलिं भगवान्यात अभिवादन याना छ्खेलिना
 फेतुत गुलिं भगवान् लिसे कुशल खँ ल्हाना छ्खेलिना फेतुत, गुलिं भग-
 वान् पाखे ल्हाःनिपा जोजलपा नमस्कार याना छ्खेलिना फेतुत, गुलिं
 भगवान्यात नां व गोत्र न्यंका छ्खेलिना फेतुत, गुलिं नमवासे सुमुकं तुं
 फेतुत; छ्खेलिना फेतुना च्वंपिं शालेय्य ब्राह्मण गृहपतिपिसं भगवान्यात

थथे धाल, “छु हेतु खः, भो गौतम, छु प्रत्यय खः गुकिं याना थन (थुगु लोके) गुलिं सत्वपिं मरणं लिपा शरीर तोता अपाये, दुर्गती अत्यन्त दुःखगु नके उत्पन्न जुयू, गुलिं सुगती स्वर्ग लोके उत्पन्न जुयू ।” अधर्मचर्या विषमचर्या (=व्येकोगु मभिगु ज्या) यागु हेतुं गृहपतिपिं थन गुलिं सत्वपिं मरणं लिपा शरीर तोता अपाये, दुर्गती, अत्यन्त दुःखगु नके उत्पन्न जुयू धर्मचर्या समचर्या (=तप्यंगु भिगु ज्या) यागु हेतुं सुगती स्वर्गलोके उत्पन्न जुयू ।

न जिमिसं थव भवत् गौतमयागु विस्तृतरूपं अर्थ विभक्त मजूगु संक्षिप्तगु भाषणयागु अर्थ विस्तृत रूपं थुइके फत, कृपया भवत् गौतमं, जिमित उकथं धर्मोपदेश याना बिज्याहुं गुकथं जिमिसं कृत्पोलयागु विस्तृत रूपं अर्थ अविभक्तगु संक्षिप्तगु भाषणयागु अर्थ विस्तृत रूपं बांलाक थुइका काये फयू ।

अथे जूसा गृहपतिपिं न्यं ! बांलाक मनेति । भाषण याये । ज्यू हवस् धका शालेय्य ब्राह्मण गृहपतिपिसं भगवानयात लिसः बिल, भगवानं थथे आज्ञा दयेका बिज्यात :-

[अ] स्वंगू प्रकारं गृहपतिपिं, काय द्वारा अधर्मचर्या विषमचर्या जुइ, प्यंगू प्रकारं वचन द्वारा, स्वंगू प्रकारं मन द्वारा अधर्मचर्या विषमचर्या जुइ ?

(क) गुकथं गृहपतिपिं, काय द्वारा स्वता प्रकारं (व्यक्ति) प्राणघात याइम्ह जुइ, गुम्ह हिंसा याइम्ह, व्याधा जुइ कतपित दायेत स्यायेत तैयार जुइ, सु भूतपाणीपिनि ऊपरे दयाभाव मडुइ जुइ । (१) मबीकं काइम्ह जुइ, अधर्मचर्या जुइ । (२) थन गृहपतिपिं गुम्हं गुगुं व कत-

पिनिगु गामे च्वंगु अथवा बने च्वंगु धन-द्रव्यवस्तु (थत) मव्यूगु खुया सुचुका काइम्ह जुइ । (३) कामयागु कारणं व्यभिचार याइम्ह जुइ, गुम्ह मामं रक्षा याना तःम्ह अबुं नं रक्षा याना तःम्ह, मां-बौनं रक्षा याना तःम्ह, दाजु-किजापिसं रक्षा याना तःम्ह, तता क्येहेपिसं रक्षा याना तःम्ह, थःथिथिपिसं रक्षा याना तःम्ह, थःगु गोत्र, थःगु धर्मयापिसं रक्षायाना तःम्ह भात दुम्ह, सपरिदण्डम्ह (=गुहामिसा सेवन याइगु घरी दण्ड पुले माली) आखिर तक्कं स्वांमाः कखाके धुंकूम्ह (=थ्व मिसा जिम्ह पत्नी जुइ धकं भालपा खांमाला कखाकेधुंकूम्ह) मिसा खः, थुजोपिं (मिसात) लिसे गमन याइम्ह जुइ । थुकथं गृहपतिपिं स्वंगू प्रकारं काय द्वारा अधमचर्या विषमचर्या जुइ ।

(ख) गुकथं गृहपतिपिं प्यंगू प्रकारं वचन द्वारा अधर्मचर्या विषमचर्या जुइ ? (१) थन गृहपतिपिं गुह्य ह्येका खँ ल्हाइम्ह जुइ, सभाय् दथ्वी अथवा राजपुरुषपिं दुथाय् अड्डाय् दथ्वी साक्षी बके यायेत बोना यंका ' हे पुरुष, गथे छं स्यू अथे धा' धकं धाइगु बखते वं मस्यूगुयात स्यू, स्यूगुया मस्यू धका धाइ, मखनागुयात खना, खनागुयात मखना धका धाइ, थुकथं थःगु कारणे अथवा कतपिनिगु कारणे अथवा घूसयागु कारणे सीक सीकं ह्येका खँ ल्हाइम्ह जुइ । (२) पैशुन्य खँ (=दुगु प्रेम मदयेका बीगु खँ) ल्हाइम्ह जुइ, थुखे न्येनां उखे कंजुइ, इपिं लिसे (चित्त बाकेत) भेद याकेत, थुकथं समगगी जुया च्वंपित असमगगी याइम्ह, असमगगी जुया च्वंपित भन् दकले मेल मदयेका बीम्ह जुइ, (कतपिं) छुटे च्वंगु खना सन्ताव जुइम्ह—(कतपिं) छुटे यायेगुली तत्पर याना जुइम्ह (कतपिं) छुटे जूगु स्वयेयःम्ह तथा भेद-भिन्न जुया अलग जुइगु खँ

तहाइगु जुइ । (३) फरुष वचनं (=चुपिथे' जागु वचन) खँ तहाइह्म जुइ, गुगु वचनं द्वाःगु - न्येनीपिनि चित्ते भ्वाभ्वा सुइगु— मर्म भेद याइगु (ध्याचू न्यंकइगु)—क्रोध युक्तगु— चंचलगु खः उजोगु वचनं खँ तहाइह्म जुइ । (४) सम्प्रलाप (=ज्या ख्यले मदुगु) खँ तहाइम्ह जुइ, कुवेलाय् खँ तहाइह्म—असत्य खँ तहाइह्म अनर्थ खँ तहाइम्ह—अधर्म खँ तहाइम्ह—असंयम खँ तहाइम्ह चित्ते तयातये अयोग्यगु खँ तहाइह्म— समय-यात मलोगु, सूत्रे मदुगु, पू मवंगु, अनर्थ सहितगु खँ तहाइम्ह जुइ । थुकथं गृहपतिपिं, प्यंगू प्रकारं वचन द्वारा अधर्मचर्या विषमचर्या जुइ ।

(ग) गुकथं गृहपतिपिं स्वंगू प्रकारं मन द्वारा अधर्मचर्या विषम चर्या जुइ ? (१) थन गृहपतिपिं गुह्म लोभीह्म (=अभिज्मालु) जुइ, गुगु कतपिनिगु धन द्रव्य-वस्तु खः उकी लोभ लालच याइ, अहो गुगु कतपिनिगु खः; व जिगु जूसा ज्यूखइ । (२) व्यापाद (=द्वेषभाव) चित्त दुह्म जुइ, थव सत्वपिन्त स्यायेमा, बध यायेमा, स्यना वनेमा, विनाश जुइमा अथवा मदया वनेमा धयागु प्रदुष्टगु (=खराबगु) चित्तसंकल्प दुह्म जुइ । (३) मिथ्या दृष्टिम्ह जुइ विपरीत (=मखुगु कथं) खंका काइम्ह, न बीगुया फल दु, न दान पूजाया फल दु, न मान-सत्कारया फल दु, न भिमभि कर्मया फल विपाक दु, न इहलोक दु, न परलोक दु, न माँ दु, न बौ दु, न सिनावना हानं जन्म जुइपिं सत्वपिं दु, न लोके श्रमण-ब्राह्मणपिं सम्मिलित जुया सम्यक् रूपं आचरण याना च्वपिं दु, गुपिसं इहलोक परलोक स्वयं बांलाक सीका साक्षात्कार याना (थथे जिं सीके धुन धका) ज्ञात याकइ । थुकथं गृहपतिपिं स्वंगू प्रकारं मन द्वारा अधर्मचर्या विषमचर्या जुइ । थुगु रूपं अधर्मचर्या विषमचर्या हेतु

जुल गृहपतिपिं गुकिं याना थन गुलिं सत्त्वपिं मरणं लिपा शरीर तोता, अपाये, दुर्गती अत्यन्त दुःखगु नरके उत्पन्न जुयू ।

(आ) स्वंगू प्रकारं गृहपतिपिं काय द्वारा धर्मचर्या समचर्या जुइ, प्यंगू वचन द्वारा, प्यंगू प्रकारं मन द्वारा धर्मचर्या समचर्या जुइ ।

(क) गुकथं गृहपतिपिं स्वंगू प्रकारं काय द्वारा धर्मचर्या समचर्या जुइ ? थन गृहपतिपिं गुम्हं (व्यक्ति) प्राणघात यायेगु ज्या तोता थुजोगु ज्या खं अलग जुया च्वनीम्ह जुइ, दण्ड रहितम्ह, शस्त्र रहितम्ह लज्या दुह्म, दयालुह्म जुइ सकल भूतप्राणीपिनि उपरे हितानुकम्पा तथा च्वंच्वनी । (२) मबीकं कायेगु बानि तोताः थुजोगु ज्या-खं अलग धन-द्रव्य-वस्तु खः उकी लोभ-लालच याइ, अहो गुगु कतपिनिगु खः, व जिगु जूसा ज्यूखइ ! (२) व्यापाद (=द्वेषभाव) चित्त दुम्ह जुइ, थ्व सत्त्वपिन्त स्यायेमा, बध यायेमा, स्यना वनेमा, विनाश जुइमा अथवा मदया वनेमा धयागु प्रदुष्टगु (=खराबगु) चित्तसंकल्प दुह्म जुइ ! (३) मिथ्यादृष्टिह्म जुइ विपरीत (=मखुगु कथं) खंका काइम्ह, न बीगुया फल दु, न दान-पूजाया फल दु, न मान-सत्कारया फल दु, न भिं-मभिं कर्मया फल विपाक दु, न इहलोक दु, न परलोक दु, न माँ दु, न बौ दु, न सिना-वना हानं जन्म जुइपिं सत्त्वपिं दु, न लोके श्रमण ब्राह्मणपिं सम्मिलित जुया सम्यक् रूपं आचरण याना च्वंपिं दु गुपिसं इहलोक परलोक स्वथं बांलाक सीका साक्षात्कार याना (थथे जिं सीके धुन धका) ज्ञात याकइ । थुकथं गृहपतिपिं स्वंगू प्रकारं मनद्वारा अधर्मचर्या विषमचर्या जुइ थुगु रूपं अधर्मचर्या विषमचर्या हेतु जुल गृहपतिपिं गुकिं याना थन गुलिं सत्त्वपिं मरणं लिपा शरीर तोता अपाये दुर्गती अत्यन्त दुःखगु नरके उत्पन्न जुयू ।

[B] “स्वंगू प्रकारं गृहपतिपिं कायद्वारा धर्मचर्या समचर्या जुइ, प्यंगू प्रकारं वचनद्वारा...स्वंगू प्रकारं मनद्वारा धर्मचर्या समचर्या जुइ ।

(क) ‘गुकथं गृहपतिपिं स्वंगू प्रकारं कायद्वारा धर्मचर्या समचर्या जुइ ? थन गृहपतिपिं गुह्मं (व्यक्ति) प्राणघात यायेगु ज्या तोता थुजोगु ज्या खं अलग जुयाः च्वनीह्म जुइ, दण्ड रहितह्म, शस्त्र रहितह्म लज्यादुह्म, दयालुह्म जुइ, सकल भूतप्राणीपिनि उपरे हितानुकम्पा तयाः च्वंच्वनी । (२) मबीकं कायेगु बानि तोताः थुजोगु ज्या-खं अलग जुया च्वनीह्म जुइ गुगु व कतपिनिगु गामे च्वंगु अथवा वने च्वंगु धन-द्रव्य वस्तु (थःत) मब्यगु नं खुया सुचुकाः काइह्म जुइ । (३) कामयागु कारणं व्यभिचार यायेगु तोता थुजोगु ज्या-खं अलग जुया च्वनीह्म जुइ, गुह्म व मामं रक्षा याना तःह्ममिसा खः, थुजोपिं (मिसात) लिसे नं गमन याइह्म जुइ ! थुकथं गृहपतिपिं स्वंगू प्रकारं कायद्वारा धर्मचर्या समचर्या जुइ ।

(ख) “गुकथं गृहपतिपिं प्यंगू प्रकारं वचनद्वारा धर्मचर्या समचर्या जुइ ? (१) थन गृहपतिपिं गुह्मं ह्योका खँ ल्हायेगु तोता थुजोगु खँ ल्हायेगुलिं अलग जुया च्वनीह्म जुइ, समा दथुइ ... च्वना यंका हे पुरुष गथे छं स्यू अथे धा’ धका धाइगु बखते वं मस्युगुयात मस्यु, स्युगुयात स्यू धका धाइ; मखनागुयात मखना; खनागुयात खना धका धाइ; थुकथं धागु कारणे अथवा कतपिनिगु कारणे अथवा घूसं धागु कारणे सीक सीकं ह्योका खँ मल्हाइह्म जुइ । (२) पैशुन्य वचन तोता थुजोगु खँ ल्हायेगुलिं अलग जुया च्वनीह्म जुइ थुखे न्यना नं उखे कँ जुइ थुपिं लिसे (चित्त बाय्केत) भेद याकेत, उखे न्यना नं थुखे कँ जुइ इपिं लिसे (चित्त बाय्केत) भेद पाकेत थुकथं भेद जुया च्वंपिन्त मिले याइह्म, मिले जुयाः च्वंपिन्त

भक्त्युत्पत्तये या इह तद्दुःखं (कतपी) समगी जुया खना सन्तोष जुइह
 (कतपी) समगी यायेगुली तत्पर याना जुइह—(कतपी) समगी जूगु
 स्वये योम्ह तथा समगी मेल जुइगु खँ ल्हाइह जुइ । (३) परुष वचन
 तोताः परुष वचनं अलग जुया च्वनीह जुइ, गुगु वचन निद्रोषगु (नायूगु)
 न्हायपं याउँ से च्वनीगु-प्रेमनीयगु नुगले द्वाहाँ वनीगु-बांलागु (शिष्टगु)
 सकसितं आनन्द जुइगु—सकलसियां मने र्वां हइगु खः, उजोगु वचनं
 खँ ल्हाइह जुइ । (४) सम्प्रलाप तोता सम्प्रलापं अलग जुया च्वनीह
 जुइ, कालानुरूपं खँ ल्हाइह—सत्यं खँ ल्हाइह—अर्थ सहितगु खँ ल्हाइह—
 धर्मं खँ ल्हाइह, संयमं खँ ल्हाइह—चित्ते तथातयू योग्यगु खँ ल्हाइह—
 समयानुकूलगु, सूत्रे दुगु, पूर्वगु, अर्थ सहितगु खँ ल्हाइह जुइ । थुकथं
 गृहपतिपिं, प्यंगू प्रकारं वचन द्वारा धर्मचर्या समचर्या जुइ ।

(ग) “गुकथं गृहपतिपिं, स्वंगू प्रकारं मनद्वारा धर्मचर्या समचर्या
 जुइ ? (१) थन गृहपतिपिं गुम्हं अलोभीह जुइ, गुगु व कतपिनिगु धन-
 द्रव्य-वस्तु खः, व जिगु जूसा ज्यूखइ । (२) व्यापाद चित्त मदुह जुइ,
 सत्त्वपिन्त शान्ति जुयेमा, दुःख भज्जीमा, विघ्न बाधा मदयेमा, सुखपूर्वक
 थःगु जीवन बित्ते यायेमा धयागु भिगु मन संकल्प दुह जुइ । (३) सम्यक
 दृष्टिह जुइ अयिपपीत (=खःगु कथं) खंका काइह, बीगुया फल दु,
 दान-पूजाया फल दु, मान सत्कारया फल दु, भि मभिं कर्मया फल विपाक
 दु, इहलोक दु, परलोक दु, माँ (धैह) बौ (धैह) दु, सत्त्वपिं सिनावना
 हानं जन्म जुइपिं सिनावना हानं जन्म जुइ लोके श्रमण ब्राह्मणपिं सम्मि-
 लित्त जुयाः सम्यकरूपं आचरण यानाः च्वंपि दु, गुपिसं इहलोक व परलोक
 स्वयं बांलाक सीका साक्षात्कार यानाः (थथे जिं सीके धुन धकं) ज्ञात

याकइ । थुकथं गृहपतिपिं, स्वंगू प्रकारं मनद्वारा धर्मचर्या समचर्या जुइ । थुगुरूपं धर्मचर्या समचर्या हेतु जुल गृहपतिपिं गुकिं याना थन गुलिं सत्त्वपिं मरणं लिपा शरीर तोता सुगती स्वर्गलोके उत्पन्न जुइ ।

“यदि गृहपतिपिं, धर्मचर्या समचर्या याइहसिनं ‘अहो ! जि अवश्यं महानगु क्षत्रियकुले उत्पन्न जुयेमा’ धका आकांक्षा यात धासा, व मरणं लिपा शरीर तोता महानगु क्षत्रियकुले उत्पन्न जुइफु, ळाये धालसा—धर्मचर्या याइह जूया निमित्तं । यदि गृहपतिपिं धर्मचर्या समचर्या याइहसिनं ‘अहो ! जि अवश्यं महानगु ब्राह्मणकुले ... महानगु गृहपतिकुले उत्पन्न जुयेमा’ धका अकांक्षा यात धालसा, व मरणं लिपा शरीर तोता महानगु गृहपतिकुले उत्पन्न जुइफु ळाये धालसा धर्मचर्या समचर्या याइह जूया निमित्तं ।

“यदि गृहपतिपिं, धर्मचर्या समचर्या याइहसिनं ‘अहो ! जि अवश्यं मरणं लिपा शरीर तोता चातुर्महाराजिक देवकुले, त्रावन्त्रिंश देवकुले, याम देवकुले, तुषित देवकुले, निर्माणरति देवकुले, परनिर्मित-वशवर्ती देवकुले, परित्रास देवकुले, अप्रमानाम देवकुले, आभाश्वर देवकुले, शुभ देवकुले, परित्र शुभ देवकुले, अप्रमाण शुभ देवकुले, शुभ कीर्णक देवकुले, वृहत्फल देवकुले, अविह देवकुले, अतप्ता देवकुले, मुदर्श देवकुले. सुदर्शी देवकुले, अकनिष्ठ देवकुले, आकाशनन्यायतन देवकुले, विज्ञानन्यायतन देवकुले, आकिञ्चन्यायतन देवकुले, नैवसंज्ञानासंज्ञायतन देवकुले उत्पन्न जुइमा’ धकं आकांक्षा यात धासा व मरणं लिपा शरीर तोता नैवसंज्ञानासंज्ञायतन देवकुले उत्पन्न जुइफु ळाये धालसा—धर्मचर्या याइह जूया निमित्तं ।

“गृहपतिपिं, यदि धर्मचर्या समचर्या याइहसिनं ‘अहो (जिगु)
आश्रव अवश्यं क्षय जुया अनाश्रव जुसे चित्तविमुक्ति प्रज्ञाविमुक्ति जुसे थुगु
हे जन्मे स्वयं बांलाक सीमा साक्षात्कार याना उपशान्त जुया च्वने फयेमा’
धकं आर्काक्षा यात धासा, व (वया) आश्रव जुया अनाश्रव जुसे चित्त-
विमुक्ति प्रज्ञाविमुक्ति जुसे स्वयं बांलाक सीका साक्षात्कार याना उपशान्त
जुया च्वनेफु छाये धालसा धर्मचर्या समचर्या याइह जूया नितिं ।”

थथे आज्ञा दयेका बिज्यासेंलि शालेप्य ब्राह्मण गृहपतिपिसं
भगवान्यात थथे धाल, : धन्य भो गौतम ! गथे भो गौतम, भोपुलाः
च्वंगुयात थपुइका बी, तोपुया च्वंगुयात उला बी, लँ द्वनाः च्वंहसित लँ
क्यना बी अथवा ख्यूसे च्वंथाय् चिकं मत च्याका बी (गुकिं) मिखा
दुह्मेसित रूपादि खने दयू ; वथे हे भगवन् गौतमं (जिमित) अनेक
तरहं धर्म प्रकाशित याना बिज्यात, (आः) जिपिं भवत् गौतमयागु शरणे
वने धर्मयागु नं भिक्षु संघयागु नं, उपासक धका जिमित भवत् गौतमं
धारण याना बिज्याहुँ थनिनिसे मसीतले ।

सालेप्यक-सुत्तं निट्ठितं

सालेप्यक-सूत्र समाप्त ।

धम्मिक-सुत्तं

छु कारणं भगवान् बुद्धं श्व सूत्र देशना याना बिज्यात धासा सम्यक् सम्बुद्ध भगवान् श्रावस्ती नगरे विराजमान जुया च्चंगु अवस्थाय धम्मिको (=धार्मिक) धयाह्म उपासक छद्म दुगु खः ; गुह्यसया नां नं धार्मिक चर्या प्रतिपत्ति सम्पन्नह्म खः । थुल्लिजक नं मखु त्रिशरणे प्रतिष्ठित जुया च्चवद्म, अभिज्ञालाभी, आकाश मार्ग चाःहिला जुइह्म । वया परिचारक न्यासः उपासकपिं दु । इपिं नं वथे हे गुणधर्म सम्पन्नपिं खः । क्कन्हुया दिने उपोसथ व्रत पालन याना उपोसथिक जुया एकान्ते च्चवना ध्यान याना च्चवंगु बखते उपासकया मती थुजागु विचार लुयावल—“भगवान्याथाय् वना गृहस्थ तथा प्रव्रजितपिनि प्रतिपदा (=आचरण याये माःगु धर्मचर्या) यागु विषये खँ न्यने माल ।”

अले व उपासक न्यासः उपासक परिचारकपिसं चाहुयेका भगवान् याथाय् वना उपर्युक्त कारण न्यन । भगवानं नं उत्तर बिया बिज्यात । थुलि श्व धार्मिक सूत्रयागु उत्पत्ति खँ जुल अर्थात् पूर्व खँ । अकिं थथे धाल ।

एवं मे सुत्तं :—एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्य आरामे । अथखो धम्मिको उपासको पञ्चहि उपासक सतेहि सद्धि येन भगवा तेनुपसंकमि, उपसंकमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो धम्मिको उपासको भगवन्त गाथाहि अज्झभासि :—

अर्थ—थथे जिं न्यनागु दुः कृगू समये भगवान् श्रावस्ति नगरे जेतवने अनाथपिण्डक सेठया आरामे विहार याना बिज्याना च्वन । अले अन न्यासः धार्मिक उपासकपिं लिसे गन भगवान् बिज्याना च्वंगु खः अन न्होने वन, वना भगवान्यात अभिवादन याना यथायोग्यगु थासे फेतुत । यथायोग्यगु थासे फेतुना च्वंङ्ग व धार्मिक उपासकं भगवान्याके गाथा द्वारा निवेदन यात :—

१—पुच्छामि तं गोतम भूरि पञ्च,
कथं करो सावको साधु होति ।
यो वा अगारा अनगारमेति,
अगारिनो वा पनुपासकासे ॥

अर्थ—भो महान प्रज्ञा दुह्न गौतम, कृत्पोलयाके जिं न्यने,
कृयेँ त्याग याना प्रव्रजित जुया च्वंङ्ग व,
गृहस्थी च्वना उपासक जुया च्वंङ्ग—
धुपिं निह्न श्रावकपिं गुकथं आचरण यासा भिपिं जुइ ? ॥ १ ॥

२—तुवं हि लोकस्स सदेवकस्स,
गतिं पजानासि परायणञ्च ।
न चत्थि तुलयो निपुणत्थदस्सी,
तुवं हि बुद्धं पवरं वदन्ति ॥

अर्थ—कृत्पोलं स-देव लोकपिनिगु—

(नकादि) गति नं, परायण (निर्वाण) नं स्यू ।
कृःपिथेँ निपुण जुइक कारण स्यूपिं भ्येपिं सुं मडु,
कृत्पोल बुद्धयात हे सर्वश्रेष्ठह धाइ ॥ २ ॥

३—सब्बं तुवं आणमवेच्च धम्मं,
पकासेसि सत्ते अनुकम्पमानो,
विवत्तच्छिहोसि समन्तचक्षु,
विरोचसि विमलो सब्बलोके ॥

अर्थ—कृत्पोलं फुक्कं ज्ञान धर्मयात प्रत्यक्ष याना सीका सत्त्वपिनि
उपरे अनुकम्पा तथा प्रकाश याना बिज्यात ।
कृत्पोल समन्तचक्षु खः, अविद्या नाश याना बिज्याद्द
खः, निर्मल जुया बिज्याःद्द कृत्पोल, सकल लोके ज्वाला
ज्वालां थिना च्वन ॥ ३ ॥

४—आगञ्छि ते सन्तिके नागराजा,
एरावणो नाम जिनोति सुत्वा ।
सो पि तथा मन्तयित्वा उक्कगमा,
साधूति सुत्वान पतीत रूपो ॥

अर्थ—‘जिन’ धयागु कृत्पोलया नां न्यना,
एरावण दिव्यपुत्र नं कृत्पोलयाथायू वल ।
व नं कृत्पोल लिसे साकच्छा याना—
खुशि जुया, साधुकार बिया, सन्तुष्ट जुया त्याहाँ वन ॥ ४ ॥

५—राजापि तं वेस्सवणो कुवेरो,
उपेति धम्मं परिपुच्छमानो ।
तस्सापि त्वं पुच्छितो ब्रूसि धीर,
सो चापि सुत्वान पतीतरूपो ॥

अर्थ—वेस्सवण कुबेर जुजु नं,

धर्म विषये प्रश्न यासे कृत्पोलया न्होने वल ।

धीर जुया बिज्याकःह्म कृत्पोलं वयात नं प्रश्नया उत्तर
बिया बिज्यात,

व नं कृत्पोलया उपदेश न्यना सन्तुष्ट जुया वन ॥ ५ ॥

६—ये केचिमे तित्थिया वादसीला,
आजीविका वा यदि वा निगण्ठा ।
पञ्चाय तं नातितरन्ति सब्बे,
ठितो वजन्तं विय सीघगामिं ॥

अर्थ—गुपिं थ्व तीर्थकपिं वादशीलपिं,

आजीवकपिं अथवा निगण्ठपिं ।

थुपिं सुनानं हे कृत्पोलयात प्रज्ञां त्याके फुगु मखु,

दिना वनीह्मसिनं शीघ्रं वनीह्मसित त्याके मफइगुथं ॥ ६ ॥

७—ये केचिमे ब्राह्मणा वादसीला,

बुद्धा चापि ब्राह्मणा सन्ति केचि ।

सब्बे तयी अत्थबद्धा भवन्ति,

ये वापि चञ्जे वादिनो मञ्जमानो ॥

अथ—गुलि ब्राह्मण तरुणपिं, गुलिं वृद्धपिं वादशीलपिं दु,

इपिं सकल्ले हानं म्येपिं नं, गुपिं, 'जिपिं वादशीलपिं'—

धका मालपा च्वंपिं कृत्पोलयाके अर्थ न्यनेगु आशा याना,

भरोसा कया च्वन ॥ ७ ॥

८—अयं हि धम्मो निपुणो सुखो च,
 योयं तथा भगवा सुप्पवुत्तो ।
 तमेव सब्बे सुस्सूसमाना,
 तं नो वद पुच्छितो बुद्ध सेट्ठ ॥

अर्थ—ध्व हे (स्वीन्देहू बोधिपाक्षिक) धर्म निपुणगु तथा सुखदायक
 खः, गुगु क्लृपोल भगवानं बालाक उपदेश याना बिज्यात ।
 व हे धर्म न्यनेगु जिपिं सकलसयां इच्छा खः,
 श्रेष्ठ जुया बिज्याकःह्य बुद्ध ; जिमित व धर्म आज्ञा जुया
 बिज्याहुँ ॥ ८ ॥

९—सब्बेपिमे भिक्खवो सन्निसिन्ना,
 उपासका वापि तथेव सोतुं ।
 सुणन्तु धम्मं विमलेनानुबद्धं,
 सुभासितं वासवस्सेव देवा ॥

अर्थ—ध्वस्पोल सकल भिक्षुपिं धर्म श्रवण यायेत मुना च्वन,
 वथे तुं उपासकपिं नं ।

विमल जुया बिज्याकःह्य बुद्धं थुइका बिज्यागु धर्म बालाक न्यँ !
 वासव (इन्द्र) देवराजयार्थे जागु सुभाषित ॥ ९ ॥

भगवानं आज्ञा जुया बिज्यात :—

१०—सुणाथ मे भिक्खवो सावयामिवो,
 धम्मं धुतं तच्च धराथ सब्बे ।
 इरियापथं पव्वजितानुलोमिकं,
 सेवेथ. नं अत्थदस्सी मुतीमा ॥

अर्थ—न्यँ, भिक्षुपिं क्लिमत जिं धर्म न्यंके,

क्लेशनाशक धुतङ्ग धर्म बांलाक धारण या !

प्रव्रजितपिन्त अनुकूलगु इय्यापथ,

अर्थदर्शी बुद्धिमान्पिसं भाविता या ! ॥ १० ॥

११—नवे विकाले विचयेरेय्य भिक्खू,

गामञ्च पिण्डाय चरेय्य काले ।

अकालचारिं हि सजन्ति सङ्गा,

तस्मा विकाले न चरन्ति बुद्धा ॥

अर्थ—कुबेला, (विकाले) भिक्षुपिं चाःहिला मजुयेगु,

उचितगु समये गामे भिक्षा पवं वनेगु ।

कुबेलाय् चाःहिला जुइहसिया चित्ते क्लेशं बास याइ,

तस्मात् प्यंगू सत्यावबोध याय धुंकूपिं बुद्धपिं कुबेलाय

चाहिली मखु ॥ ११ ॥

१२—रूपा च सद्दा च रसा च गन्धा,

फस्सा च ये सम्मदयन्ति सत्ते ।

एतेसु धम्मेषु विनेय्य छन्दं,

कालेन सो पविसे पातरासं ॥

अर्थ—रूप, शब्द, गन्ध, रस हानं स्पर्श,

थुकि सत्त्वपिन्त मोहित याना मत्त याना तइ ।

थ्व रूपादि विषयं छन्दराग चीका छ,

सुधसिया भोजन (भिक्षा) या नितिं इले भिक्षा पवंहुँ ॥१२॥

१३—पिण्डञ्च भिक्षु समयेन लद्धा,
 एको पटिकम्म रहो निसीदे ।
 अज्भत्त चिन्ती न मनो बहिद्धा,
 निच्छारये सङ्गहितत्तभावो ॥

अर्थ—यथा समये भिक्षा लाभ जुल धायेवं,

याकःचा त्याहाँ वयेगु, वयाः क्थाय् एकान्तस्थाने च्वनेगु ।

थःगु शरीरे त्रिलक्षण सह पञ्चस्कन्ध विचार यायेगु,

पिनेयागु विषये चित्त पिमच्छसे क्थायसं स्थिर याना तयेगु ॥ १३ ॥

१४—सचे पि सो सल्लपे सावकेन,
 अञ्जेन वा केनचि भिक्षुना वा ।
 धम्मं पणीतं समुदाहरेय्य,
 न पेसुनं नोपि परूपवादं ॥

अर्थ—यदि उह्म भिक्षुं सुं श्रवण लिसे,

अथवा मेपिं सुं भिक्षुपिं लिसे खँ त्हात धासा—

प्रणीतगु धर्म विषये हे जक खँ त्हाइ—

सिवाय पैशुन्य, परोपवादादि खँ त्हाइ मखु ॥ १४ ॥

१५—वादं हि एके पटिसेनियन्ति,
 न ते पसंसाम परित्त पञ्जे ।
 ततो ततो ने पसजन्ति सङ्गा,
 चित्तं हि ते तत्थ गमेन्ति दूरे ॥

अर्थ—गुलिसिनं त्वापु थयेया नितिं वाद-विवाद याना जुइ,

उजापिं प्रज्ञाहीनपिन्त प्रशंसा मयाना ।

उजागु कारण द्वारा इमिगु चित्ते राग बढे जुइ,
भले, उकियागु हेतुं इमिगु चित्त ध्यानं नं तापाना वनी ॥१५॥

१६—पिण्डं विहारं सयनासनञ्च,
आपञ्च संघाटी रजूपवाहनं ।
सुत्वान धम्मं सुगतेन देसितं,
सङ्घाय सेवे वरपञ्च सावको ॥

अथ—भोजन यायेगु विहारे च्वनेगु शयनासन परिभोग यायेगु,
गिलानप्रत्यय पान यायेगु, चीवर संघाटी हियेगु—
थ्व फुकं सुगतं देशना याना बिज्यागु धर्म न्यनाः,
उत्तम प्रज्ञा दुपिं प्रत्यवेक्षा याना सेवन याइ ॥ १६ ॥

१७—तस्माहि पिण्डे सयनासने च,
आपेव संघाटी रजूपवाहने ।
एतेसु धम्मेसु अनूपलितो,
भिक्षु यथा पोक्खरे वारि बिन्दु ॥

अर्थ—अकिं भोजने, शयनासने,
गिलानप्रत्यये, चीवर संघाटी हियेगुली ।
उक्त थुलि विषये राग मयासे,
भिक्षुपिं पलेस्वां द्योने च्वंगु जलबिन्दुथे जुया च्वनेमाः ॥१७॥

गृहस्थ धर्मे नित्य-शीलः—

१८—गहद्ववत्तं पन वो वदामि,
यथा करो सावको साधु होति

नहेसो लब्धा सपरिगगहेन,
फस्सेतुं यो केवलो भिक्खुधम्मो ॥

अर्थ—आः जिं क्लिमित गृहस्थ-धर्मयागु शिक्षा कने त्यना,
गुक्रियात बांलाक पालन याइगु घरी सुन्दर शिष्यपिं जुइ ।
थनं न्हापा कनागु धर्म जगजाले च्वंपिं गृहस्थपिसं पालन याये
फइ मखु,

गुगु केवल भिक्षु धर्म खः ॥ १८ ॥

१६—पाणं न हाने-न च घातयेय्य,
नचानुजब्बा हनतं परेसं ।
सब्बेसु भूतेसु निधाय दण्ड,
ये थावरा येच तसन्ति लोके ॥

अर्थ—प्राणिपिन्त प्रहार मयायेगु, घात नं मयायेगु,
घात याइपिन्त सह घात याकेया नितिं आज्ञा नं मबीगु ।
लोके च्वंपिं त्रास दुपिं सह मदुपिं प्राणिपिन्त नं,
सुयातं हे दण्ड द्वारा हिंसा मयासे, सकल प्राणिपिनि
उपरे दण्ड रहित जुया च्वनेगु ॥ १९ ॥

२०—ततो आदिन्नं परिवज्जयेय्य,
किञ्चि क्वची सावको बुद्धमानो,
न हारये हरतं नानुजब्बा,
सब्बं अदिन्न परिवज्जयेय्य ॥

अर्थ—अनंली, करपिनिगु वस्तु मबीकं कायेगु बानि तोता ह्येगु,

गृहस्थ श्रावकपिसं ; यथिं जागु थासे च्वंगु, यथिंजागु हे
चिकिचाधंगु वस्तु जूसा नं 'थ्व करपिनि' धका सीकं मकायेगु ।
खुया मकायेगु, खुया च्वंह सित थ.गु अनुमति नं मबीगु,
थुगु प्रकारं करपिसं मबीकं कायेगु बानि सर्व प्रकारं
तोता छुयेगु ॥ २० ॥

२१—अब्रह्म चरियं परिवज्जयेय्य,
अङ्गारकासुं जलितं व विञ्चू ।
असम्भुणन्तो पर ब्रह्म चरियं,
परस्स दारं नातिक्कमेय्य ॥

अर्थ—अब्रह्मचर्यं त्याग याना छु,

अभियागु तेजथे तेज पिकयाः बुद्धिमान् जुया च्वं ।

ब्रह्मचर्यं पालन याये मफुत धका—

परस्त्री गमन याये मते ॥ २१ ॥

२२—सभगतो वा परिसगतो वा,
एकस्य च्चैको न मुसा भणेय्य ।
न भाणये भणतं नानुजब्बा,
सब्बं अभूतं परिवज्जयेय्य ॥

अर्थ—सभा, परिषदायागु दथ्वी स्वह्म प्यह्मसया दथ्वी,

हानं वं वयात वं वयात नं ह्येका खँ मल्हायेगु ।

ह्येका खँ मल्हाकेगु त्हाइहसित अनुबल नं मबीगु,

थुगु प्रकारं ह्येका खँ त्हायेगु बानि सर्वप्रकारं तोता छुयेगु ॥२२॥

२३—मज्जञ्च पानं न समाचरेय्य,
धम्मं इमं रोचये यो गहट्ठो ।
न पायये पिबनं नानुजञ्जा,
उम्मादनन्तं इति नं विदित्वा ॥

अर्थ—थःमं नं मद्यपान सेवन मयायेगु, वथे—

करपिन्त नं सेवन मयाकेगु, सेवन याइपिन्त अनुमति नं मबीगु ।

गुगु त्वनेगु बखते बेहोशी जुइक थं कायेयः धका सीका,

[ज्ञानी] गृहस्थपिसं थ्व उपदेशयात हृदयं निसैं प्रेम याइ ॥ २३ ॥

२४—यदा हि पापानि करोन्ति बाला,
करोन्ति चञ्जेपि जने पमत्ता ।
एतं अपुञ्जायतनं विवज्जे,
उम्मादनं मोहनं बालकन्तं ॥

अर्थ—थवं कायेका च्वंह्य बाल मूर्ख जनं पापकर्म याइ ।

अन्य व्यक्तिपिन्त नं प्रमादी याइ ।

[परलोके] वेँ याइगु [थुगुलोके] मोह याइगु,

बालजनपिन्त प्रिय जुइगु, थ्व अपुण्य मुंकइगु बानियात

त्याग याना छ्वा ॥ २४ ॥

उपोसथ-व्रत शील :—

२५—पाणं न हाने नचदिन्नमादिये,
मुसा न भासे नचमज्जपोसिया ।
अब्रह्मचरिया विरमेय्य मेथुना,
रत्तिं न भुञ्जेय्य विकाल भोजनं ॥

अर्थ—प्राणिघात मयायेगु, मबीकं परवस्तु मकायेगु,
ह्योका खं मल्हायेगु, मद्य-पान सेवन मयायेगु ।
मैथुनं रहित जुया अब्रह्मचर्य्य त्याग यायेगु,
बहनी मनयेगु, दिवाकाले जूसी समय बितेजुइका मनयेगु ॥२५॥

२६—मालं न धारे न च गन्ध माचरे,
मञ्चे छमायं व सयेथ सन्थतं ।
एतंहि अट्टङ्गिक माहु पोसथं,
बुद्धेन दुक्खन्तगुणा पकासिता ॥

अर्थ—माला ववमखायेगु, सुगन्ध लेपन मयायेगु ।
योग्यगु खाटाय् अथवा बेँ लायातःगु आसने घनेगु ।
थुलि च्यागू शीलयात 'अष्टाङ्ग उपोसथ शील' धाइ
दुक्खन्त याना बिज्याकःह्य बुद्धं थ्व धर्म प्रकाश याना
बिज्यात ॥ २६ ॥

२७—ततो च पक्खस्सुपवस्सु पोसथं,
चातुहसि पञ्चदसिञ्च अट्टमिं ।
पाटिहारिय पक्खञ्च पसन्न मानसो,
अट्टङ्गुपेतं सुसमत्त रूपं ॥

अर्थ—थम, [कृष्ण-शुक्ल] पक्षे उपोसथ
व्रत पालनया, चतुर्दशी, पूर्णिमा, अष्टमी खुनु !
चित्त प्रसन्न याना प्रातिहार्य्य पक्षे* नं—

* वर्षावास यायेत न्ह्योने थ्यंकः वया च्वंगु आषाढ लच्छि तदनन्तर
वर्षावास स्वला अनंलि कार्तिक लच्छि, थुलियंकं अष्टांग उपोसथ व्रत पालन
यायेगुयात—'प्रातिहार्य्य उपोसथ व्रत' धाइ ।

थ्व च्यागू अंगं युक्तगु उपोसथशील बांलाक पालन या ॥ २७ ॥

२८—ततो च पातो उपवुत्थुपोसथो,
अन्नेन पानेन च भिक्खु संघं ।
पसन्न चित्तो अनुमोदमानो,
यथारहं संविभजेथ विञ्जू ॥

अर्थ—अथे उपोसथ व्रत पालन याये धुंका कन्हे खुनु सुथे,
प्रसन्न चित्तं अनुमोदन यासे ; विज्ञापिसं
अन्न पान द्वारा भिक्षु संघपिन्त,
यथाशक्ति भोजन याकेगु ॥ २८ ॥

२९—धम्मेन माता पितरो भरेय्य,
पयोजये धम्मिकं सो वणिज्जं ।
एतं गिही वत्तयं अप्पमत्तो,
सयंपभे नाम उपेति देवेति ॥

अर्थ—धर्मपूर्वक मां-बौपिन्त भरण पोषण यायेगु,
अधार्मिक * तोता धार्मिकगु बनेज्या—बुँज्या यायेगु ।
अप्रमादी जुया थ्व गृही व्रत-धर्म पालन याह्य—
'स्वयम्प्रभा' धयागु दिव्यलोके उत्पन्न जुइ ॥ २९ ॥

धार्मिक-सुत्तं निट्ठितं

धार्मिक-सूत्र समाप्त

* शस्त्र, सत्त्व [प्राणी], मांस, सुरा, विष थुलि न्याता बनेज्यायेगु-
यात अधार्मिक धाइ ।

कालदान-सुत्तं

थथे जिं न्यना :—

छगू समये भगवान् श्रावस्ती अनाथपिण्डिक सेटया विहारे बिज्याना च्वन । अन भगवानं भिक्षुपिन्त “भिक्षुपिं” धका सःता बिज्यात । “भदन्त” धका भिक्षुपिसं भगवान्यात प्रत्युत्तर बिल । भगवानं थथे आज्ञा दयेका बिज्यात :—

“भिक्षुपिं ! न्यागू दानयात ‘कालदान’ धका धाइ गुगु न्यागू ?—
रोगीपिन्त बियेगु दान, अतिथिपिन्त बियेगु दान, परदेश वनीपिन्त
बियेगु दान, दुर्भिक्षकाले बियेगु दान, न्हून्हूगु धान्य तथा फल-मूल
न्हापालाक शीलवान्-पिन्त निं बियेगु दान—थ्व न्यागू दानयात ‘कालदान’
धका धाइ ।”

Dhamma.Digital

‘काले ददन्ति सप्पञ्जा वदञ्चू वीतमच्छरा,
कालेन दिन्नं अरियेसु उजुभूतेसु तादिसु ।
विप्पसन्नमना तस्य विपुला होति दक्खिणा ॥१॥
ये तत्थ अनुमोदन्ती वेय्यावच्चं करोन्ति वा ।
नतेन दक्खिणा ऊना तेपि पुञ्जस्स भागिनो ॥२॥
तस्मा द्दे अत्पतिघानचित्तो यत्थदिन्नं महप्फलं ।
पुञ्जानि परलोकस्मिं पतिट्ठा होन्ति पाणिनन्ति” ॥३॥

अर्थः—“याचकपिसं पवंगु सीका काइपिं निर्लोभी, प्रज्ञावानपिसं उचित समये दान वी, प्रसन्नचित्त याना स्थिर जुया ऋजु जुयाः च्वंपिं आर्य्य श्रावकपिन्त यथासमये बियेगु दानया फल विपुल जुइ ।

दान कार्ये प्रसन्न जूहसित नं उगु कार्ये कायिककर्म द्वारा सहायता याइहसित नं, दान व्यूह दातायात थें समान पुण्यफल लाइ ।

अकिं लिफः मस्वसे महत्फल जुइगु थासे दान बियेगु, परलोके प्राणी-पिन्त पुण्य प्रतिष्ठा जुइ ।”

थुगु उपदेश न्यनाः भिक्षुपिं सकलें प्रसन्न जुल !

कालदान-सुत्तं निद्वितं

कालदान-सूत्र समाप्त

Dhamma.Digital

जीवक-सुत्तं

थथे जिं न्यना, ळगू समये भगवान् राजगृहे जीवक कौमारभृत्यया आम्रवने बिज्याना च्वन । अले जीवक कौमारभृत्य गन भगवान् दु अन वन, वनाः भगवान्यात अभिवादन यानाः ळखेलिना फेतुत; ळखेलिना फेतुना च्वंढ्ण जीवक कौमारभृत्यं भगवान्यात थथे धालः—

थथे जिं न्यना, 'श्रमण गौतमया उद्देश्यं प्राणघात याइ, उगु (मांस) श्रमण गौतमं, (थःगु) उद्देश्यं (थःगु) कारणे दयेकूगु धका सीक सीकं परिभोग याइ ।' गुपिसं भन्ते, थथे धाइ ;—श्रमण गौतमया उद्देश्यं प्राणघात याइ, उगु (मांस) श्रमण गौतमं, (थःगु) उद्देश्यं (थःगु) कारणे दयेकूगु धकं सीक सीकं परिभोग याइ । ळु अपि भगवानं आज्ञा-जुया बिज्यागु खँयात धाइपिं खःला, अथवा भगवान्यात असत्य खँ द्वारा निन्दा यागु ला, कि ळःपिसं आज्ञा जुया बिज्यागु अनुसारं धागुला अथवा सकारणे वादानुवादे निन्दनीय कारणे धागु ला ।

गुपिसं जीवक, थथे धाल 'श्रमण गौतमया उद्देश्यं प्राणघात याइ, उगु (मांस) श्रमण गौतमं, (थःगु) उद्देश्यं (थःगु) कारणे दयेकूगु धकं सीक सीकं परिभोग याइ ?' न अपि जिं धयागु खँयात धाइपिं खः बिना कारणे जित अमिसं असत्य खँ, द्वारा निन्दा याइ । स्वंगू कारणं जीवक, जिं मांस परिभोग याये मज्यू धकं धाय ;— खंगु (=दिट्ठं), न्यंगु (=सुत्तं), संका जूगु (=परिसङ्कितं) । थव जिं जीवक, स्वंगू कारणं मांस परिभोग याये मज्यू धका धाये स्वंगू कारणं जीवक, जिं मांस परिभोग

याये ज्यू धका धाये,— मखंगु (=अदिष्टं), मन्यंगु (=असुतं) संका मजूगु (=अपरिसङ्कितं) । थव जिं जीवक, स्वंगू कारणं मांस परिभोग यायेज्यू धका धाये ।

थन (=थव लोके) जीवक, भिक्षु अन्यतर ग्राम अथवा निगमयागु आश्रय कया च्वनी । वं मैत्रिसहगतगु चित्त क्खू दिशाय् फैले यासे च्वं च्वनी वथे निगू दिशाय्, वथे स्वंगू दिशाय्, वथे प्यंगू दिशाय्, थुगु हे प्रकारं च्वे-क्वे, वारी-पारी, क्खुचाखेरं, सकमनं, सकल चक्रवाले; विपुलगु-महद्गतगु-अप्रमाणगु-शान्तगु-निर्विघ्नगु-मैत्रिसहगतगु चित्त फैले यासे च्वं च्वनि । वयात गृहपति अथवा गृहपतिपुत्र वयाः कन्हेसित भोजन द्वारा निमंत्रण याइ । इच्छा जूसा जीवक, भिक्षुं स्वीकार याइ । व, उगु रात बिते जुसेलि सुथ न्हापनं चीवर पुनाः पात्र-चीवर कयाः गन गृहपति अथवा गृहपतिपुत्रया क्ख्ये खः अन वनी, वनाः लायातःगु आसने फेतुइ । (अन) वयात व गृहपति अथवा गृहपतिपुत्रं प्रणीतगु भोजन लः ल्हानाः बी । वयागु मने नं थथे जुइ,— अहा ! थव गृहपति अथवा गृहपतिपुत्रं जित प्रणीतगु भोजन लः ल्हाना; बिल, अहो ! थव गृहपति अथवा गृहपतिपुत्रं हानं नं जित थुगु हे प्रकारं प्रणीतगु भोजन लः ल्हानाः बियेमा' धका नं वयागु मने जुइ मखु । वं उगु भिक्षा भोजन, अधिक तृष्णा मयासे, अधिक आशा मयामे, लोभी मजुसे, नये धुंगु आहार ब्याकं मलमूत्र जुइ धका आदिनव [= दोष] खंका काइह्म जुसे, थुलि थुलिया कारणे थव भोजन यायेमाःगु धका प्रज्ञा खंका कयाः भोजन याइ । लु खः ले जीवक, व भिक्षुं उगु अवस्थाय् थःत विघ्न यायेगु मती लुइकी ला, कतपिन्त विघ्न यायेगु मती लुइकी अथवा निहोसितं विघ्न यायेगु मती लुइकइ ? लुइकइ मखु

मन्ते ! अले ह्यु खः ले जीवक, व भिक्षुं उगु समये निर्दोषसु हे भोजन याःगु मखुला ? खः मन्ते ।

थथे जिं न्यना मन्ते, 'ब्रह्मा मैत्रिविहारी ।' थुगु बारे जिं मन्ते भगवान्यात साक्षी खना । भगवान् जुलसां मन्ते, मैत्रीविहारी । गुगु खः जीवक, रागं यानाः द्वेषं यानाः मोहं यानाः व्यापाद [=क्रोध=तं=बिघ्न] दइगु खः, उगु राग-द्वेष-मोह तथागतयाके मदये धुंकल, हा मदुगु सिमार्थे, त्वाल्हाय् धुंकुगु ताय्ग्वःसिमार्थे हानं दया भवइगु, हानं उत्पन्न मजुइगु स्वभाव जुइ धुंकल ! यदि छं जीवक, थुगु बारे धयागु खःसा अनुज्ञा बिये क्कन्त थ्व खँयागु । थुकियागु हे बारे जिं धयागु जुल, मन्ते !

थन जीवक, भिक्षु अन्यतर ग्राम अथवा निगमयागु आश्रय कयाः च्वनी । वं करुणासहगतगु चित्त—मुदिता सहगतगु चित्त—उपेक्षा सहगतगु चित्त क्कगू दिशाय् फैले यासे च्वं च्वनी वथे निगू दिशाय् (व्याकं च्वे कनातःथे थुइका काये माल ।)

थथे जिं न्यना मन्ते, 'ब्रह्मा उपेक्षाविहारी ।' थुगु बारे जिं मन्ते, भगवान्यात साक्षी खना । भगवान् जुलसां मन्ते उपेक्षाविहारी । गुगु खः जीवक, रागं यानाः, द्वेषं याना, मोहं यानाः दुःख अशान्ति, (चंचल) क्रोध दइगु खः, उगु राग-द्वेष-मोह तथागतयाके मदये धुंकल, हामदुगु सिमा थे.....हानं उत्पन्न मजुइगु स्वभाव जुइधुंकल । यदि छं जीवक, थुगु बारे धयागु खःसा अनुज्ञा बिये क्कन्त थ्व खँयागु । थुकियागु हे बारे जिं धयागु जुल मन्ते !

गुह्यसिनं जीवक, तथागत अथवा तथागत श्रावकया उद्देश्यं प्राणघात याइ, उद्धोसित न्यागू कारणं आपलं अपुण्य लाइ, गुगु वं थथे धाइ,—(१)

हुं फलानाह प्राणी हति, श्व प्रथम कारणं [वयात] आपलं अपुण्य लाइ, (२) गुगु वं प्राणीयात गःपते चिनाः सात्तुसालाः हइगु बखते दुःख, दौर्मनस्य जुइ, थुगु द्वितीय कारणं नं वयात आपलं अपुण्य लाइ; (३) गुगु वं थथे धाइ,—हुं श्व प्राणी स्या, श्व तृतीय कारणं नं [वयात] आपलं अपुण्य लाइ; (४) गुगु व प्राणीयान स्याइगु बखते दुःख, दौर्मनस्य जुइ; थुगु चतुर्थ कारणं नं [वयात] आपलं अपुण्य लाइ; (५) गुगु वं तथागत अथवा तथागत श्रावकयात अकप्पियगु [=अकल्पियगु=मज्जूगु=अयोग्यगु] मांस नकइ, थुगु पंचम कारणं नं [वयात] आपलं अपुण्य लाइ । गुह्मसिनं जीवक, तथागत अथवा तथागत श्रावकया उद्देश्यं प्राणघात याइ, उह्मेसित न्यागू कारणं आपलं अपुण्य लाइ ।

थथे आज्ञा जुसैलि जीवक कौमारभृत्यं भगवान्यात थथे धाल, आश्चर्य्य भन्ते ! अद्भुत भन्ते ! सत्य नं भन्ते, भिक्षुपिसं कप्पियगु (=कल्पियगु=ज्यूगु=योग्यगु) आहार भपा बिज्याइ, सत्य नं भन्ते, भिक्षुपिसं निदोषगु आहार भपा बिज्याइ; धन्य भन्ते ! धन्य भन्ते ! गथे भन्ते, भोपुलाः च्वंगुयात थपुका बी, तोपुयाः च्वंगुयात उला बी, लँ द्वनाच्वंहासित लँ क्यना बी अथवा ख्यूसे च्वंथायू चिकं मत च्याका बी [गुकिं] मिखा दुह्मेसित रूपादि खने दइ ; वथै हे भगवानं अनेक तरहं धर्म प्रकाशित याना बिज्यात [आ] जि भन्ते, भगवान्या शरणे वने धर्मया नं भिक्षुसंघयो नं, थनिनिसै मसीतले उपासक धका जित धारण याना बिज्याहुँ ।

जीवक-सुत्तं निद्धितं

जीवक सूत्र समाप्त

पधान-सुत्तं

उन्हु आनन्द भिक्षुया मने—“सारिपुत्र मौद्गल्यायनादि श्रावकपिनि प्रव्रज्याया कीर्तन यानातःगु दु । तर तथागतया प्रव्रज्याया बारे थौंतक सुनां नं कीर्तन यानातःगु मदु । यदि जि उगु उगु विषये व्याख्यान उगू बिल धाःसा अवश्यमेव सकसितं लाभ जुइ’ धयागु कल्पनां बास काल । थुक्रिया परिणाम, उन्हुया दिने श्रावस्ती च्वंपिं सकल भिक्षुपिं मुना धर्मया चर्चा याना च्वंगु बेलस थः स्वयं अन बिज्याना भगवान् बुद्धया प्रव्रज्याया बारे महत्वपूर्णगु भाषण बिया बिज्यात ।

तथागत सम्यक् सम्बुद्ध थःगु ‘गन्धकुटीसं’=कोथाय् आराम कया बिज्याना च्वंगु खः । वसपोलं, आनन्द भिक्षुया भाषण द्वारा श्रोतागणपिं प्रफुल्लित जुया च्वंगु कारण दिव्य ज्ञानं सीका थये मती लुइका बिज्यात— “प्रव्रजित जुये धुसैलि निर्वाणया लागी जि आपालं कष्ट भोग याना तपश्चर्या याना । यदि जि थुगु खँ नं इमित व्याख्यान न्यंकल धाःसा अवश्यमेव इमित लाभ जुइ, उपकार जुइ ।”

अले वसपोल, भिक्षुपिं मुनाच्वंथाय् धर्म सभाय् बिज्यात । बिज्याना अन लायातःगु आसने फेतुना बिज्यात । तथागत जक अन सभाय् थ्यनेवं भिक्षुपिं सकलें चुप जुया च्वन । अले भगवानं भिक्षुपिके ‘छु खँ जुया च्वन’ धका न्यना बिज्यात । भिक्षुपिसं जुको खँ बित्ति यात । भगवानं व हे खँय् स्वाना—“भिक्षुपिं, उगु प्रकारं गृहत्याग याना निर्वाणया लँपु मामां नेरञ्जरा नदीया तीरे च्वना जि अनेक दुष्करचर्या याना तपस्या याना” धका खँ छुना बिज्यासे निम्न सूत्र भाषण याना बिज्यात ।

उकिं सूत्रया प्रारम्भे 'तं मं पधानपहित्तं' धका आज्ञा जुया बिज्यात ।—

तं मं पधानपहित्तं नदिं नेरञ्जरं पति ।

विपरक्कम्म भायन्तं योगक्खेमस्स पत्तिया ॥ १ ॥

भिक्षुपिं ! थुगु प्रकारं निर्वाण मामां जि नेरञ्जरा नदीया तीरे
थ्यन । अले जिं अन च्वना संयोजन मुक्त जुया क्षेम प्राप्त यायूया नितिं
अनेक प्रकारं वीर्यं याना ध्यान याना ।

(वसपोल अन तपस्या याना च्वंगु बखते क्कन्हुया दिने वसपोलया
मने थथे लुल—“आहारया चिन्ता जुया च्वंतले जीवया आशा नं दया हे
च्वनी । जीवनया आशा माया काइम्हसिनं निर्वाण प्राप्त याये फइ
मखु ।” थथे धका वसपोलं क्कसिं निसिं निराहार-व्रत पालन यात । थुगु
प्रकारं घोर तपस्या याःगु खना 'थ्व सिद्धार्थ जिगु बन्धनं प्याहाँ वनीन
थ्वयात थथे थथे धया लिंगने माल' धका मती त्वीका मार, बोधिसत्वया
न्ह्योने वल । उकिं धाःगु करुणा चाइपुसे च्वंक मारं धाल धका ।)

नमुची करुणं वाचं भासमानो उपागमि ।

किसो त्वमसि दुब्बण्णो सन्तिके मरणं तव ॥२॥

सहस्स भागो मरस्स एकंसो तव जीवितं ।

जोव भो जीवितं सेय्यो जीवं पुञ्जानि काहसि ॥३॥

थ्व वेलस (भिक्षुपिं !) नमुची मार वया कन्नाचाइपु थें च्वंक खँ
पिकया जितः थथे धालः—स्व बोधिसत्व, छ तस्सतं गंसि ज्वी धुंकल, छंगु
वालागु शरीरया वर्ण विरुप जुल, छंगु मरण न्ह्योने थ्यंकः वया च्वन ॥

दोळ्ळिब्बे क्कव्व जक छंगु जीवनया आशा दनि, भो बोधिसत्व प्राणया
रक्षा यायेगु स्व प्राण दया च्वन धाःसा आपालं पुण्य याये दइ ।

चरतो च ते ब्रह्मचरियं अग्निहृत्तं च जूहतो ।
 पहृतं चीयते पुञ्जं किं पधानेन काहसि ॥ ४ ॥
 दुग्गो मग्गो पधानाय दुक्करो दुरभिसंभवो ।
 इमा गाथा भणं मारो अट्ठा बुद्धस्स सन्तिके ॥ ५ ॥

ब्रह्मचर्य्य पालन याना होम यात धाःसा क्वन्त यक्को पुण्य प्राप्त जुइ ।
 थाकुक्क (थुकथं) चर्याःयानां क्वन्त छुं प्राप्त जुइ मखु ॥

थ्व मार्ग अतिकं दुर्गम, शरीर व मनयात आराम भवीकं गुबलें हे
 निर्वाण प्राप्त जुइ मखु ।—थुलि गाथा (=श्लोक) धया नमुचि मार
 भगवानया न्ह्योनेसं दना च्वन ।

तं तथावादिनं मारं भगवा एतद् ब्रवि !—
 पमत्तबन्धु पापिम येनत्थेन इधागतो ॥ ६ ॥
 अणुमत्तेनऽपि पुञ्ज्वेन अत्थो मय्हं न विज्जति ।
 येसं च आथो पुञ्जानं ते मारो वतु मरहति ॥ ७ ॥

अले व मारयात भगवानं थथे आज्ञा दयेका विज्यात हे प्रमत्तबन्धु
 पापी मार, गुगु नितिं छं जित थन वया पुण्य या धका धाल व भवगामी
 पुण्य जित रतिमात्र नं माःगु मदु । गुम्हसित थजागु पुण्यया आवश्यकता
 दइ वयात धका छं वना धाःवने योग्य ॥

अत्थि सद्धा ततो विरियं पञ्जा च मम विज्जति ।
 एवं मं पहित्तत्तंऽपि किं जीव मनु पुच्छसि ॥ ८ ॥

हे मार, गुम्हसिके अनुत्तरगु शान्ति पदे श्रद्धा मदु अथवा दुसां नं
 अलसी हीन वीर्य्य, हानं गुम्हसिके श्रद्धा वीर्य्य दुसां प्रज्ञा मदु, उम्हसिके
 धका जीवनया बारे खँ न्यने बांला सिबे, जि, गुम्हसिके श्रद्धा, वीर्य्य, प्रज्ञा

स्थिर दु हानं गुम्हस्य्या प्राणया आशा रतिमात्र मकासे उद्योग तपस्या याना
 च्वन ; उम्ह जि थें ज्याम्हसिके जीवनाशाया खँ न्यने वा कनेगु निष्फल ॥

नदीनमपि सोतानि अयं वातो विसोसये ।

किं च मे पहितत्तस्स लोहितं नूपमुस्सये ॥ ६ ॥

थ्व वायु धातुं गपाय् गपाय्धंगु खुसियात हे जा सुका छुः धाःसैलि
 जि थुगु प्रकारं घोर महातपस्या याना च्वनाम्हसिया शरीरे हि सुना वनीगु
 छु आश्चर्य !

लोहिते सुस्समानम्हि पित्तं सेम्हं च सुस्सतु ।

मंसेसु खीयमानेसु भिय्यो चित्तं पसीदति ।

भिय्यो सति च पञ्चा च समाधि मम तिद्वति ॥१०॥

हि गंसेली क्खसिनसैं पित्तं न्हि नं गना वनी । तर थथे जुल धका
 चित्तो रतिमात्र हे विस्मात मजू बह भन् अपो जिगु चित्त प्रसन्न जू ।
 थुलि जक ला, स्मृति प्रज्ञा, समाधि नं भं भं बदे जुया वो ॥

(थुलि धाये धुंका उत्तरोत्तर मारयात थःगु चित्तया शुद्धता क्यना
 बिज्यासे भगवानं थथे आज्ञा जुया बिज्यात)—

तस्स मेवं विहरतो पत्तस्सुत्तमचेदनं ।

कामे नापेक्खते चित्तं पस्स सत्तस्स सुद्धतं ॥११॥

हे मार, छं स्वेबले जिगु चित्त साधारण जनपिनिथें ताःजुइ. जिगु
 चित्तयात थ्व चर्या द्वारा छुं दुःख जूगु मडु । न जिगु चित्ते अन्य
 साधारण मनुतय् थें—दुःख जुइबले सुख, चिकुबले लुमु, तानोबले सिचु,
 नये पित्याबले नयेगु, प्याचाबले त्वनेगु आशा जू । थुजागु कामना जिगु
 चित्ते मडु । खं ला छं जिगु चित्तया विशुद्धता !

(थुलि धया भगवानं 'छं याइगु रचना जिं स्यू, निर्भीतता व दृढ़ता
कयना बिज्यासे थये आज्ञा जुया बिज्यात)—

कामा ते पठमा सेना दुतिया अरति बुच्चति ।
ततिया खुपिपासा ते चतुत्थी तण्हा पवुच्चति ॥१२॥
पञ्चम थीनमिद्धं ते छट्ठा भीरूप वुच्चति ।
सत्तमी विचिकिच्छा ते मक्खो थंभोते अट्टमो ॥१३॥

छंम्ह प्रथम सेना काम खः । द्वितीय सेना अरति (=कुशल धर्मे
इच्छा मदइगु) खः । तृतीय सेना प्यास [=नयेगु त्वनेगु व जीवन
वृत्तिया आशा) खः । चतुर्थ सेना तृष्णा खः । पञ्चम सेना अलसिपन
खः । षष्ठम सेना ग्याफरता खः । सप्तम सेना सन्देह खः । कपट,
अहंकार आदि अष्टम सेना खः ॥

लाभो लिलोको सक्कारो चिञ्चालद्धो च यो यसो ।
यो चत्तानं समुक्कंसे परे च अवजानति ॥ १४ ॥
एसा नमुचि ते सेना कण्हस्साभिप्पहारिणी ।
न तं ससूरो जितानि जेत्वा च लभते सुखं ॥ १५ ॥

लाभ, कीर्ति, सत्कार, मिथ्या लाभ व यशे भुले जुइगु, थःत च्चेतया
मेपित कोतयूगु इत्यादि याइपिं थव हे छंम्ह कृष्ण बन्धु खः, गुपिसं
श्रमणपित बिन्ध याइ थुजापिं मारयात असुरं त्याके फइ मखु ; जिथे जांम्ह
सूरवीरम्हसिनं हे जक त्याकि ।

एस मुञ्जं परिहरे धिरत्थु इध जीवनं ।
संगामे मे मतं सेय्यो यं चे जीवे पराजितो ॥ १६ ॥

यदि जिं थःगु विजय कलकी लिकाय् माल धाःसा जि म्वाना च्वनागु छु सार जुल ! पराजित जुइका म्वाना च्वनेगुसिनं संग्रामे हे सिना वनेगु भीनि !

पगालहा एत्थ न दिस्सन्ति एके समणब्राह्मण ।

तं च मग्गं न जानन्ति येन गच्छन्ति सुब्बता ॥१७॥

छंढ सेनाया वशे लाःया नितिं गुलिं भ्रमणब्राह्मणपिं शुद्ध शील व दृढ श्रद्धा दुपिं खने मदु । हानं इमिसं बुद्धादि महापुरुषपिं वनीगु लं नं मस्यू ।

(थुलि लिसः न्यनेवं मार निरुत्तर जुया त्याहाँ वन । अनंली भगवानं (बोधिसत्वं) क्रमशः सुजातां ब्यूगु क्षीर भोजन भया वैशाख पुन्ही खुनु वंगलः सिमाक्के चतुरंगिणी प्रतिज्ञा* याना फेतुना बिज्यागु खना, पुनः मार आपलं सैन्यपिं मुंका वल । थ्व बेलस वसपोलं थःगु मने दृढ प्रतिज्ञा व संकल्प याना बिज्यात । अकिं थथे धाल)

समन्ता धजिनिं दिस्वा युत्तं मारं सवाहिनं ।

युद्धाय पच्चुगच्छामि मा मं ठाना अचावयि ॥१८॥

वाहन सहित अनेक सैन्यपिं वया छ्वाख्यरं आक्रमण याना च्वन । थ्व जिगु अपराजित आसन थ जुइमा, थनं जि च्यूत थ मजुइमा ।

यं ते तं नप्पसहति सेनं लोको सदेवको ।

तं ते पञ्जाय गच्छामि आमं पत्तां व अस्मना ॥ १९ ॥

गुपिं सैन्यतेत जिं, थःगु उगु प्रकारं त्याके कि गथे चाघःयात लोहंतं ।

* ला, हि क्रो, नस गना वंसां फेतुनागु आसनं दने मखु धैगु विचार-यात 'चतुरंगिणी अधिष्ठान=प्रतिज्ञा धाइ ।

(उपर्युक्त विचार निश्चय याना विज्याये धुंसेलि वसपोलं ध्यान याना विज्यात । अन्तस वसपोलं अन बुद्धत्व प्राप्त याना विज्यात । थुलि जुइ धुंसेलि वसपोलं 'जि बुद्ध खः, आः जिं जनतापित थुमु रूपं उपकार याये' धका आज्ञा जुया विज्यासे निम्न सिलः व्वना विज्यात ।)—

वास कत्वान संकप्प सतिं च सुप्पतिदितं ।

रट्ठा रट्ठ घिचरिस्सं सावके विनयं पुथु ॥ २० ॥

मिथ्या संकल्प व्याक मदयेका भिंगु संकल्पयात वशे तथा, स्मृति बालाक तथा पृथक्जन श्रावकपित विनीत यासे देशं देशे चाःहिला जुइ ।

ते अप्पमत्ता पहितत्ता मम सासन कारका ।

अकामस्स ते गमिस्सन्ति यत्थ गन्त्वा न सोचरे ॥२१॥

अले इमिसं अप्रमादी जुया वीर्य्यं याइ. जिगु शासनयात बालाक पालन याइ । थ्व चर्या द्वारा इपिं कामना मदुगु निर्वाणे वनी । गुगु थासे थ्यन धायेव शोक जुइ मखु ॥

(भगवानं बुद्धत्व प्राप्त याना थः बुद्ध जुल धयागु घोषणा याना च्वंगु खना मारं धाल 'भो बुद्ध जिं क्कःपिन्त लित्तु लिना जुइतिनि । क्कःपिनिगु काय-वाक-चित्ते भतिचा जक हो दत्त कि जिं क्कःपिन्त विनाश याये तिनि' धका भगवान् बुद्ध जवी धुंका नं दक्कि तक लित्तु लिना जुल । थुगु प्रकारं पापी मारं भगवान्यात न्हेदँतक लित्तु लिना जुल । तर न्हेदँया भित्ते पापीमारं भगवान्या छुं हे क्किद्र लुइके मफुसेलि थःथमंतुं कायल जुया थथे धाल ।)—

सक्खस्सानि भगवन्तं अनुबन्धि पदा पदं ।

ओतारं नाधिगाच्छिम्सं समबुद्धस्स सतिमतो ॥२२॥

न्हैदँ तक जि भगवान्यात लित्तु लिना जुया, तथापि वसपोल स्मृतिवान्
सम्यक्-सम्बुद्धयाके जिं छुं छगू हे छिद्र (=दोष) लुइके मफु ।

मदेवणं व पासाणं वायसो अनुपरियगा ।

अपेत्थ मुदु विन्देम अपि अस्सादना सिया ॥ २३ ॥

अलद्धा तत्थ अस्सादं वायसेत्तो अपक्कमि ।

काको व सेलमासज्ज निव्विजापेम गोतमं ॥ २४ ॥

गथे को छम्हस्यां दा ग्वाराथे च्वंगु तयूगु लोहँ खना उकी छुं रस
दइला, स्वाद दइला धयागु आशां उखेँ थुखेँ चाच्चीहिला त्वाथं काइ,
अथे हे जिं नं भगवान् बुद्धया छुं दोष ल्वीके फइला धका न्हैदँ तक
अनेक छल-छाल याना लित्तुलिना जुया । तर गथे कोखं लोहँते छुं रस
काय् मफया अन्ते लोहँ तोता वनी, अथे हे जिं नं वसपोलयाके, छुं नं
दोष लुइके मफया त्याग यानागु जुल ।

(उकिं भगवानं थथे आज्ञा जुया विज्यात ।)—

तस्स सोक परे तस्स वीणा कच्छा अभस्सथ ।

ततो सो दुम्मनो यक्खो तत्थेवन्तर धायथा'ति ॥ २५ ॥

अले व मारं थःगु कायेँ असफल जुसेँलि मने बड़ो हे शोक यात । थःगु
बोइले च्वंगु वीणा कुतु वंगु हे वं वा मचाल । थथे जुसेँलि व पापी मार
दुर्मुखी जुया अनसं अन्तरधान जुया वन ।

पधान - सुत्तं निट्ठितं ।

प्रधान-सूत्र समाप्त ॥

रथकार-सुत्तं

कङ्गू समये भगवान् बुद्ध वाराणसी देशे ऋषिपतन धयागु मृगदावने बिज्याना च्वंगु खः । उगु बखते अन वसपोलं भिक्षुपिंत “हे भिक्षुपिं” धका सःता बिज्यात । “भदन्त” धका भिक्षुपिसं भगवान्यात प्रत्युत्तर बिल । भगवानं थथे आज्ञा जुया बिज्यात ।—

भिक्षुपिं ! अतीत काले पचेतन धयाम्ह जुजु क्कम्ह दुगु खः । क्कन्हुया दिने व जुजुं रथकार (=सिकःमि) क्कम्हसित सःता थथे धाल— ‘हे सौम्य, थनिं खुला लिपा जि संग्राम याय्मानि । छं जितः रथया घःचा निचा न्हूगु दय्का बी फुला ?’ थव, जुजुया प्रश्न न्यना व रथकारकं “फु महाराज” धका प्रत्युत्तर बिल ।

भिक्षुपिं ! अले व रथकारं खुन्हु पा खुला दयेका क्कचा घःचा सिधयेकल । अन जुजुं वयात सःता थथे धाल खुन्हुत्वायात माःगु जुइ धुंकल; रथया निचालं घःचा सिधल ला ?”

“महाराज ! थव खुन्हु पा खुलाया मित्रे क्कचा घःचा तिनि सिधल ।”

“फुला ले रथकार ! थव खुन्हुया मित्रे मेगु क्कचा घःचा सिधयेके ?”

“फु महाराज !”

भिक्षुपिं ! थुलि धया व रथकारं खुन्हुया मित्रे क्कचा घःचा सिधयेका, व निचालं न्हूगु घःचा ज्वनाः गन जुजु च्वनाच्वंगु खः अन न्ह्योने उपस्थित जू वन । उपस्थित जुया व रथकारं पचेतन जुजुयात थथे बिन्ती यात ।—

“महाराज ! घःचा निचालं सिधल ।”

“रथकार ! गुगु छं कृचा घःचा खुन्हु पा खुला दयेका सिधयेकल हानं गुगु छं कृचा घःचा खुन्हु त्वालं सिधयेकल; थ्व निचा घःचाले छु फरक दु ? छु भेद दु ? छु विशेषता दु ?”

“महाराज ! थ्व निचा घःचाले भेद व विशेषता जा जिं छुं मखं । अपिच थुकी भेद दु महाराज ! स्वया बिज्याहुँ महाराज, थ्व निचा घःचाले छु भेद व विशेषता दु खनि ।”

थुलि धया हे भिक्षुपिं, व रथकारं गुगु खः व खुन्हुत्वालं सिधयेका तःगु घःचा तुइका छत । अले व घःचा तुइका छःगुया वेगं तुला वना, वेग फुयेवं कृथायू बै गोतू वन । गुगु खः व खुन्हुपाः खुला दयेका तयार याःगु घःचा व नं कया तुइका छत । घःचा तुइका छःगुया वेग दत्तले तुलावना अन्तस मानो घःचाया जवं खवं त्यवा बिया थनातःगुथै च्वंक बै गोमतुसे दना च्वन ।

थ्व आश्चर्य खना जुजुं रथकारयात थथे धाल ।—

“रथकार ! छु हेतु छु कारण ? गुगु थ्व खुन्हुत्वालं तयार जूगु घःचा ध्वाना छतं ध्वाःगुया वेग दत्तले तुला वना अन्तस बै ग्वत्तुला च्वन । गुगु खः थ्व खुन्हुपाः खुला दयेका तयार जूगु घःचा ध्वाना छतं ध्वाःगुया वेग दत्तले तुला वना अन्तस मानो घःचाया जवं खवं त्यवा बियातःगुथै च्वंक बै गोमतुसे दना च्वन ?”

“भो देव, गुगु थ्व घःचा खुन्हुया भित्रे सिधःगु खः, उकिया कृचाख्यरं च्वंगु सिबाला नं बेबेकः, सालुखातु हानं गठि-गठिचि । उकिया आरा (=घःचाया दण्डी, दराली) नं तःमप्यं, बेबेकः, तःपु-चीपु, गठि-गठिचि । घःचाया दथ्वी च्वंगु सिंत्या नं बेबेकः, तःपु चीपु हानं गठि-गठिचि ।

उकिं भो महाराज, व खुनुत्वालं सिधःगु घःचा तुइका छ्येबले, ध्वाना छोगुया वेग दत्तले तुला बना, वेग मदयेवं क्थाय् बेँ गोतू वंगु । गुगु व घःचा खुनुहु पा खुला दयेका सिधःगु खः उकिया क्चख्यरं च्वंगु सिँबाला नं तप्यं, बेक्कः मजू, तःपु चीपु मजू मर्थ वं हानं गठि-गठि नं छुं मद्दु, पिच्चुसे च्वं । घःचाया आरा (=घःचाया दण्डी, दराली) नं तप्यं, बेक्कः मजू, तःपु चीपु मजू गो मिले जू, गठि-गठिचिगु नं मद्दु । उकिं भो महाराज, व खुनुहु पाः खुला दयेका सिधःगु घःचा तुइका छ्येबले, ध्वाना छोगुया वेग दत्तले तुला बना, वेग मदयेवं क्थाय् बेँ गोमतुसे मानो घःचाया जवं खवं ल्यवा बिया तःगुथे च्वंक दना च्वंगु ।”

भिक्षुपिं ! क्किमि मती थथे मजू ला ?—“व रथकारक सुखनि ल्या ?” भिक्षुपिं आमथे मती तयेमागु मद्दु । उगु समये व रथकारक जुया च्वनाम्ह जि हे खः । हे भिक्षुपिं, उगु बखते जि, सिँया वंकगति (=बेक्कःगु) या विषये, सिँया दोषया विषये व सिँया कसरया विषये अत्यन्त हे दक्ष-कुशलम्ह जुया च्वनागु खः । थुगु समये जुलसां भिक्षुपिं ! जि सम्यक् सम्बुद्ध जुया कायिक-वंक, कायिक-दोष, कायिक कसरया विषय सीकेगुली दक्ष कुशल जुया च्वना । वाचिक-वंक, वाचिक-दोष, वाचिक कसरया विषय सीकेगुली दक्ष-कुशल जुया च्वना । मानसिक-वंक, मानसिक-दोष, मानसिक कसरया विषय सीकेगुली दक्ष-कुशल जुया च्वना ।

हे भिक्षुपिं, गुम्ह भिक्षुया वा भिक्षुणीया कायिकवंक (=कायिक दुश्चरित्र, कायिक बेक्कःगु ज्या) प्रहीण (=सम्पूर्ण नाश) मजूनि, कायिकदोष (=शरीरं याइगु कसर सहितगु ज्या) प्रहीण मजूनि, वाचिक वंक (=वचनं याइगु तःमप्यंगु ज्या) प्रहीण गजूनि, वाचिक-दोष प्रहीण

मज्जुनि, वाचिक-कसर प्रहीण मज्जुनि, मानसिक-वंक प्रहीण मज्जुनि: मानसिक-दोष प्रहीण मज्जुनि, मानसिक कसर प्रहीण मज्जुनि । भिक्षुपिं ! सत्यनं उजाम्ह भिक्षु वा भिक्षुणी थ्व धर्म-विनय (=बुद्ध शासनं) व खुन्हुत्वालं तयार जूगु घःचा बेँ गोतूगुथें गोतुली (=पतन जुइ) ।

हे भिक्षुपिं, गुम्ह भिक्षुया वा भिक्षुणीया कायिक-वंक कायिक-दोष कायिक-कसर प्रहीण जुइ (सम्पूर्ण मदइ) ; वाचिक-वंक, वाचिक-दोष, वाचिक-कसर प्रहीण जुइ ; मानसिक-वंक, मानसिक-दोष, मानसिक-कसर प्रहीण जुइ ; भिक्षुपिं, सत्यनं उजाम्ह भिक्षु वा भिक्षुणी थ्व धर्मविनयं (=बुद्ध शासनं व खुन्हु पा खुला दयेका तयार याना तःगु घःचाथें पतन मज्जुसे स्थिर जुया दना च्वनी ।

तस्मात् हे भिक्षुपिं, थन (=थ्व बुद्ध शासने) थये सयेके माः—
‘ कायिक-वंक प्रहीण याये, कायिक-दोष प्रहीण याये, कायिक-कसर प्रहीण याये, वाचिक-वंक प्रहीण याये, वाचिक दोष प्रहीण याये, वाचिक-कसर प्रहीण याये । मानसिक-वंक प्रहीण याये, मानसिक दोष प्रहीण याये, मानसिक-कसर प्रहीण याये । ’

रथकार-सुत्तं निद्धितं

रथकार-सूत्र समाप्त ।

किं सील-सुत्तं

सारिपुत्र महास्थविरया अबु वङ्गन्त ब्राह्मणया पासाया काय् ळ्ह दुगु खः । थ्व काय्म्ह नाप सारिपुत्र स्थविरया न्हापांसिसे मित्रत्व दुगु जुया च्वन । वसपोल प्रव्रजित जुया भिक्षु जुइ धुंसेली थ्व पासाम्ह नं सच्चि व ख्वीगू कोटि धन त्याग याना वसपोलयाथाय् वना भिक्षु जुल । वसपोलया थाय् च्वना अनेक बुद्ध-वचन अभ्ययन यात । वसपोलं नं वयात विविध प्रकारं अववाद बिया ध्यानयागु खँ कना बिज्यात । तर वं ध्यान द्वारा छुं विशेषता प्राप्त याये मफुन । अले स्थविरं—“थ्व व्यक्ति बुद्ध विषयम्हथे च्वं” धका ळ्हनु थःम्ह पासा भिक्षुयात भगवान्या थाय् च्वना यंकल । अले अन वसपोलं थःम्ह पासाया कारणे तर व्यक्ति निर्देश मयासे, भगवान्याके “किं सीलं”—छु स्वभाव इत्यादि धका प्रश्न यात । भगवानं उत्तर बिया बिज्यासे निम्न सूत्र आज्ञा जुया बिज्यात ।—

किं सीलो किं समाचारो कानि वम्मानी ब्रूहयं ।

नरो सम्मा निविट्ठस्स उत्तमत्थं च पापुणे ॥१॥

१—गुजागु शील (=स्वभाव) दुम्ह, गुजागु चरित्र दुम्ह हानं गुजागु शारोरिक ज्या याइम्ह नर (=मनू) थ्व बुद्ध शासने बांलाक च्वना च्वंम्ह जुइ ? गुजाम्हसित उत्तमार्थ (=अर्हत्व) प्राप्त जुइ ?

(सारिपुत्रया थ्व प्रश्न न्यना भगवानं “काय् अर्हन्त जुइ धुंकुम्ह सारिपुत्रं थ्व साधारण सदाचारया विषये प्रश्न या.गु खनि ?” धका विचारं स्वया बिज्यासेलि वसपोलया मित्र भिक्षुया कारणे न्यंगु धका

सीका, न्यंगु प्रश्नया उत्तर तप्यंक बिया बिज्यासे सारिपुत्रथा मित्रयात
अनुकूल जुइ कथं उत्तर बिया बिज्यात ।)—

वृद्धापचायी अनुसुय्यको सिया,

कालञ्जू चऽस्स गरुनं दस्सनाय ।

धम्मि कथं एरयितं रवणञ्ज,

सुणेरय सकच्च सुभासितानि ॥२॥

२—वृद्धपिनिः सतसंगत याये, ईर्ष्या मयाये, गुरुपिं दर्शन या वनेगु
ई सीके; धर्म कथा (= ध्यान विषय खँ) कनीगु क्षण=मौका सीके,
सुभाषित खँ बांलाक न्हाय्पं बिया न्यने ॥

कालेन गच्छे गरुनं सकासं,

थंभं तिरं कत्वा निवात वुत्ति ।

अत्थं धम्मं संयमं ब्रह्मचरियं,

अनुस्सरे चेव समाचरे च ॥३॥

३—गुरु थःगु थासे च्वना च्वंगु ई-व्यो सीका कमिल्लु निहतमानी
जुया गुरुयाथाय् वने, (गुरुयाथाय् वना गुरुं कंगु उपदेशया) अर्थ
धर्म=पालि पद, संयम, ब्रह्मचर्यया बारम्बार स्मरण याये; स्मरण उक्क
यानां मगाः तदनुसार अभ्यास नं याये ॥

धम्मारामो धम्मरतो,

धम्मि ठितो धम्मविनिच्छयञ्ज् ।

*प्यता प्रकारया वृद्धपिं :—(१) प्रज्ञा वृद्ध, (२) गुण वृद्ध, (३) जाति
वृद्ध, (४) वयो वृद्ध ।

नेवाचरे धम्म सन्दोसवादं,

तच्छेहि नीयेथ सुभासितेहि ॥४॥

४—(थये उपदेश न्यने धुंसेलि) धर्मे (=समथ व विपश्यना ध्याने) लगे जुया च्वने । चानं न्हिनं उकी मन तथा च्वने । सदानं धर्मे च्वना धर्मया विनिश्चय याये सयेके । धर्मे दोष लगे जुइगु खँ मल्हाये । ध्यानादि भिंगु तथ्यगु खँ ल्हाना न्हि बिते याये ॥

(आः थन भगवानं ध्यानी भिक्षुपित हानि ज्वीगु खँ वयना विज्यासे निम्न उपदेश याना विज्यात ।)—

हस्सं जप्पं परिदेवं पदोसं,

मायाकतं कुहनं गिद्धिमानं ।

सारम्भ कक्कस्सकसाव मुच्छं,

हित्वा चरे वीतमदो ठित्तो ॥५॥

५— न्हिलेगु म्वा मदुगु खँ ल्हायेगु, ख्वयेगु, क्लकपट यायेगु, मदुगु गुण दुर्थे च्वंके वयनेगु; वस्तुस आशा तयेगु व अभिमानी जुइगु हानं कड़ा स्वभाव, क्काःगु वचन चित्त मलीन व अधिक तृष्णा—थ्व व्याक्क ध्यानी-पिनि दोष धका सीका थुकियात मदयेका च्वने फयेकेमाः ॥

विञ्जुतिसारानि सुभासितानि,

सुतं च विञ्जातं समाधि नारं ।

न तस्स पञ्जा च सुतं च वड्ढति,

थो सालसो होति नरो पमत्तो ॥६॥

६—सुभाषित खँ थुइका कायेगु । सार खँ न्यनाथे थुइकाथे ध्यान

भावना याये फत धाःसा भन् सार जुइ । आलसी प्रमादी जुइम्हसित
श्रुतमयज्ञान व प्रज्ञा वृद्धि जुइ मखु ॥

धम्मे च ये अरियपवेदिते रता,
अनुत्तरा ते वचसा मनसा कम्मना च ।
ते सन्निय-सोरच्च-समाधिह्यसण्ठिता,
सुतस्स पञ्जाय च सारमज्झगूति ॥७॥

७ गुम्हसिनं काय-वाक्क-चित्तयात शुद्ध याना आर्यपिसं कनातःगु
धर्मे चित्त एकाग्र याइ, उम्हसिनं समाधिस्थित शान्ति-सुखगु श्रुत व
प्रज्ञाया मार जुयाच्चंगु विमुक्ति (अर्हत्त्व) प्राप्त याइ ।

किं शील-सुत्तं निद्धितं
छुं शील-सूत्र समाप्त ।

Dhamma.Digital

नावा-सुत्तं

छुं छगू धर्म सूत्रया नां कायेवं थ्व सूत्र भगवानं स्वयागु कारणे आज्ञा जुया बिज्यागु, गन आज्ञा दयेका बिज्यागु धयागु प्रदन भीगु न्ह्योने उपस्थित जू वये धुंकी । थ्व छगू जिज्ञासा खः । जिज्ञासा ज्ञानया जननी खः । अकिं जिज्ञासा सकसिके दयेमोः ! आः थन नं 'नाव सुत्त' या नां काय्मात्रं च्वे कनागु प्रश्न न्ह्योने च्वं वल । खः थुकिया उत्तर 'सारि-पुत्रया कारणे राजगृहे' धका धाये फु । परन्तु थुलि शब्दं पाठकपिसं थ्व सूत्रया प्रारम्भिक खँ बांलाक मथ्नीगु जूया निति संक्षिप्त खँ च्वयेगु हे आवश्यकता खना ।

सुत्तनिपात अर्थकथा (=भाष्य) या अनुसार भगवान् शाक्यमुनिया पालय् अर्थात् विक्रम संवत् ५०० दँ न्हापो राजगृहया आस पासे उपतिस्स (=उपतिश्य) व कोलित धयागु गां निगू दुगु खः । व गामे अत्यन्त धना-ढ्यपिं ब्रम्हूत निखलः दुगु जुया च्वन । छन्हु व निगुलिं कुले पालाक काय्-मचात वुल । उपतिस्स गामे बूम्ह ब्राह्मण पुत्रयात कोलित धका नां छुत । थुपिं निम्हं ब्राह्मण कुमारपिं मचांसिंसें एकज्यानया पासापिं जुल ! त्यायम्ह-या बखते छन्हु थुपिं निम्हं पासापिं थः सलंसः सहचरपिं लिसे प्याखं सो वन । प्याखनं थ्व निम्ह पासापिन्त अत्यन्त प्रभावित यात । तर पाठकपिसं मती ल्हीका च्वंगु किसिमं मखु । प्याखं स्वया च्वँचो इमि मने "आह ! थ्व संसार नं थये हे मखा ! घरी न्हिला च्वन, घरी ख्वया च्वन ! रंगमहलथे मखा थ्व संसार !" थ्व हे विचारं थुपिं निम्हसियां मने भनुयत्व

सम्बन्धी कृगू न्हूगु विचार उत्पन्न जुल । विषयपाखे' थुमि मन भन्
 भन् तापाना वन । परिणाम थुपि संन्यासि जुया प्याहाँ वन । थुमि कृगू
 मात्र उद्देश्य शान्ति प्राप्ति यायेगु जुल ।

थ्व बेलस राजगृह देशे संजय धयाम्ह कृम्ह तद्धम्ह परिव्राजक दुगु
 खः । क्रमशः थ्व निम्ह पासापि थः परिवारपिं नाप संजय परिव्राजकया
 आश्रमे वना वया शिष्यत्वे च्वना धर्म शास्त्र अध्ययन यात । तर थुमि
 ज्ञान व मोक्षया लागी जम्बुद्वीप दकभनं भ्रमण यात । अनेक पण्डित,
 विद्वान, ऋषिमुनिपिं लिसे कलफल यात । आखिरे गन नं थ त तृप्त मजु-
 सैली राजगृहेसं तुं ल्याहाँ वया संजययाथाय् च्वनाच्वन ।

थुगु बखते नकतिनि शाक्यमुनीन्द्रं बुद्धत्व प्राप्ति याना सर्वप्रथम सार-
 नाथे धर्मचक्र व्याख्याना याना दक शिष्यपिंत धर्म प्रचार यायेया निंतिं
 थासे थासे छ्या थः नं थासे थासे चाहिला बिज्याना च्वंगु खः । थ्व
 बेलस वसपोलया शिष्य अस्सजि भिक्षु चारिका यायां राजगृहे थ्यना भिक्षा
 बिज्याना च्वंगु खः । संयोगं उपतिस्स परिव्राजकं थ्व न्हूम्ह भिक्षुयात
 खन । वसपोलया आचरणे सुप्रसन्न जुया वसपोलयाके भगवान्या सिद्धान्त
 खँ न्यना अन्तस भगवान्या थाय् वना भिक्षु जुल ।

भिक्षु जुइ धुंका बाक्कि दयेका उपतिस्स गुम्हसिया नां आ सारिपुत्र
 जुल—अर्हन्त जुया बिज्यात । फल सःगु सिमा कच्चा कछी थें गुण दुपिं
 मनूत नम्र जुइ । थ्व उक्ति वसपोलयात साप लैगु जुया च्वन । वस-
 पोल्याके दुगु गुण मध्ये कृता थन विहथने मनदुगु व भीसं नं अनुवरण
 याये भाःगु छु ? कृतवेदी अर्थात् न्ह्याम्हसिया गुणयात नं लुमंका तयेगु ।

गुण धयागु तद्धं व चिकिधं धका धाये भति थाकु । न्हापाय् धंगु गुणया नं मूल्य अप्रमाण । वसपोलयाके आचार्य्य-भक्ति नं खुब दु ।

प्रत्येक दिन वसपोलं भगवान् बुद्धया सेवा-टहल यात । भगवान्या जक मखु, थः च्वनेगु थासे अस्सज्जि—गुम्हसिनं वसपोलयात निगू उपदेश बिल - भिक्षु जूसां वसपोलया नं सेवा-टहल नित्य या । छन्हु धका हे वसपोल थःगु कर्तव्य पालन यायगुलिं लिचिलाच्वंगु मदु । “थ्वसपोल जिम्ह पूर्वाचार्य खः । थ्वसपोलया हे कृपां तिनि जिं बुद्धशासन बाँलाक म्हसीके दत” धयागु विचारं वसपोलया मने गुबलें मपों । अस्सजि भिक्षु थः च्वनेगु विहोरे मदुसां वसपोलयात निंहीनको थःगु प्रमाण पूजा यायेगु तोतुगु मखु ।

छन्हु वसपोलपिं राजगृहे बिज्याना च्वंगु खः । व बेलस अन अस्सजि भिक्षु मदु । उकिं वसपोल सारिपुत्र महारथविरं वसपोल च्वना च्वंगु दिशा ध्यानं खंका उगु दिशा पाखे स्वया निंहे निंहे सुथे व बहनी दाने न्ह्यो पंचांग प्रणाम यात ।

थ्व चरित्र खना मेपिं भिक्षुपिनि मती शंका जुया थथे खँ पिकाल - ‘सारिपुत्र महास्थविरं अर्हन्त जूसां नं वसपोलयाके थःगु न्हापाया ब्राह्मण दृष्टि मतंनि, थौंतक नं वसपोलं दिशा नमस्कार यायेगु तोतुगु मखुनि ।’

थ्व खँ सिया शाक्यमुनि भगवान् अन बिज्यात । भिक्षुपिके ‘छु खँ लहाना च्वनागु’ धका न्यना बिज्यात । भिक्षुपिसं तथ्य खँ कन । अले भगवानं भिक्षुपिनि संदेह दूर याना बिज्यासे थथे आज्ञा जुया बिज्यात—

‘ भिक्षुपिं, सारिपुत्रं दिशा नमस्कार याःगु मखु । गुम्हसिया द्वारा

वयात बुद्ध शासन अवबोध जुल, उम्ह वया पूर्वाचार्य अस्सजिया गुण
 लुमंका वयात नमस्कार याःगु । मिश्रुपिं ! सारिपुत्र उम्ह बड़ो हे
 आचार्य भक्त खः । वया अनुगमन यायेगु बांला ।’

थुलि आज्ञा दयेका बिज्याना उपस्थित परिषदपित आचार्य जुइम्ह-
 सिया गुण व शिष्य जुइम्हसिया गुण थथे ‘जुइमाः धक्का शिक्षा बिया
 बिज्यासे निम्न सूत्र आज्ञा जुया बिज्यात ।

प्रथम संगायना यागु बखते थ्व उपदेश मालयात स्थविरपिसं नावा-
 सुत्तं धका नां तल । काय् धाःसा थ्व सूत्रे नावा (= दोंगा) या उपमा
 दु । तर अर्थकथास थ्व सूत्रयात धम्मसुत्तं (=धर्मसूत्र) नं धया तल ।

यस्मा हि धम्मं पुरिसो विजञ्चा,

इन्दं व नं देवता पूजयेय्य ।

सो पूजितो तस्मिं पसन्नचित्तो,

बहुस्सुतो पातुकरोति धम्मं ॥१॥

गुम्हसिया द्वारा थःत धर्मावबोध जुइ, उम्ह थःम्ह उपकारकयात
 देवगणं इन्द्रयात पूजा सत्कार यार्थे याये । थुगु प्रकारं आचार्ययात मान
 आदर तयेबले आचार्य जुया च्वंम्हसिया चित्त शिष्य प्रति अति प्रसन्न
 जुइ व धर्मया खँ बांलाक स्पष्ट याना कनि ।

तदट्टि कत्वान निसम्म धीरो,

धम्मानु धम्मं पटिपज्जमानो ।

विञ्चू विभावी निपुणो च होति,

यो तादिसं भजति अण्णमत्तो ॥ २ ॥

गुम्हसिनं उजाम्ह धर्म खँ बांलाक थवीक कनाबीम्ह आचार्यया सतसंगत याना वं कंगु धर्मोपदेशयात बांलाक ध्यान तथा न्यना तदनुसार आचरण याइ, उम्ह व्यक्ति विज्ञ (=प्रज्ञावान) जुइ, विभावी (=मेपित बांलाक थवीक खँ कना बी फुम्ह) जुइ, निपुण (=सूक्ष्माति सूक्ष्मगु खँ नं बांलाक थवीका कायेफुम्ह) जुइ ।

(गुरु वा आचार्य्य धाय मात्रं सकलं निपुणपिं जुइ मखु । गुलिं गुरुपिं शिष्यपिं सया वइ धका ग्यापिं दु । गुलिं गुरुपिं शिष्यपिं मसइ धका ग्यापिं दु । थव हे प्रभेद क्यनेत वसपोलं च्चे च्चंगु निपु सिलः व निम्न क्कपु सिलः आज्ञा जुया बिज्यात ।)

खुहं च बालं उपसेवमानो,

अनागतत्थं च उसूयकं च ।

इधेव धम्मं अविभावयित्वा,

अवितिष्ण कंखो मरणं उपेत्ति ॥ ३ ॥

मामुलि ज्या सःम्ह, प्रशा बुद्धि मदुम्ह, धर्म-शास्त्र बांलाक मस्यूम्ह, थःह्मं मसः मस्यूगु खँ शिष्यपिसं सयेका-सीका जुइगु स्वमफुम्ह, इष्यालि आचार्य्य गुरुया संगत गुम्हसिनं याइ उम्हसित धर्म विषयक प्रौढ ज्ञान प्राप्ति जुइ मखु व थगु मनया शंका निवारण मजुवं हे मृत्युया वशे लावनि ।

(तथागत क्कम्ह व्यक्त कथिक जा ख हे खः न्ह्यागु खँयात नं त्वयेक उपमा भववा निदर्शन बीगु तु वसपोलया स्वाभाविक वृत्ति हे जुलु । गुकिं कि वसपोलया गम्भीरातिगम्भीरगु विषय नं मामुलि मनूतसें नं थुइका

काइगु । थन नं वसपोलं वहे स्वभाव क्यना बिज्यासे निम्न उपमा खँ
आज्ञा दयेका बिज्यात ।)—

यथा नरो आपपं ओतरित्वा,

महोदिकं सलिलं सीघसोतं ।

सो वुय्हमानो अनुसोतगामी,

किं सो परे सक्खति तारयेतुं ॥ ४ ॥

गुम्ह व्यक्ति थः स्वयं खुसिया धारे लाना च्चीका वनाच्चवनी, उजाम्ह
व्यक्ति मेपिं खुशी लापिन्त छु तरे याइ !

तथेव धम्मं अविभावयित्वा,

बहुस्सुतानं अनिसामयत्थं ।

सयं अजानं अवितिण्णकंखो,

किं सो परे सक्खति निज्झपेतुं ॥ ५ ॥

अथे हे तुं गुम्हसिनं स्वयं धर्म-खँ बांलाक मथू, पण्डित बहुश्रुतपिं
थाय् वना अर्थ बांलाक न्यने मनंनि हानं स्वयं थःके धर्म सम्बन्धी छुं ज्ञान
महु व थःगु मनया शंका समाधान मज्जनि, उजाहसिनं मेपिनि शंका
समाधान याना छु शिक्षा बी ! छु उपदेश याइ ।

यथापि नावं दल्हमारुहित्वा,

पिएनऽरित्तेन समंसिभूतो ।

सो तारये तत्थ बहूऽपि अञ्जे,

तत्रूपयञ्जू कुसलो मुतीमा ॥ ६ ॥

गथे उपाय कौशलम्ह, चलाखम्ह, बुद्धि दुम्ह व्यक्ति (माभिं) चतं व
पंकथि दुगु दोंगा चाय् च्वना थःत नं मेपिं दोंगाचाय् चोपित नं तरे याइ ।

एवंपि यो यो वेदगु भावितत्तो,
 बहुस्सुतो होति अवेध धम्मो ।
 सो खो परे निज्झपये पजानं,
 सोताव धानूपनि सूपपन्नो ॥ ७ ॥

अथे हे गुम्ह मार्ग-फल ज्ञान दुम्ह भावितात्तमाह्न खः, बहुश्रुतम्ह खः
 अष्टलोक धर्मं कम्प मज्झिम्ह खः, उम्ह अजाम्ह व्यक्ति, मार्ग-फलया
 आकांक्षा याना न्हायपं बिया धर्म खँ न्यनीम्हसित शंका समाधान जुइक
 उपदेश शिक्षा बिइ ।

तस्मा हवे सप्पुरिसं भजेथ,
 मेधाविनं चेव बहुस्सुतं च ।
 अब्जाय अस्थं पटिपज्जमानो,
 विब्जातधम्मो सो सुखां लभेथाति ॥ ८ ॥

उकिया नितिं मुमुक्षुपिसं विद्वान्पिं बहुश्रुतपिं सत्पुरुषपिनि सतसंगत
 यायेमाल । सतसंगत याःथे अमिसं कंगु धर्म-खँ बांलाक थुइका तदनुसार
 आचरण नं यात धाःसा निर्वाण-धर्म अवबोध जुया सदां सुख प्राप्त जुइ ।

नावा-सुत्तं निट्ठितं
 नावा-सूत्र समाप्त ।

मनुष्यया उत्थान व पतन

थौया संसारे न्हाथाय् च्वंपि कवःतयेसं नं भगवान् बुद्धया सिद्धान्ते जिमि सिद्धान्त नं मिले जू धका धाः । थव क्कगू मनूतये साधारण बानि खः कि कनिलाःगु जक कायेगु । थौकन्हे आपालं 'वाद' नं दु । व व्याक्क वादे बुद्धया क्कगू न क्कगू खँ दयेफु । उलि जुइ मात्रं न्हागु वाद नं बुद्धया सिद्धान्त लिसे अनुलोम जू धका धाये जीथें मच्चं । च्वे च्वंपिसं जा बुद्धया सिद्धान्तयात ग्रहण मयासैं मगाः धका नं धाः । तर गुगु विचारं इमिसं अथे धाःगु खः व विचार बुद्धया विचारलिसे यक्क पायेफु । थुकी छुं सन्देह मदु थौया लोक आपालं याना फुसुलु ।

भतिचा वा आपा, थ.गु ज्ञानं सिक्क च्वे च्वंपि व क्के च्वंपि निखलः- सिनं बुद्धया व्यक्तित्वयात यःगु मिखां सो । खजा वसपोलयात यःगु मिखां स्वःगु धात्थें हे वसपोलयात ययाः मखु, वास्तवे थःथःगु स्वार्थ पुरे यायेत खः । उगु समयया परिस्थिति अनुसार, मध्यम-मार्गे च्वनाः थःगु विचारया खँ कना बिज्यायेगुली वसपोल लिचिला बिज्यागु मदु । गुगु थौतक्क नं सराहनीय खः किन्तु वर्तमान लोके मध्यम-मार्गया विपरीत गुलिं चो ज्वनीपिं, गुलिं पो ज्वनीपिं जक दु । थःथःम्हं ज्वनातःगु चो वा पो बहु-जनहितायया लागी तोते मफुगुलिं थौं सकभनं अशान्तिया सुपाचं तोपुया च्वन । गुइले घनघोर, जुइक शस्त्र वृष्टि जुइ धका ज्योतिषीतयेसं नापं धाये मफया च्वन । भगवान् बुद्ध शान्ति व अशान्तिया मार्ग अनेक थासे कना बिज्यागु दु । तर उकियात मनूतयेसं थःगु याये मफुत । मनुष्य

कृसिंनिसें थाहाँ काहाँ वनीगु बारे नं वसपोलं आपालं खँ कना बिज्यागु दु । छु कारणं शांति जुइ, छु कारणं अशान्ति जुइ छु कारणं मनुष्य थाहाँ वनी, छु कारणं काहाँ वनी धयागु बारे वसपोलं चक्रवर्ती सिंहनाद सूत्रे क्रमशः कना बिज्यागु दु । पाठकपिनि ज्ञानया लागी खँ थन च्वये ।—

कृगू समये वसपोल मगध देशे, मातुल धयागु थासे बिज्याना च्वन । अन वसपोलं भिक्षुपिन्त “भिक्षुपिं !” धका सःता बिज्यात । भिक्षुपिसं “मदन्त” धका लिसः बिल ।

स्वावलम्बी जु

वसपोलं थथे आज्ञा दयेका बिज्यातः—

भिक्षुपिं ! आत्मद्वीप (=स्वावलम्बी) जुया च्वं । आत्मशरण (=थःगु भरोसा) का, मैपिं सुर्या शरण कायेभते ।

गय् याना स्वावलम्बी जुइ ?

काये कायानुपश्यी, वेदनाय् वेदनानुपश्यी, चित्ते चित्तानुपश्यी व धर्मे धर्मानुपश्यी जुया, उद्यमी, स्मृतिमान् जुया लोकया अभिध्यादि मभिंगु विचारयात दूर याना, त्याका च्वन धाःसा स्वावलम्बी जुइ ।

थुगु प्रकारं भिक्षुपिं ! स्वावलम्बी जुया, थःगु पैतृक विषयगोचरे विचरण यात धाःसा मारं छिद्र ल्वीके फइ मखु; मौका ल्वीके फइ मखु । थुगु उत्तम धर्मया कारणं पुण्य नं बढे जुइ ।

मनुष्य क्रमशः पतनपाखे

भिक्षुपिं ! न्हापा न्हापा प्यंगुलिं दिशा विजय याःम्ह, जनपद पाखे स्थिररूपं शान्ति स्थापित याःम्ह, न्हेगू रत्नं युक्तम्ह, दृढनेमि धयाम्ह चक्रवर्ती

जुजु छम्ह दु । व साप धर्मात्मा । वया न्हेम्ह रत्न दुः—(१) चक्ररत्न (२) हस्ति-रत्न, (३) अश्व-रत्न, (४) मणि-रत्न, (५) स्त्री-रत्न, (६) गृहपति रत्न व (७) परिणायक रत्न । दोळिं मयाक्क वया सूर-बीरपिं काय्पिं दु । वं पृथ्वी सागर पर्यन्त विना शस्त्र अस्त्रं, धर्मपूर्वक त्याकल ।

भिभ्रुपिं ! दोलंदो दँ बिते ज्वी धुंका छन्हु ददनेमि जुजुं पुरुष छम्ह-सित सःता थथे धालः—

“हे पुरुष, गुखुनु छं जिगु चक्र-रत्न थःगु थासं न्ह्यानाः कुतुवंगु खनी, उखुनु छं जितः व खँ वया कँ ।”

“तथास्तु” धका व मनुखं लिसः बिल ।

आंपलं दँ लिपा, दोलंदो दँ लिपा व मनुखं जुजुया चक्र-रत्न स्थानं न्ह्याना कुत्तुं वया च्वंगु खन । व वना जुजुयात थथे धालः—

“महाराज ! क्लपोलया चक्र-रत्न थासं न्ह्याना कुत्तुं वया च्वन ।”

अले जुजुं थःम्ह तद्धिम्ह राजकुमारयात सःता थथे धालः—

“हे तात, जिगु चक्र-रत्न थासं न्युत जुल । जिं न्यना तयागु दु कि चक्रवर्ती जुजुपिनि चक्र-रत्न थासं न्युत जुल धाय्वं चक्रवर्ती जुजु आपा म्वाइ मखु । जिं मनुष्यतये अनेक सुखभोग याये धुन । आः जिं दिव्य भोग संग्रह याये माल । अतएव छं थ्व समुद्र पर्यन्त पृथ्वी का । जिं छँ तोता, सँ खाना, काषाय वस्त्रं पुना प्रव्रजित जुये ।”

थुलि धया ददनेमि जुजु थःम्ह तद्धिम्ह पुत्रयात राज्य भार बिया, बांलाक उपदेश बिया थः प्रव्रजित जुया वन । राजपिं प्रव्रजित जुया न्हेन्हु त्वालं लाय्कुली च्वंगु दिव्य चक्र-रत्न अन्तर्धान जुल ।

छम्ह मनु वना सिंहासने च्वना च्वंम्ह जुजुयात थथे धालः—

“महाराज ! दिव्य चक्र-रत्न अन्तर्धान जुल ।”

थ्व खँ न्यना जुजुयात साप अपशोस जुल । वया मने तस्सकं दुःख जुल । राजर्षिया थाय् वना दुःखपूर्वक व्याक खँ कन ।

चक्रवर्ती-व्रत

जुजुया खँ न्यना राजर्षि थथे धालः—

“तात ! दिव्य चक्र-रत्न अन्तर्धान जुल धका शोक यायेमते ! थ्व रत्न छंगु पैतृक धन मखु । यदि आर्य चक्रवर्ती-व्रत बाँलाक पालन याना, पुन्ही खुनु मोल्हुया उपोसथ-शील ग्रहण याना प्रासादे थाहाँ वंसा दिव्य चक्र-रत्न प्रकट जुइ फु ।”

“देव ! आर्य चक्रवर्ती-व्रत धयागु छु खः ?

“तात! आर्य चक्रवर्ती-व्रत धयागु थःथाय् च्वंपिं मनूतयेत, सैन्यतयेत, क्षत्रीयतयेत, अनुगामीतयेत, गृहपतितयेत, श्रमण-ब्राह्मणपिंत, जनपदे निगमे च्वनीपिंत, साधु महात्मापिन्त, मृग पक्षी आदि प्राणीपिन्त, धर्मया कारणे, धर्मयात गौरव, मान, आदर, सत्कार तथा, श्रद्धाभाव तथा, धर्मध्वज, धर्मकेतु, धर्माधिपति जुया, व्याक धर्म-खँयात रक्षा यायेया नितिं विधान दयेकेगु । थःगु राज्ये गनं हे अधर्म मदयेकेगु । गुपिं थःगु राज्ये निर्धनीपिं खः उमित धन बीगु । गुपिं थःगु राज्ये श्रमण-ब्राह्मणपिं मद-प्रमाद रहितपिं, क्षान्ति दयेकेगुली कोशिश यानाच्वंपिं, केवल आत्मदमन, आत्मशमन याना शान्तिया लागी चर्या याना च्वंपिं खः, इमिथाय् समय समये वना थथे न्यनेः—

‘भन्ते ! छु कुशल खः, छु अकुशल खः, छु दोषसहितगु खः, छु दोष रहितगु खः, छु याये त्योगु खः, छु याये मत्योगु खः, छु यात धाःसा जितः दीर्घकाल तक्क अहित असुख जुइ, छु यात धाःसा जितः दीर्घकाल तक्क हित सुख जुइ ।

इमिसं धाःगु खँ न्यना गुगु मभिंगु ज्या खः उक्रियात त्याग यायेगु, गुगु भिंगु ज्या खः उक्रियात ग्रहण याना बांलाक पालन यायेगु । थव हे आर्य चक्रवर्ती-व्रत खः । छं नं थव व्रत पालन या ।

“हवस” धया जुजु त्याहाँ वन । जुजु आर्य चक्रवर्ती-व्रतयात बांलाक पालन यात । कन्हु जुजु, आर्य चक्रवर्ती-व्रत पालन याना, पुन्ही खुनु मोल्हुया उपोसथ-शील ग्रहण याना प्रासादे थाहाँ वन । वया न्ह्योने द्वलंद्वः दरालि दुगु चक्र-रत्न प्रकट जुल । चक्र-रत्न खना जुजुया भने थथे जुलः—

‘गुम्ह जुजुया प्रासादे चक्र-रत्न प्रकट जुइ, उम्ह जुजु चक्रवर्ती जुजु धागु जि न्यना तयागु दु ।’

थुलि मने त्वीका जुजु थगां न्यया कलश ज्वना जःपागु लाहातं चक्र-रत्नयात अभिषेक याना थथे धालः—

“हे आर्य चक्र रत्न, क्लृपोल चक्र-रत्नं विजय याये माल ।”

थुलि धायेवं चक्र-रत्न वना समुद्र पर्यन्त पृथ्वी त्याका बिल । जुजु ल्यू ल्यू वना सक्रवनं “प्राणी हिंसा यायेमते, खुया कायेमते, व्यभिचार यायेमते, हेका खँ ल्हायेमते, सुरा पान यायेमते” धका घोषणा यात । चक्र-रत्न त्याहाँ वया जुजुया लायकुली प्रमुख न्यायालयया मूख्खा फुसे स्वये हे यइपुसे चक्र सुइइ जुया च्वन ।

व्रत तोतूगुलिं जनताया असन्तोष व निर्धनता

दोलंदो दँ लिपा जुजु मन्त ! मेम्ह जुजु चक्रवर्ती जुल । एवरीतं न्हेम्ह तक्क चक्रवर्ती जुजु जुल । आपालं दँ लिपा थ्व जुजुं नं राज्य तोता वन । मेम्ह जुजु जुल । न्हेन्हु दुखुनु लायकुली च्वंगु आर्य चक्र-रत्न अन्तर्धान जुल । थ्व खँ सिया जुजुयात अपशोस जुल । तर वं न्हापा न्हापायापिं जुजुपिसंथें राजषियाथाय् वना चक्रवर्ती-व्रतया खँ मन्यं । थः याक्कःचिया बुद्धिं चाः थें राज्य यात । राज्ये न्हापायाथें उन्नति मजू ।

अले गुपि मंत्री, सभासद्, कोषाध्यक्ष, महामन्त्री, सेनापति, द्वारपाल व गुपि थःथःगु बिद्याबलं जीविका यानाच्वंपिं खः, उपिं सकलें जुजुया थाय् वना थथे धालः—

“महाराज ! क्लपोलं थः याक्कःचिया बुद्धिं राज्य याना च्वंगुलिं राज्ये न्हापायापिनिथें उन्नति मजू । जिमिसं नं क्लपोलं नं न्हापायापिं जुजुपिसं थें आर्य चक्रवर्ती-व्रत पालन यायेभाल । क्लपोलं आर्य चक्रवर्ती-व्रतया खँ जिमिके न्यना बिज्याहुँ, जिमिसं कने ।”

निर्धनता पापया जननी

जुजुं इमिके व्रतया खँ न्यन । इमिसं कन, जुजुं ब्याक्क व्रत पालन यात । किन्तु धन मदुपित धन मब्यू । धन मदुपित धन मब्यूगुलिं यानाः निर्धनीपिं यक्को बढे जुल । थुगु प्रकारं दरिद्रता बढे जुया ववं मनूतसैं मेपिनि वस्तु खुया काल ! खुँयात ज्वना जुजुया थाय् थंकल । जुजुं “छँ खुया कयागु खःला ?” धका न्यन । खुं नं “खः” धाल ।

“क्याय् खुया कयागु ले ?”

“नयेत हे मन्त महाराज !”

जुजुं वयात धन बिया थथे धालः—

“हे पुरुष, थव धनं छं थःगु जीवनवृत्ति या । कला काय्-म्ह्यायुपित् पालन पोषण या । ज्याखँ बांलाक चले या । थुगु लोके व परलोके सुख प्राप्तिया लागी श्रमण ब्राह्मणपिंथाय वना कुशलाकुशलया खँ न्यँ, इमित दान व्यु । कुशल कर्म या ।”

खुं, “तथास्तु’ धका लिसः बिल । मेम्ह मन् छ्महस्यां नं खुया काल । वयात नं जुजुया थाय् यंकल । जुजुं “छं खुया कयागु खःला” धका न्यन । वं “खः” धका धाल ।

“छाय् खुया कयागु ले ?”

“छु याये महाराज ! नयेत हे मन्त ।”

जुजुं वयात नं धन बिया उपदेश याना छ्वत् । थुगु प्रकारं खुयाकापिं मनूतयेत जुजुं धन बिया हःगु खँ सकसिनं सिल । मनूतयेसं धराधर खुया काल । इमित ज्वना यंका धन बिया हल । अन्ते जुजुं थथे मती त्वीकलः—

खुया काकसित धन बिया छ्वागुलिं भन् खुँज्या बढे जुल । आः थथे मजिल । खुँज्याया हा हे मदयेकेगु जतन याये माल ।”

थुलि मने त्वीका जुजुं खुँतयत् प्राण-दण्ड बीगु निश्चय यात । निश्चय याना राजपुरुषयात सःता थथे हुकुम जुल ।

“हे भणे, थव खुँया छ्यो त्वाल्हाना छ् ।”

खुँया छ्यो त्वाल्हात । मनूतयेसं सिल खुयाकापिंत् जुजुं जःगु चुपिं छ्यो त्वाल्हात । थव खबर सिया इमिसं “भीसं नं जःगु चुपिं दयेके नु !” धका धाल । गुम्हसिया छ्यो त्वाल्हाये । थथे धया इमिसं शस्त्र-अस्त्र

दयेकल । इमिसं गामे च्वंपित नं स्यात, देशे च्वंपित नं स्यात । लँजुवातयेत
छटे यात । निर्धनीतयेत धन मव्यूगुया कारणं थुगु प्रकारं हिंसा बढे जुल ।

पापं याना आयु व वर्ण क्षय

भिक्षुपिं ! हिंसा बढे जूगलिं सत्वपिनि आयु व वर्ण म्ह जुल । आयु व
वर्ण म्ह जुसैलि चयद्दः आयु दुपिनि सन्तान, केवल प्यीद्वः आयु दुपिं जुल ।
प्यीद्वः आयु दुपिं मनूतसै नं खुया काल । इमित जुजुयाथाय् थंकल । जुजुं
“खुया कयागु खःला ’ धका न्यन । इमिसं “मखु” धका धाल । भिक्षुपिं !
निर्धनताया कारणं मनूतेसं सीक सीकं मखुगु खँ त्हात । क्रमशः ह्येका खँ
त्हायेगु बढे जुल । थुकिं याना सत्वपिनि आयु व वर्ण म्ह जुल । आयु व
वर्ण म्ह जुसैलि प्यीद्वः आयु दुपिनि सन्तानत केवल न्यीद्वः आयु दुपिं जुल ।

न्यीद्वः दँ आयु दुपिसं नं खुया काल । अन सुं ह्मह मनू वना जुजुयात
चुगलि यात । थुगु प्रकारं निर्धनीतयेत धन मव्यूगुया कारणं चुगलि खँ
बढे जुल । चुगलि (=छुना) खँ बढे जुया वःलिसे सत्वपिनि आयु व वर्ण
नं म्ह जुल । आयु व वर्ण म्ह जुजुं न्यीद्वः दँ आयु दुपिनि सन्तानत भिद्वःदँ
जक आयु दुपिं जुल ।

भिद्वः दँ आयु दुपिं मनूतये बिचे बाँलापिं व बाँमलापिं दत । अन
गुपिं मनूत बाँमलापिं खः उपिं मनूतयेसं बाँलापिं मनूतये उपरे आरुक्त
यात । प्रेम यात । स्नेह यात । व प्रेमया कारणे कतःपिनि मिसातयेत
अनाचार यात, व्यभिचार यात । थुगु प्रकारं निर्धनीपित धन मव्यूगुया
कारणं अनाचार बढे जुल । आयु व वर्ण म्ह जुजुं भिद्वः दँ आयु दुपिनि
सन्तानत न्याद्वः दँ जक आयु दुपिं जुल ।

भिक्षुपि ! न्याद्वः दँ आयु दुपि मनूतये विचे निगू कारण तस्सकं बढे जुलः—कठोर-वचन व म्वामदुगु खँ । थ्व निता कारणं याना इमि आयु भन म्हा जुल । इमि मचा-खाचातये गुलिसिया निद्वःत्या गुलिसिया निद्वः जक आयु जुल । इमि विचे लोभ, क्रोध तीव्र रूपं बढे जुल । थुकिं याना इमि आयु व वर्ण भं भं म्हा जुल । थुमि सन्तानतये द्रःक्लि दँ जक आयु जुल ।

द्रःक्लि दँ आयु दुपि मनूतये विचे मिथ्या दृष्टित (—मखुगु सिद्धान्तयात विश्वास याइपि) आपा बढे जुल । थुमि नं आयु म्हा जुल । थुमि सन्तान-पिनि केवल न्यासः दँ आयु जुल । न्यासः दँ आयु दुपि सत्वपिनि विचे आपालं याना स्वता कारण बढे जुलः—अधर्मराग, अनुचितलोभ व मिथ्या धर्म । थ्व स्वता कारणं याना इमि आयु व वर्ण म्हा जुल । सन्तानपिनि गुलिसियां निसःत्या गुलिसियां निसः दँ जक आयु जुल । थुमि विचे निम्न कारण साप जुइक बढे जुलः—

“मां-बौपिनि प्रति गौरवया अभाव, श्रमण ब्राह्मणपिनि प्रति व परिवारया जेष्ठपिनि प्रति श्रद्धा आदरया अभाव ।”

धुगु प्रकारं भिक्षुपि ! लोके निर्धनीपित धन मव्यूगुया कारणं दरिद्रता बढे जुसैलि खुया कायेगु बढे जुल । शस्त्र-अस्त्र बढे जुसैलि हिंसा कर्म बढे जुल । हिंसा कर्म बढे जुसैलि ह्येका खँ त्हायेगु बढे जुल । ह्येका खँ त्हायेगु बढे जुसैलि छ-खँ-बुखँ, चुगलि-खँ बढे जुल । चुगलि खँ बढे जुसैलि व्यभिचार बढे जुल । व्यभिचार बढे जुसैलि कठोर वचन व सम्प्रलाप बढे जुल । सम्प्रलाप बढे जुसैलि लोभ व क्रोध बढे जुल । लोभ व क्रोध बढे जुसैलि मिथ्या दृष्टि बढे जुल । मिथ्या दृष्टि बढे जुसैलि, अधर्म राग, अनुचित लोभ व मिथ्या धर्म बढे जुल । मिथ्या धर्म बढे जुसैलि मां-बौ इत्यादिपिनि

प्रति भक्ति भाव म्ह जुल । थुकिया कारणं मनूतये आयु व वर्ण भं भं
पाः जुल । थथे जुजुं इमि सन्तानपिनि आयु केवल सच्छिदं जुल ।

मिश्रुपिं ! उजागु समय वइतिनि कि गुगु समये मनूतये केवल भिदं
जक आयु दइ । भिदं आयु दुपिं मनूतये बिचे न्यादं दुपिं मिसा मचात
भाःतया छे वनिपिं जुइ । इमि समये चि चिकं, ध्यो, कस्ति व साखले
गुगु सवा व रस आः दुगु खः, व सवा व रस ब्याक लोप जुया वनी ।
उगु समययापिं मनूतये मुख्य भोजन दुसि जुइ । (विटामिन यक्को दु धाः
धां जुया वइगु मखा जुइ !) उगु समये भिना अकुशल कर्म असाध्य बढे
जुइ । कुशल धयागु छुं हे त्यनी मखु, कुशल याइपिनि खँ जा छखे हे ति ।

पशुर्थे व्यवहार व नरसंहार

गथे आः मां-बौ इत्यादिपिनिगु सेवा भक्ति याइपितं भिं व प्रशंसनीय
धाइ, उगु समये मां-बौ आदियागु सेवा भक्ति मयाइपितं भिं व प्रशंसनीय
धाइ । उगु बखते इमिबिचे दुगु च्वले, खाचा-फाचा, खिचा-धोंचा आदि
पशुनये थें मां धयागु, तःमां धयागु, चिमां धयागु, मलेजु धयागु, गुरुमां
धयागु व तद्धपिनि ग्याय्मस्त धयागु छुं भेद दइ मखु । पशु तुल्य जुइ ।

उगु बखते इमि बिचे परस्पर तस्सकं वैरभाव बढे जुइ । क्रोध बढे जुइ ।
दुर्माना बढे जुइ । हिंसाचित्त बढे जुइ । मांया काय् प्रति, काय्या अबु
प्रति, दाजुया किजा प्रति, किजाया दाजुया प्रति, तताया केहेंया प्रति,
केहेंया तताया प्रति तीव्र क्रोध, हिंसा बढे जुइ । गथे व्याधया चला खन
धायेवं हिंसाचित्त उत्पन्न जुइगु खः अथे हे इमि चित्ते नं जुइ । इमि बिचे
कृवाः तक शत्रु न्तर-कल्प जुइ । इमिसं परपर चला भापी । इमि त्हाती

जःगु चुपि दइ । मनूत खन धायेवं, “चला बल खंला ! चला बल खंला !”
धाधां परस्पर स्याइ ।

मनुष्य क्रमशः उत्थान पाखे

मिथुपिं ! उजोगु समये इमि बिचे गुलिं मनूतय मने थथे जुइ :—

“न जिलिसे मेपिनि ज्या दु, न मेपिनि जिलिसे ज्या दु । थन
चवना चवनां छु याये ! नु जंगल-पर्वतपाखे वने !”

थुलि मती तथा व मनूत जंगले, पर्वते वना न्हेन्हु तक वने च्वंगु फल-
मूल नया चवनी । छ्वाःति जंगले चवने धुंका व मनूत जंगलं प्याहाँ वया
परस्पर आलिंगन याना, परस्पर शुभ कामना प्रकट याइ ।

पुण्यया प्रभावं आयु व वर्ण वृद्धि

मिथुपिं ! अले व मनूतये थुजागु विचार जुइः—

पाप-कर्मया कारणं भी उलिमद्धि जाहानपिं मदयेका अत्यन्त दुःख
सिया चवने माल । आः भीसं पुण्यकर्म यायेनु ! छु पुण्य यायेगु ?
प्राणीहिंसा मयायेगु पुण्यकर्म । थव कुशलकर्म भीसं याये माल ।’

थुलि विचार याना इमिसं प्राणीहिंसा मयायेगु नियम पालन याइ ।
प्राणीया उपरे दया, करुणा तइ । थुगु पुण्यया प्रभावं इमि आयु वर्ण वृद्धि
जुइ । भिदँ आयु दुपिनि मचात न्यीदँ आयु दुपिं जुइ ।

न्यीदँ आयु दुपिं मनूतसें थथे विचार याइ—

‘पुण्य कर्मया प्रभावं भी आयु नं, वर्ण नं वृद्धि जुल । भीसं भन् भन्
पुण्य कर्म याये माल । छु पुण्य कर्म यायेमाल ? पर-वस्तु खुया मकायेगु
पुण्य कर्म याये माल ।’

धुलि विचार याना इमिसं अजागु नियम पालन याइ । इमि सन्तान-
पिनि आयु प्यीदँ दइ । धुगु प्रकारं यथाक्रम इमिसं दशकुशल कर्म व्याक्क
पालन याइ । मां-बौ इत्यादिपित्त मान सत्कार तथा गौरव याइ । इमि
आयु व वर्ण बढे जुजुं वनी । एवंरूपं मनूतये आयु चयद्रः दँ दइ ।

मैत्री बुद्धया जन्म

भिक्षुपिं ! चयद्रः दँ आयु दुपिं मनूतये पाले न्यासः दँ दुम्ह कन्या
माःतया छँ वने योग्य जुइ । उगु बखते केवल स्वता रोग दइ : इच्छा,
उपवास, जरा । उगु समये जम्बुद्वीप साप समृद्ध जुइ, सम्पन्न जुइ ।
गाँमे, शहरे, निगमे दकभनं खाया मचातथेँ घना वास जुइ । अवीचि
नरक थ्यंक हे छस्वा जुइथेँ च्वंक जनता बढे जुइ । उगु समये जम्बुद्वीपे
चयप्यद्रः नगर दइ । उकी मध्ये बनारस देश समृद्धगु, बाँलागु सुभिक्षगु,
तथा सर्व सम्पन्नगु केतुमती धयागु प्रमुख राजधानी जुइ । उगु बखते अन
शंख धयाम्ह भ्रमात्तमाम्ह, दयाकरुणा दुम्ह जुजु जुइ । वं सागर पर्यन्त थ्व
पृथ्वी विना शस्त्र-अस्त्रं विजय याइ । आः जिथेँ उगु बखते मैत्रेय धयाम्ह
भगवान अर्हत् सम्यक्सम्बुद्ध उत्पन्न जुइ । वसपोलं गथे आः जि थःथमं
तुं सीका देव, ब्रह्म मनुष्यादि आपालं प्राणीपिनि हित सुखया लागी
उपदेश याना च्वना, अथे हे वसपोलं नं उपदेश याना बिज्याइ । वसपोलं
जिथेँ आदि मध्य व अन्त कल्याण जुइगु धर्मोपदेश याना बिज्याइ । गथे
आः जि सलंसः भिक्षुपिलिसे च्वं च्वना अथे हे वसपोल नं लखंलख भिक्षुपि
लिसे च्वना बिज्याइ ।

भिक्षुपिं ! उगु बखते शंख जुजुं प्रासादे च्वना याचक, श्रमण,

ब्राह्मण, कृपण, दुःखी गरीबपि सकसितं दान बी । थःगु राजपात व्याक
त्याग याना मैत्रेय बुद्धया शासने प्रव्रजित जुइ । भिक्षु जुया याकःचा
कृत्याय् च्वना आत्मसंयम याना, इन्द्रिय निग्रह याना, क्लेश मदयेका याकनं
हे थःथमं तुं ब्रह्मचर्यया उत्तमगु फल स्वरूपगु निर्वाणपद साक्षात्कार याइ ।

भिक्षुपिनि कर्तव्य

भिक्षुपिं ! स्वावलम्बी जु । थःगु भरोसा का, मेपिनि भरोसा
कायेमते ।

गय् याःसा स्वावलम्बी जुइ ?

काये कायानुपश्यी, वेदनाय् वेदनानुपश्यी, चित्ते चित्तानुपश्यी व
धर्मो धर्मानुपश्यी जुल धायेवं स्वावलम्बी जुइ ।

भिक्षुपिं ! थुगु प्रकारं स्वावलम्बी जुल धायेवं आयु नं बढे जुइ, सुवर्ण
नं बढे जुइ, सुख नं बढे जुइ, भोग नं बढे जुइ तथा बल नं बढे जुइ ।

भिक्षुपिनि आयु धयागु छु खः ?

भिक्षुपिसं ऋन्द प्रधानगु ऋद्धिया ध्यान आदि याइ । थ्व ऋद्धि-
पादया अभ्यास यानाच्वंपिं भिक्षुपिसं, इच्छा यातसा सच्चिदं आयु दुपिं
भिक्षुपिं क्वगू कल्प स्वया भति अपोतक नं म्वाना च्वनेफु । थ्व हे
भिक्षुपिनि आयु खः ।

भिक्षुपिनि वर्ण धयागु छु खः ।

भिक्षुपिं शीलवान् जुइ । इभिसं प्रातिमोक्ष शिक्षायात बांलाक पालन
याइ । आचार कुशल जुइ । भतिचा जक अकुशल मभिगु ज्या खना नं
ग्याइ । यिमानुसार आचरण याइ । थ्व हे भिक्षुपिनि वर्ण खः ।

भिक्षुपिनि सुख धयागु छु खः ?

भिक्षुपिसं भोग (=काम) व पापं (=अकुशल) अलग जुया, सवितर्क सविचारादि अंगं युक्तगु प्रथमादि ध्यान प्राप्त याना च्वनी । थ्व हे भिक्षुपिनि सुख खः ।

भिक्षुपिनि भोग धयागु छु खः ?

भिक्षुपिसं मैत्रीयुक्त चित्त तया, करुणा युक्त चित्त तया, मुदितायुक्त चित्त तया, उपेक्षा युक्त चित्त तया, पूर्व पश्चिमादि सकल दिशाय् विहार याना च्वनी । थ्व हे भिक्षुपिनि भोग खः ।

भिक्षुपिनि बल धयागु छु खः ?

भिक्षुपिनि चित्तमल (=आस्रव) क्षय जुल धायेवं आस्रव रहित चित्तया विमुक्ति प्रज्ञा ज्ञानं थुगु हे जन्मे यथार्थ सीका साक्षात्कार याना च्वनी । थ्व हे भिक्षुपिनि बल खः ।

भिक्षुपिं ! भारबलयात त्याके फइगु थ्व थं ज्यागु बल मेगु जिं मखना । भिक्षुपिं भिगु (=कुशल) ज्या यायेबले थुगु प्रकारं पुण्य बढे जुइ ।

भगवान्‌या थ्व उपदेश न्यना भिक्षुपिं साप प्रसन्न जुल ।

गौतमिया दान

खुदं लिपा शाक्यमुनि बुद्ध कपिलवस्तुइ त्याहाँ बिज्यात । वस-
पोलया दोलंदो थःथितिपिं वयाः वसपोल नापला वल तर व हे पुलंगु छ्वांतं
सुनानं वसपोलयात ल्हाः ज्वजलपाः नमस्कार नं मयाः । भन् दकले अथे
यायेमालि धका मचा-मचातयेत न्होने तथाः थःपिं सकलें ल्युने च्वन ।
शाक्य-कुलयापिनि जात्यभिमान खनाः वसपोल महामुनिजुं इमि मान
मर्दन याना बिज्यायेत अलौकिक चमत्कार वयना बिज्यात । थ्व चमत्कार
खनाः शुद्धोदन महाराजं, काय् शाक्यमुनि बुद्धयात साष्टांग प्रणाम यात ।

शाक्यमुनि बुद्ध, शाक्य राजकुमारपिसं दयेका व्यूगु निप्रोधारामे
लच्छित्ति च्वना बिज्यात । वसपोल च्वंजोछि कपिलवस्तुयापिं सर्वसाधारण
मनूत वयाः वसपोलया शान्ति-सन्देश न्यनाः प्रसन्न जुयाः वसपोलयात
यथाशक्ति दान-प्रदान यात । प्रजापति गौतमि महारानिया नं भगवान्-
यात छुं चढे यायगु इच्छा जुल । प्रजापति गौतमि महारानि भगवान्-
यात छु बी धका विचाः यात । अन्तस, थःगु हे ल्हातं कापयना चीवरयात
कापः दान बीगु निश्चय यात । छन्हु प्रजापति गौतमिं भगवान्-याथाय्
वनाः थथे निवेदन यातः—

“मन्ते भगवान् ! थ्व कापः निसा जिं थःगु हे ल्हातं थाना छःपिन्त
धका तयार याना हयागु, कृपातसे थ्व कापः निसा चीवरया लागी क्ल-
पोलं स्वीकार याना कया बिज्याहुँ ।”

“गौतमि श्व कापः संघयात अर्पण याः, संघयात अर्पण यायेव जितः नं अर्पण याःगु जुइ ।”

“मखु भन्ते ! जि क्खलपोलया निति विशेषरूपं तयार याना हयागु, अकिं कृपापूर्वकं क्खःपिसं हे स्वीकार याना कया बिज्याहुँ ।”

“गौतमि ! संघयात बिल धायेवं जितः नं व्युगु जुइ महत्फल महा-निशंसं नं जुइ ।”

“मखु भन्ते ! जि श्व क्खःपित धका हे विशेषरूपं तयार याना हयागु । संघयात जि मेषु यक्क बीफु । श्व क्खलपोलं हे स्वीकार याना कया बिज्याहुँ ।”

भगवानं पुनः संघयात हे व्यु धका आज्ञा दयेका बिज्यात ।

प्रजापति गौतमिया दानयात स्वीकार याना मकागु खनाः न्ह्योनेसं च्वनाच्चवंह आनन्द स्थविरं प्रजापति गौतमिया उपकार खँ ण्हिथनाः भगवान्यात थथे दिवेदन यातः —

“भन्ते भगवन् ! प्रजापति गौतमि क्खलपोलया कांक्खिमां खः । क्खलपोलया मां स्वर्गवास जुसेलि क्खलपोलयात प्रजापति गौतमिं दुरु त्वंका सेवा यानाः व्वलंकल । अतएव क्खःपिनि लागी प्रजापति गौतमी साब उपकारी खः । हानं क्खलपोलया हे कारणं प्रजापति गौतमि बुद्ध धर्म संघया शरणे वल । क्खलपोल भगवान्या हे कारणं प्रजापति गौतमिं प्राणिघातं विरत जुयाः प्राणिघात मयायेगु शिक्षा पालन यात, अदिन्नादान आदिं विरत जुयाः पञ्चशील शिक्षा पालन यात । प्रजापति गौतमि त्रिरत्तया प्रति अत्यन्त श्रद्धा व भक्ति दुम्ह खः । उत्तमगु आर्य-

शीलं युक्तम्ह खः । चतुरार्यसत्य ज्ञान बांलाक धूमह खः । द्दलपालया महोपकारी माता खः ।”

आनन्द स्थविरया खं न्यनाः भगवानं थथे धया बिज्यातः—

“आनन्द ! छं धाःगु खं ठीक खः । किन्तु व्यक्तिया सहायता हे मनून बुद्ध-धर्म-संघया धरणे वइ । आनन्द ! गुगु थव मनूतयेसं दान, सेवा, प्रत्युपस्थान, रोगी सेवा, नमस्कार इत्यादि याइगु खः, उलिं छम्ह व्यक्तिया प्रत्युपकार जुइमखु । आनन्द, थव भिद्यता प्रकारया पौद्गलिक (व्यक्तिगत) दान दु । यथा :—

- (१) तथागत सम्यक्-सम्बुद्धयात बीगु दान ।
- (२) प्रत्येक-बुद्धयात बीगु दान ।
- (३) तथागतया श्रावक अर्हंतयात बीगु दान ।
- (४) अर्हंत-फल साक्षात्कार यायेत प्रयत्न याना च्वंम्हसित बीगु दान ।
- (५) अनागामीयात बीगु दान ।
- (६) अनागामी-फल साक्षात्कार यायेत प्रयत्न याना च्वंम्हसित बीगु दान ।
- (७) सकृदागामीयात बीगु दान ।
- (८) सकृदागामी-फल साक्षात्कार यायेत प्रयत्न याना च्वंम्हसित बीगु दान ।
- (९) स्रोतापन्नयात बीगु दान ।
- (१०) स्रोतापन्न-फल साक्षात्कार यायेत प्रयत्न याना च्वंम्हसित बीगु दान ।
- (११) शासनं पिनेयाम्ह पञ्चाभिज्ञानलाभीयात बीगु दान ।

(१२) शीलवान् पृथक् जनयात बीगु दान ।

(१३) दुःशील पृथक् जनयात बीगु दान ।

(१४) पशु-पक्षीतयत बीगु दान ।

“आनन्द ! त्वं भिक्षुयता प्रकारया दानमध्ये दकेसिबे क्वेच्चंगु पशु-पक्षीयात बीगु दानया फल सच्छिदुगं अपो दइ । दुःशील पृथग्जनयात बीगु दानया फल क्कू लाखदुगं अपो दइ । शासनं पिनेयाम्ह पंचाभि-ज्ञानलाभीयात बीगु दानया फल वसिबे अपो दइ । थुगु प्रकारं यथाक्रम दानया फल अपो बढे जुइ । स्रोतापन्नादिपित बीगु दानया फल ला अनगिन्ति अप्रमाण ।”

आनन्द ! हानं न्हेता प्रकारया संघगत दक्षिणा (= दान) दु ।
यथा :—

(१) बुद्ध प्रमुख भिक्षु-भिक्षुणी संघयात बीगु दक्षिणा ।

(२) तथागत परिनिर्वाण जुइधुनेव केवल भिक्षु व भिक्षुणी-संघयात बीगु दक्षिणा ।

(३) भिक्षुसंघयात जक बीगु दक्षिणा ।

(४) भिक्षुणी संघयात जक बीगु दक्षिणा ।

(५) ‘जितः संघपिसं त्वःमह भिक्षु व भिक्षुणीपिं बिया बिज्याहुँ’ धका बीगु दक्षिणा ।

(६) ‘जितः संघया पाखें त्वःमह भिक्षुपिं बिया बिज्याहुँ’ धका बीगु दक्षिणा ।

(७) जितः ‘संघया पाखें त्वःमह भिक्षुणीपिं बिया बिज्याहुँ’ धका बीगु दक्षिणा ।

“आनन्द ! भविष्य समये भिक्षु नां दुपि (गोत्रभू) काषायवस्त्र जक धारण यानाच्चंपि (=काषायकण्ठ) दुःशील, पापधर्मी (पापी) भिक्षुपिं दइतिनि । थुगु बखते मनूतयेसं संघया नामं उजापिं नामधारी भिक्षुपिंत दान बी । आनन्द ! उगु बखते बीगु संघविषयक दक्षिणायात हे नं जि असंख्य अप्रमेय फलदायक धाये । आनन्द ! जि ह्युक्थं हे व्यक्तिगत दक्षिणायात संघगत-दक्षिणाया सिबे महत् फलदायक धका भाने मयाना ।”

आनन्द ! प्यता प्रकारं दक्षिणा विशुद्धि जुइ यथा । -

(१) दाताया पाखें विशुद्धि जुइ प्रतिग्राहक (दान काइम्ह) या पाखें जुइमखु ।

(२) प्रतिग्राहकया पाखें विशुद्धि जुइ दाताया पाखें जुइमखु ।

(३) दाताया पाखें नं प्रतिग्राहकया पाखें नं विशुद्धि जुइमखु ।

(४) दाताया पाखें प्रतिग्राहकया पाखें नं विशुद्धि जुइ ।

गुक्थं जुइ धाःसा—

आनन्द ! दान बीम्ह दाता शीलवान् सदाचारी कल्याणधर्मी जुइ । प्रतिग्राहक अथे जुइमखु । थुजागु दक्षिणा दाताया पाखें विशुद्धि जुल धाइ ।

दान बीम्ह शीलवान् सदाचारी कल्याणधर्मी मजुसे दान काइम्ह प्रतिग्राहक शीलवान् सदाचारी कल्याणधर्मी जुल धाःसा, प्रतिग्राहकया पाखें विशुद्धि जुल धाइ ।

दान बीम्ह नं दान काइम्ह नं कल्याणधर्मी मजुसा निम्हसिया पाखें विशुद्धि मजु धाइ ।

दान बीम्ह नं दान काइम्ह नं शीलवान् कल्याणधर्मी जूसा निखेपाखें विशुद्धि जुल धाइ ।

आनन्द ! थुकथं प्यता प्रकारं दक्षिणा विशुद्धि जुइ ।

थुगु प्रकारं आनन्द स्थविरयात भगवानं दक्षिणा विषये उपदेश न्यंका-
त्वंगु खनाः प्रजापति गौतमिया चित्त संघविषये प्रसन्न जुयाः भगवानयात
चट्टेयाय धका हयातःगु कापः निसा संघविषये चट्टेयात ।

निगू सुख

(१) भिक्षुपि ! थ्व निगू सुख खः, गुगु निगू ? गृही सुख व प्रव्रज्या सुख, थ्व खः भिक्षुपि ! निगू सुख । थ्व निगू सुख मध्ये प्रव्रज्या सुख श्रेष्ठ, उत्तम, अग्र भिक्षुपि !

(२) भिक्षुपि ! थ्व निगू सुख खः, गुगु निगू ? पञ्चकाम सुख व नैष्कर्म्य सुख, थ्व खः भिक्षुपि ! निगू सुख । थ्व निगू मध्ये नैष्कर्म्य सुख श्रेष्ठ, उत्तम, अग्र भिक्षुपि !

(३) भिक्षुपि ! थ्व निगू सुख खः, गुगु निगू ? लौकिक सुख व लोकोत्तर सुख, भिक्षुपि ! निगू सुख । थ्व निगू सुख मध्ये लोकोत्तर सुख श्रेष्ठ, उत्तम, अग्र भिक्षुपि !

(४) भिक्षुपि ! थ्व निगू सुख खः, गुगु निगू ? साश्रव सुख व अनाश्रव सुख, थ्व खः भिक्षुपि ! निगू सुख । थ्व निगू सुख मध्ये अनाश्रव सुख श्रेष्ठ, उत्तम, अग्र भिक्षुपि !

(५) भिक्षुपि ! थ्व निगू सुख खः, गुगु निगू ? सामिस सुख (संसार चक्रं चाहिलीगु सुख) व निरामिस सुख (संसार चक्रं मुक्त जुइगु सुख) थ्व खः भिक्षुपि ! निगू सुख । थ्व निगू सुख मध्ये निरामिस सुख श्रेष्ठ, उत्तम, अग्र भिक्षुपि !

(६) भिक्षुपि ! थ्व निगू सुख खः, गुगु निगू ? आर्य सुख व अनार्य सुख, थ्व खः भिक्षुपि ! निगू सुख । थ्व निगू सुख आर्य सुख श्रेष्ठ, उत्तम अग्र भिक्षुपि !

(७) भिक्षुपि ! थ्व निगू सुख खः, गुगु निगू ? कायिक सुख, व मानसिक सुख, थ्व खः भिक्षुपि ! निगू सुख । थ्व निगू सुख मध्ये मानसिक सुख श्रेष्ठ, उत्तम, अग्र भिक्षुपि !

(८) भिक्षुपि ! थ्व निगू सुख खः, गुगु निगू ? प्रीतियुक्तगु सुख (प्रथम-दुतीय-तृतीय ध्यान) व प्रीति रहितगु सुख (चतुर्थ ध्यान) थ्व खः भिक्षुपि ! निगू सुख । थ्व निगू सुख मध्ये निष्प्रीतिक (प्रीतिरहितगु) सुख श्रेष्ठ, उत्तम, अग्र भिक्षुपि !

(९) भिक्षुपि ! थ्व निगू सुख खः, गुगु निगू ? स्वाद सहितगु सुख (प्रथम-दुतीय-तृतीय ध्यान सुख) व उपेक्षा सुख (चतुर्थ ध्यान सुख), थ्व खः भिक्षुपि ! निगू सुख । थ्व निगू सुख मध्ये उपेक्षा सुख श्रेष्ठ, उत्तम अग्र भिक्षुपि !

(१०) भिक्षुपि ! थ्व निगू सुख खः गुगु निगू ? समाधि सुख, व असमाधि सुख, थ्व खः भिक्षुपि ! निगू सुख । थ्व निगू सुख मध्ये समाधि सुख श्रेष्ठ, उत्तम, अग्र भिक्षुपि !

(११) भिक्षुपि ! थ्व निगू सुख खः, गुगु निगू ? सप्रीतिक आरम्मणे प्राप्त जुइगु सुख (प्रथम दुतीय ध्यानारम्मण) व निष्प्रीतिक आरम्मणे प्राप्त जुइगु सुख (तृतीय चतुर्थ ध्यानारम्मण), थ्व खः भिक्षुपि ! निगू सुख । थ्व निगू सुख मध्ये निष्प्रीतिक आरम्मणे प्राप्त जुइगु सुख श्रेष्ठ, उत्तम, अग्र भिक्षुपि !

(१२) भिक्षुपि ! थ्व निगू सुख खः, गुगु निगू ? स्वादारम्मण सुख (प्रथम-दुतीय-तृतीय) ध्यान व उपेक्षारम्मण सुख (चतुर्थ ध्यान),

थ्व खः, भिक्षुपिं ! निगू सुख । थ्व निगू सुख मध्ये उपेक्षारम्मण सुख श्रेष्ठ,
उत्तम, अग्र भिक्षुपिं !

(१३) भिक्षुपिं ! थ्व निगू सुख खः, गुगु निगू ? रूपारम्मण सुख
(रूपावचर चतुर्थ ध्यान) व अरूपारम्मण सुख (अरूपावचर ध्यान),
थ्व खः भिक्षुपिं ! निगू सुख । थ्व निगू सुख मध्ये अरूपारम्मण सुख श्रेष्ठ,
उत्तम, अग्र भिक्षुपिं ।

—*—

* समाप्त *

Dhamma Digital

लेखकया मेमेगु सफू

नेपाल भाषाय्

१. धम्मपदट्टकथा
२. धम्मपद
३. कर्म-विभाग
४. आर्यसत्य
५. पाठ्य-सूत्र
६. बुद्ध-जीवनी
७. गृही-विनय
८. त्रिरत्न वन्दना
९. जातक माला भाग--१
१०. जातक माला भाग-२
११. अग्रश्रावक
१२. महास्वप्न जातक
१३. बुद्ध शासन-इतिहास
१४. सूत्र-संग्रह
१५. बौद्ध-कहानी
१६. वेस्सन्तर जातक

सफू दइगु थाय्

धर्मोदय सभा,

६।३।१, जुद्ध सङ्क, कान्तिपुर,

नेपाल ।

नेपाली भाषाय् :

१. धम्मपद
२. अग्रश्रावक
३. गृही-विनय
४. बुद्ध-जीवनी